

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Ασφαλίζει
τά
κρήματα σας

5%

Γυανοποιεί
τους
υπόλους σας

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Εισάγετε άφραία με την
ELIDA

Αν θέλετε μαλλιά σας
μετάξι και ζωηρά άγορά-
σατε ένα φάκελλον Δρ. S
SHAMPOO ELIDA
ΖΗΤΗΣΑΤΕ
ΜΟΝΟΝ
SHAMPOO ELIDA
άπό τον κομμωτήν σας
ΠΛΥΝΑΤΕ
τά μαλλιά σας μόνον με
SHAMPOO ELIDA
Δέν περιέχει σόδα.
Μετα το πύσιμον άφι-
νει θαυμάσιον άρωμα.

Shampoo

ΓΚΡΕΚΑ

ΕΜΒΟΛΙΟΝ ΑΝΤΙΤΥΦΙΚΟΝ

ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΟΝ

ΙΑΤΡΟΥ

Γ. Η. ΠΑΓΚΑΛΟΥ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΝ

ΤΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλούνται οί συνδρο-
μπαί, τών όμοίων λήγει ή
συνδρομή τόν έρχόμενον Αύ-
γουστον να είδοωοιήσουν έρ-
καίρως τήν ύπηρεσίαν του ώε-
ριοδικου άν δ' άνανεώσουν ή
όχι, άλλως ή άωοστολή του
φύλλου θέλει διοκοωή.

Έπίσης όσοι όφείλουν αρο-
ρευεστέρας συνδρομάς παρα-
καλούνται να τας έμβάσουν
από τής λήξεως του τρ. μηνός
άλλως δά διακόψωμεν τήν
άωοστολήν του φύλλου.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΚΥΠΡΩ

είναι ο κ. Κ. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

ΑΠΕΥΘΥΝΘΗΤΕ

Κ. Περικλέους Ταχ. Κβ. 69

ΕΙΣ ΛΕΜΗΣΟΝ

Η Ουλίτις θεραπεύεται με τό ΣΑΝΟΣΥΛ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 58
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησίαι Δρ. 200
Έξαμηνος 100
Τρίμηνος 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΕΝΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΓΗΝΩΣΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

«Τρεις άδελφαι του
Αλεξάνδρου Παπαδια-
μάντη, τόν Αύγουστο
του 1919, μου παρέδο-
σαν εις τήν Σκίαθον 8, τι
χαρτιά ειχεν αφήσει ο
άδελφός των. Ήσαν
άρκετά ποιήματα ανέκ-
δοτα και κομμάτια από
διηγήματα, από τά όποια έλειπεν άλ-
λού ή άρχή και άλλου τó τέλος.

«Αν τά βρίςκετε για δημοσίευμα
μου ειπαν, δημοσιεύσατέ τα. Και έμεις
τά βλέπουμε πού δέν είναι τέλεια, μα
είναι από τήν τελευταία του έργασία
εις τή Σκίαθό είναι τά τελευταία του
χειρόγραφα».

Από τά κομμάτια τά διηγήματα,
όπως και αι ίδιαι αι άδελφαι του Πα-
παδιαμάντη ειχαν παρατηρήσει, κα-
νένα δέν ήτο τελειωμένο. Υπήρχαν
όμως εις τά χειρόγραφα άρκετά ποιή-
ματα τά όποια ένεφάνιζαν τόν Παπα-
διαμάντην υπό νέαν μορφήν. Τήν μορ-
φήν του ποιητού. Η μορφή αυτή είναι
άγνωστος, ή σχεδόν άγνωστος. Έλάχι-
στοι στίχοι του Παπαδιαμάντη ειχαν
μέχρι του 1911 πού απέθανε δημοσι-
ευθή. Από αυτούς οι άφιερωμένοι εις
τήν βασιλοπούλαν Αλεξάνδραν ήσαν οι
περισσότεροι γνωστοί.

«Τόν τελευταίο καιρό, μου ειπαν οι
άδελφός του — τó 1910 δηλαδή πού
ειχεν άποσυρθή εις τή Σκίαθό — έγραφε
και ποιήματα. Ήθελε να άπαθανάτιση
έτσι τά εκκλησάκια μας πού τά ειχε

πρίν περιγράψει με τά διηγήματά του».
Από τά ποιήματα πράγματι πού μου
έδωσαν αι άδελφαι του Παπαδιαμάντη
δέν υπήρχε κανένα με θέμα, άς ει-
πομε, κοσμικό. Οι στίχοι όλοι είναι
άφιερωμένοι εις τίς εκκλησίας του
νησιού.

Τί είναι όμως τά ποιήματα αυτά;
«Όπως θά ίδη ό άναγνώστης από τó
δημοσιευόμενον έδώ ποιήμα τó όποιον
φέρει τόν τίτλον «Στήν Παναγία τήν
Κουνίτρα» υπάρχει μεγάλη έλευθερία
εις τόν στίχον του Παπαδιαμάντη, και
οι άδιστηροί κριται θά ήρονογντο εις τόν
Σκιαθίτην διηγματογράφον τόν τίτλον
του ποιητού. Αλλά ή έλευθερία του
στίχου είναι σύμφωνος πρós τήν ψυχο-
σύνθεσιν του Παπαδιαμάντη και πρós
τόν τρόπον τής ζωής του και εις τας
Αθήνας και εις τήν Σκίαθον.

Ένα μέρος, τó ώραιότερον ίσως και
έσωτερικώτερον τής ζωής του Παπα-
διαμάντη, ήτο τó άφιερωόμενον εις τήν
εκκλησίαν. Ο Παπαδιαμάντης ήτο ψάλ-
της όπως άλλος είναι τραγουδιστής.
Εις τας Αθήνας οι κατοικούντες γύρω
άπό τόν Άγιον Έλισσαίον τής συνοι-
κίας Ακροπόλεως θυμούνται ακόμη τó
ψάλσιμο του Παπαδιαμάντη. Εις τήν
Σκίαθον δέν υπήρχε εκκλησία και εκ-
κλησάκι πού να μην ειχεν άντηχήσει
εις τούς τοίχους τής ή φωνή του.
Αλλά και οι φίλοι του Παπαδιαμάντη,
οι λόγιοι και μη λόγιοι πού του έκα-
ναν εις τας Αθήνας παρέα και οι ναυ-
τικοί τής Σκίαθου, θυμούνται ακόμη

τήν φαλτική φωνή του «κυρίου Αλέ-
ξανδρου». Εις τά γλέντια τής στενής
φιλικής παρέας, και τέτοια έγίνοντο
και εις τας Αθήνας και εις τήν Σκία-
θον τακτικά, ο Παπαδιαμάντης έδιδε
τόν τόνον τής καλής διαθέσεως με τήν
φωνήν του. Τó τραγούδι όμως ήτο εκ-
κλησιαστική μελωδία με στίχους και
θέματα άλλοτε κοσμικά και άλλοτε από
τήν εκκλησιαστική ζωή. Εις τó ζήτημα
αυτό ήτο άπόλυτος.

Τόν βέδηλον ή κοσμικόν ήχον δέν
τόν ήσθάνετο και δέν τόν ήνείχετο.
Και όλη ή παρέα ήτο ύποχρεωμένη να
διασκεδάξη τραγουδούσα κατά τρόπον
εκκλησιαστικόν. Πολλά τροπάρια και
κοσμικόν περιεχόμενον συνέθετε κατά
τά φιλικά γλέντια, εις τά όποια τó γκιου-
βέτσι ήτο άπαραίτητον, ή μουσα του
Παπαδιαμάντη, και εις τήν Σκίαθον
έτυχε να άκούσω τελευταίως ακόμη
διαφόρους νησιώτας ψάλλοντας κατά
τόν Παπαδιαμάντειον τρόπον τροπάρια
κοσμικά συνθεθέντα από τόν Παπαδια-
μάντη, εις τά όποια με άγαθήν ειρω-
νίαν σατυρίζονται τά πρόσωπα τά
άποτελούντα τήν παρέαν τών γκιουβε-
τσογλεντιστών.

Και εις τά ποιήματα αυτά, τά όποια
μου έδωσαν αι άδελφαι του Παπαδια-
μάντη και τά όποια άποτελούν τήν τε-
λευταίαν παραγωγήν του, τó αυτό πνευ-
μα πρέπει να αναζητήσωμεν εις τήν δη-
μιουργικήν ώθησιν του Παπαδιαμάντη.
Τά ποιήματα αυτά έδημιουργήθησαν
άσφαλώς διά να ψαλούν ή διά να ψάλ-

λωνται από τον Ίδιον εις τὰς ἐκκλησίας εις τὰς ὁποίας ἦσαν ἀφιερωμένα. Ἡ γενιά τοῦ Παπαδιαμάντη δλόκληρη ἦτο γενιά ἱερατική. Πολλοὶ

ἀπὸ τοὺς προγόνους του ἦσαν καλόγηροι καὶ ἱερεῖς καὶ ὁ πατέρας του ἦτο ἱερεὺς ποτισμένος ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἱερατικὸν πνεῦμα. Ὁ Παπαδιαμάντης δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνθέσῃ στίχους κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ διὰ τὰ τοὺς χρησιμοποίησῃ ὁ ἴδιος ὡς τροπάρια καὶ νὰ τὰ ψάλλῃ εις τὰ ἐκκλησιαστικά τοῦ νησιοῦ του Ὑμνωδικῆ ἐπομένως πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ἢ ποιήσις τοῦ Παπαδιαμάντη τῆς ὁποίας παραθέτομεν ἐδῶ τὸ κατωτέρω δείγμα.

Κάτω τοῦ ποιήματος ὁ Παπαδιαμάντης ἔχει τὴν σημείωσιν αὐτήν:

«Εἰς τὸ μονῦδριον τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστρας κατὰ τὸ μεσημβρινοδυτικὸν παράλιον τῆς νήσου Σκιάθου, εὗρισκεται ἡ παλαιὰ καὶ πάνσεπτος θαματοουργὸς εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστρας, ζωγραφισμένη ὡς κόρη ἀνήλικος ἀκόμη πρὸ τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ. Εἰς τὸ μονῦδριον τοῦτο ἔζησαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' ἕξ πλάγιοι ἀνιόντες συγγενεῖς μου ὅλοι ἱερομόναχοι. Δύο μὲν μεγάλοι θετοὶ μου τετάρτης γενεᾶς, Ἰάκωβος καὶ Εὐγένιος, ἕτεροι τρεῖς μεγάλοι θετοὶ μου, τρίτης γενεᾶς, Καλλίνικος, Ἰωσήφ καὶ Εὐγένιος, καὶ τελευταῖος πρὸς πατρὸς μου Ἰωαννίκιος».

Διὰ τὴν Παναγίαν τὴν Κουνίστρα θὰ εἶχα νὰ ἀναφέρω καὶ τὰς ἐξῆς πληροφορίας, τὰς ὁποίας ὀφείλω εἰς ἀξιοπί-

ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ ΤΗΝ ΚΟΥΝΙΣΤΡΑ

Εἰς ὄλην τὴν Χριστιανοσύνην, μία εἶναι μόνη Παναγία, ἀγνή: Κόρη παιδίσκη, Ἁγία τῶν Ἁγίων, χωρὶς Χριστὸν παιδί στὰ χέρια καὶ τροφωμένη μὲ Ἁγγέλων ἄϊτον. Κι' ἐσύ, ἴσως μόνη σύ, ἡ Παναγία ἡ Κουνίστρα, ἡ Κουνίστρα σύ, ἐφανερώθη στῆς Σκιάθου τὸ νησί, εἰς δένδρον πεύκον ἐπάνω καθισμένη κ' ἐκινεῖτο ἀπὸ αἰῶραν τερπνήν, ὅπως αἱ κορασίδες συνειθίζουσιν κ' ἐμπρὸς τῆς ἔκαιεν ἀκοίμητος κανδήλια. Κι' ἐφανερώθη, κι' ὄλος ὁ λαὸς μετὰ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων ἐν θείᾳ λιτανείᾳ τὴν προέπεμψε, κ' ἐκτίσθη τότε ὄρατος ναῖσκος λευκὸς μὲ μάρμαρα, κι' ἐστολίσθη μὲ πιατάκια, ὄρατα ἑλληνικὰ πιατάκια, τοῦ ἔθνους τοῦ ἐκλεκτοῦ, κι' ὄλος ὁ ἥλιος ἔλαμπε τὸν ναὸν τῆς κι' ὄλα τ' ἀστέρια τὴν ἐφεγγαβολοῦν καὶ ἡ σελήνη τὴν ἔλαμπε γλυκά. Κι' εἶδεν ἡ Κόρη τοῦ λαοῦ τὴν πίστιν, εἶδε καὶ τὴν πτωχείαν κ' ἐσπλαγισθῆ, ὅπως τὸ πάλοι ὁ υἱὸς τῆς τοὺς εἶχε σπλαχνισθῆ ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. Κι' ἤρξατο νὰ γιατροῦν τοὺς ἀρρώστους, ἰάτρυνε καὶ τοὺς δαιμονισμένους πὸν ἑταράττιον φοβερὰ ἅμα ἐπλησίαζον αὐτήν. Εἰς δύο χονδροὺς κρῖκους εἰς τὸν τοῖχον ἐμπηγμένους(;) τοὺς ἔδεναν μὲ ἀλυσίδες διπλές.

* *

Καὶ ἐφευγαν τὰ δαιμόνια μὲ τρόπον στήν χάριν τῆς πανάγου κόρης μὲ τὴν νηστείαν καὶ τὴν προσεχήν. Κι' ἔνα δαιμόνιον πείσμον, ὄργιλον, καθὼς ἐφηνγαδεύθη μὲ κρότιον πολὺν, ἔσπασε δύο κνπαρισσιῶν τὰς κορυφὰς ἔξω τοῦ ναοῦ, ἐπειδὴ δὲν εἶχε παραχώρησιν νὰ κάμῃ ἄλλο μεγαλύτερον κακόν. Ἡ χάρις σου, τοῦ ἱεροῦ σου ἡ εἰρήνη, ὦ Παναγία, Κουνίστρα μου καλή, αὐτὴ νὰ διανέμῃ τὴν γαλήνην (*) εἰς τὴν ψυχὴ μου τὴν ἀμαρτωλήν.

(*) Ἡ ἐκφρασις ἐδανεῖσθη ἐκ τοῦ τελευταίου τροπαρίου τοῦ εἰς τὰ Εἰσόδια Κανόνος (ἦχος δ'), οὗ ἡ ἀρχή· «Διανέμοις τῶν χαρισμάτων τὴν σὴν γαλήνην, Θεοτόκε, τῇ ψυχῇ μου...».

(Σημ. Παπαδιαμάντη)

στοὺς Σκιαθίτας: Πρὸ ἐτῶν ὁ ἐπίσκοπος Δημητριάδος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάγεται καὶ ἡ Σκιάθος, ἦλθεν εἰς τὸ νησί

μὲ σκοπὸν —ὅπως τοῦλάχιστον διέγνωσαν οἱ Σκιαθῖται— νὰ πάρῃ τὴν θαματοουργὸν εἰκόνα τῆς Κουνίστρας καὶ νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὸν Βόλον. Ὁ Παπαδιαμάντης, εὗρισκόμενος εἰς τὴν Σκιάθον, πρῶτος ἀντελήφθη τὸν κίνδυνον. Συνήγειρε ἀμέσως τοὺς νησιώτας, ἰδίως τὰς γυναῖκας, καὶ ἐγένετο δλόκληρος διαδήλωσις, ἡ ὁποία ἠνάγκασε τὸν ἐπίσκοπον Δημητριάδος νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Σκιάθον ὑπὸ τὰς ἰαχὰς τῶν νησιωτῶν.

Ὁ ἴδιος ὁ Παπαδιαμάντης ἀπέστειλε κατόπιν εἰς ἐφημερίδα ἑλληνικὴν τῆς Ἀμερικῆς περιγραφὴν τῆς ἐπιδρομῆς καὶ ἀποπομπῆς αὐτῆς τοῦ ἐπισκόπου Δημητριάδος ἐκ τῆς Σκιάθου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκδοθεῖσα καὶ ὑπάρχουσα εἰς βιβλίον ἀκολουθία τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστρας ὀφείλεται εἰς τὸν Παπαδιαμάντην καὶ εἰς τὸν ἄλλον Σκιαθῖτην διηγηματογράφον καὶ ἐπίσης ἱεροπαθῆ Ἀλέξανδρον Μωραΐτιδην.

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» βρίσκονται σήμερον εἰς τὴν εὐχάριστην θέσιν νὰ ἀναγγείλουν στοὺς ἀναγνώστες τῶν ὅτι κατώρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν ἐκτὸς τοῦ σημερινοῦ καὶ ἄλλα ἄγνωστα ποιήματα καὶ ἀποσπασματικὰ διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη, καθὼς καὶ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Μητσάκη καὶ ἄλλων παλαιῶν λογίων, τὰ ὁποῖα θὰ δημοσιευθοῦν σὲ προσεχῆ φύλλα μὲ διαφωτιστικὰ ἄρθρα.

— Πρὶν φύγῃς θέλω νὰ σοῦ δώσω κάτι . . . νὰ μὲ θυμᾶσαι . . .

Ο ΒΡΑΧΝΑΣ ΔΙΗΓΗΜΑ

αθεμέρα, ἀσηκῶνομαι, καναδυνῶρες νὰ φέξῃ. Γι' αὐτό, ὡστόσο, δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ ξυπνητήρι. Ἐχει ἀναλάβει, θαρρεῖς ἀποκοπή, νὰ μὲ ξυπνή, μὲ τοὺς ἀτέλειωτους κανγάδες

του, τὸ ἀντιόγγυνο πὸν κάθεται στὸ πλαιῖνὸ σπίτι.

Περὶν ἀπὸ τὸ σπίτι τ' ἀφεντικοῦ καὶ πάμε, μαζύ, στὸ παζάρι γιὰ τὰ ψώνια τῆς ἡμέρας.

Ὁ σουστιέρης καρτερεῖ πάντα στὴν ἴδια θέση. Πρὶν ἦταν ἓνα λιγνὸ, ἀμούστακο παιδί. Τώρα εἶν' ἓνας μεσόκοπος, κοντὸς κοιλαράς, μὲ μούτρο σὰν ραλάνι ἀπὸ τὸ πιότη. . . Πάντα μυρρίζει σκόρδο, τσίρο καὶ κρασί!

Ὁ κύριος Ἡλίας ἀλλάζει μαζύ του μερικὰ λόγια, μετὰ, οἱ δύο μας μπαίνουμε στὴν ἀγορὰ, ὅπου τ' ἀφεντικὸ ἀρχίζει νὰ παζαρεύῃ καὶ ν' ἀγοράζῃ. Ἐγὼ μεταφέρνω, στὴν πλάτη μου, ὅλες αὐτὲς τὶς πελώριες κόφες ἴσαμε τὴ σοῦστα, κι' ὁ σουστιέρης φορτώνει, τραγουδῶντας βραχνά.

Ἡ ραχοκαλιά μου τρίζει κάιτον ἀπὸ τὸ βάρος, τὰ πόδια μου λυγίζου-νε, τρεμουλιάζουν, τσαλαβουτῶ στὸ

βοῦρκο ἴσαμε τὰ γόνατα, μὰ δὲν τολμῶ νὰ βγάλω τσιμουδιά!

Ἀφοῦ τελειώσουν τὰ ψώνια καὶ τὸ φρότωμα, ὁ κύριος Ἡλίας κι' ὁ σουστιέρης ἀνεβαίνουνε μπροστά. Ἐγὼ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ πηγαίνω ἀπὸ πίσω μὴν τύχη καὶ πέση τίποτα ἀπὸ τὴ σοῦστα . . .

Τὰ φρούτα καὶ τὰ διάφορα ζαρζαβατικά τὰ μπάζουμε στὸ παραμάγαζο ὅπου ἀρχίζει, πρὶν ἀπὸ τὴν πούληση, κάποια ἄλλη δουλειὰ πὸν τ' ἀφεντικὸ τὴν ὀνομάζει, μ' ἓνα πονηρὸ ξαδιάντροπο γέλοιο, «μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας» του!

Προτιμῶ νὰ μὴ μιλήσω γι' αὐτό . . .

Τὸ παραμάγαζο εἶναι στὸ βάθος τοῦ μονάβικου, καὶ μπαίνει κανεὶς κατεβαίνοντας πέντε σκαλιά, ἀπὸ μιὰ κοντόφαρδη πόρτα, φραγμένη μὲ μιὰ βρώμικη καναβάτσα. Ἐκεῖ μέσα κοιμάμαι, πάντα μετὰ τὰ μεσάνυχτα, τέσσερα δλόκληρα χρόνια! Τὰ βράδια τοῦ καλοκαιριοῦ φένομαι ἀπὸ τὴ ζέστη. Τὸ χειμῶνα τρεμουλιάζω ἀπὸ τ' ἀνυπόφερο κρύο.

Ξαπλώνω, πότε καταγῆς, πότε ἀπάνω σὲ τρεῖς-τέσσερες κόφες βαλμένες στὸ πλευρό, σὲ μιὰν ἴσα γραμμὴ, τὴ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη. Κάποτε, ἀφανί-

σμένος ἀπὸ τὸν ὄγκο τῆς δουλειᾶς, ξεχνῶ νὰ στερεώσω τὶς κόφες. Πολλὲς φορὲς ξυπνῶ, πεσμένος ἀνάμεσὸ τους, σακατεμένος, μὲ τὰ νεῦρα σπασμένα καὶ τὸ κεφάλι ἀσήκωτο!

Κατόπι, σὰ φτάνῃ ἡ προσδιωρισμένη ὥρα, ἀνοίγουμε τὶς πάγκες καὶ ἀρχίζουμε νὰ πουλοῦμε.

Θεέ μου!

Ὁλος αὐτὸς ὁ ὄγκος, τῶν φρούτων καὶ τῶν λαχανικῶν, πρέπει νὰ περάσῃ, ξανά, ἀπὸ τὴν πλάτη μου. Πάλι ἐγὼ μεταφέρνω τὰ ψώνια στὰ σπίτια τῶν πιότερων πελατῶν.

Πολλὲς φορὲς βοηθῶ καὶ τὴν κυρὰ Ρήνη στὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ' ἄς εἶναι.

Τὰ πόδια μου, γυμνὰ ὡς ἀπάνου, χειμῶνα-καλοκαίρι, ἀνοίγουν ἀπὸ τὸ σῦρε κι' ἔλα καὶ ρέβουνε. Μοῦ πονοῦνε φριχτά, ἀλλοίμονό μου ὅμως ἂν ἀργήσω καμμιά φορὰ. Ὁ κύριος Ἡλίας χυμᾶει ἀπάνω μου, ἀναφοκοκκινισμένος, καὶ μοῦ κατεβάζει μερικὰ χαστούκια, ἢ καμμιά γερὴ κλωτσιά!

Ὅχι, ὄχι! Δὲν εἶναι ζωὴ αὐτή. Εἶναι βραχνᾶς! Βαρέθηκα πιά, θὰ φύγω!

Μαζεύω ὅ,τι ἔχω—τὴ μισολυωμένη κουβέρτα, πὸν τυλίγομαι κάθε βράδυ,

τὸ πονηρὸ μου πὸν τοῦ λείπει δολοκλήρο τὸ δεξιὸ μανίκι, καὶ τὸ καλὸ μου τὸ βρακί, πὸν ἔχει μόνον ἓνα μεγάλο στορογγυλὸ μπάλωμα ἀπὸ πίσω, καὶ ἄλλα δυὸ μικρότερα στὰ γόνατα—, καὶ τὰ ρίχνω σ' ἓνα τσουβάλι.....

Καὶ τώρα στέκω μπροστὰ στ' ἀφεντικό, παίζοντας τὴν ἄκρη τοῦ τσουβαλιού μ' ἐστὶν ἐπὶ τὰ παγωμένα μου δάχτυλα, ἐνῶ σφίγγω, νευρικά, τὸ περιεχόμενό του ἀνάμεσα στὰ σκέλια μου.

— Λοιπὸν, ἀφεντικό, θὰ φύγω! Ὁ κύριος Ἡλίας στερεώνεται καλύτερα ἀπάνω στὸ ξυλένιο σκαμνὶ πὸν ἔχει καὶ κάθετα πίσ' ἀπ' τὸ τεζόκι, καὶ μοῦ ρίχνει μιὰ περιφρονητικὴ, λοξὴ ματιά.

— Μπα! Ἀλήθεια; Καὶ πὸν θὰ πᾶς;

Ξεροβήχει καὶ γελᾷ δυνατά. Γιατί γελᾷ ἔτσι; Μὲ κοροϊδεύει; Δὲ μὲ πιστεύει;

Τὸ μοῦσι μου, μιὰ γκριζὰ φούντα πὸν ἔχει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κάτω του χεῖλι, τρεμουλιάζει ἀφύσικα καθὼς γελᾷ ἔτσι...

Ἐγὼ ἔχω πάρει ἓνα σοβαρὸ κι' ἀγέρωχο ὕψος. Θέλω, μὲ τὴ στάση μου, νὰ τὸν φοροκίσω λίγο, νὰ τοῦ δώσω νὰ καταλάβῃ πὸς δὲν εἶμαι ὅπως μὲ νομίζει, πὸς κλειῶ, μέσα μου, ψυχὴ... ζωὴ! Ἀχ! αὐτὸ θὰ μ' εὐχαριστήσῃ πολὺ, πολὺ, παραπολύ.

— Ποῦ θὰ πάω; Θὰ πάω... Μὰ τί σὰς νοιάζει ἐσᾶς πὸν θὰ πάω; Ὁ κόσμος εἶν' ἀπέραντος, καὶ φτάνει πὸν θὰ φύγω ἀπὸ σᾶς... καὶ στὴν κόλαση καλύτερα θάνα! Ναι... ναι... καὶ στὴν κόλαση! Μοῦ φερνόσατε σὰ νάμαι χτήνος, καὶ χειρότερα! Μὰ γὼ καταλαβαίνω πὸς εἶμαι ἄνθρωπος, ἄνθρωπος σὰν καὶ σᾶς—μπορεῖ καὶ καλύτερός σας! Κι' ἔπειτα δὲν εἶμαι μικρός πιά! Στὸ ἀπάνω μου χεῖλι πικνώνει τὸ χνοῦδι, κι' εἶμαι δυνατὸς ὅσο δυό!

Μέσα μου φουντώνει ἡ περηφάνεια πὸν τοῦ μιλῶ ἔτσι. Νοιώθω τὸν ἑαυτό μου δυνατὸ, καὶ σὰ νὰ στέκεται, κάπου, ψηλά...

— Καλὰ... καλὰ... Μὰ πὸν θὰ πᾶς; Δὲν ἔχεις πεντάρια κι' ὅπου κι' ἂν πᾶς θὰ πεθάνῃς ἀπὸ τὴν πείνα, κακομοιρίη! Ἡ θαρροὺς πὸς θὰ βρεθῇ κι' ἄλλος «κύριος Ἡλίας»;

— Ἐλπίζω. Μὰ δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ κανένα! εἶπα δειγνόντας του τὰ γερά μου μπράτσα. Ὅσο γιὰ λεφτά...

— Ἐ; Ἐχεις λεφτά; Ὅστε εἶσαι πλούσιος λοιπὸν! Καὶ πὸν τὰ βρήκες; Τὸ παγωμένο του χαμόγελο ἀπλω-

νόταν ἀκόμα στὸ στρουφνὸ του πρόσωπο. Μὲ κοιτοῦσε μὲ μιὰν ἔκφραση ὑποψίας κι' ἀμφιβολίας στὸ βλέμμα.

— Μάζενα τὰ μπαξίσια πὸν μοῦ δίνανε σὰν πηγαινὰ ψωνίσματα στὰ σπίτια. Δὲν πιστεύω νάχετε τὴν ἰδέα πὸς σὰς ἔκλεψα...

— Ἀ! ὅσο γι' αὐτό... Μὰ πόσα μπορεῖ νάχῃς... Τσ! πενταροδεκάρες!

— Ὅχι, ὄχι! Ἐχω διακόσιες ἐξήντα δραχμὲς—χωρὶς νὰ λογαριάσω καὶ τὸ κάλλικο δίφραγκο πὸν μοῦ δώσατε, φέτο, τὴν πρωτοχρονιά!

— Οὔτε κεῖνα πὸν ἔδωσες γιὰ τὸ φόρεμα τῆς Φρόσως, τῆς Φροσοῦλας... Χαχαχά!

Τὸν κοίταξα πεισματωμένος. Γιατί μοῦ θύμιζε πάλι αὐτὸ τὸ θλιβερὸ γιὰ μένα περιστατικὸ; Δὲν ἄφηνε εὐκαιρία πὸν νὰ μὴ μὲ ταπεινώσῃ, καὶ τὸ ἄσκημο ἐκεῖνο ἐπεισόδιο μὲ τὴ Φρόσω τὸ ἄρπαξε, συγχύτορα ἀπὸ κάθε ἄλλο, καὶ μοῦ τὸ πετοῦσε στὰ μοῦτρα μὲ κακία, μ' ἓνα ὕψος ἐμπαιχτικό καὶ περιφρονητικό.

Ἡ Φρόσω ἦτανε δούλα σ' ἓνα σπιτί, κοντὰ μας, πὸν πηγαινὰ ψωνίσματα σχεδὸν καθὲ μέρα. Τὴν εὐρισκα, πάντα, μ' ἓνα ἔσκασις, ἡ μὲ τὴν σκούπα στὸ χεῖρι. Πολλὲς φορὲς καθόμουνα καὶ χαϊρόμουνα τὶς παχυντὲς γυμνὲς τῆς γάμπες καὶ τὰ μεστωμένα στήθια τῆς. Ἦτανε νόστιμη, ξανθειά, μὲ τὸ πρόσωπο ξαναμμένο πιότερο ἀπὸ τὴ δουλειά. Μοῦ τὴν κατάφερε ὅμως πολὺ ἄσκημα ἡ Φρόσω. Πολὺ ἄσκημα! Μόνον μιὰ ματιά τὴν εἶδα μὲ τὸ καινούργιο φόρεμα π' ἀγόρασε μὲ τὰ λεφτὰ πὸν μοῦ γύρεψε—ὅλες μου τὶς οικονομίες—καὶ τὴν ἄλλη μέρα, μποῦμ!

— Ἡ Φρόσω, ἡ ὑπηρετριά του κύριος Ἀντρέα, τῶσκασε, ἀπόψε, μὲ τὸν ἀγαπητικό της!

Ἐγὼ ἔτρεξα στὸ παραμάγαζο κι' ἄρχισα νὰ κλαίω λέγοντας... ὦ! δὲ θυμᾶμαι... δὲ θυμᾶμαι πιά τί ἔλεγα τὴν ὥρα κείνη, τί λόγια τρελλὰ βγαίναν ἀπὸ τὸν ξερὸ μου λάρυγγα...

Ἡμουνα κοροῖδο—τὸ ξέρω!—, μὰ γιατί ὁ κύριος Ἡλίας μοῦ ρίχνει ὀλοένα στὰ μοῦτρα αὐτὸ τὸ θλιβερὸ περιστατικὸ; Μήπως ἐπειδὴ καὶ ξέρει πὸς μοῦ χτυπάει τόσο ἄσκημα στὰ νεῦρα; Κ' ὕστερα αὐτὸ τὸ ὕψος πὸν παίρνει κάθε φορὰ!

Ἀχ! μοῦ ἔρχεται νὰ τὸν ἀρπάξω ἀπὸ τ' ἀνορθωμένα του παχειὰ μουστάκια καὶ τὰ τοῦ γυρίσω μερικὰ ἀπὸ τὰ χαστούκια πὸν μοῦ ἔχει δοσμένα... Κιὰν τοῦ δώσω μιὰ γροθιά, ἀπὸ κάτω, στὸ κάτω του σαγόνι; ὦ! μὲ τί εὐ-

χαρίστηση θὰ τὸν βλέπω ὕστερα νὰ σκύφτῃ καὶ νὰ φτυῆ, καταγῆς, λίγα ματωμένα δόντια, ἢ τὴν ἄκρη τῆς πρόστυγης γλώσσας του! Ναι, ἤθελα, αὐτὸ τὸ ἄδλιο πραγματάκι πὸν μοῦ ἔχει τόσα στολιδία ὡς τώρα χαρίσει, νὰ τὸ ἰδῶ νὰ σπαράξῃ κάμποσο, μπροστὰ στὰ πόδια μου, σὰν ἀποκομμένη οὐρὰ φειδιοῦ!

— Λοιπὸν, κύριος Ἡλίας, δὲν ἔχω μόνον διακόσιες ἐξήντα δραχμὲς. Ὅχι! Ἐχω πολλὰ... πολλὰ... Κοίταξε. Ἀκοῦς; Κοί-τα-ξε—ὄχι κοιτᾶτε!—**τώρα πιά μπορῶ νὰ σοῦ μιλῶ στὸν ἐνικό.**... Μάλιστα! Ἐδῶ μέσα λοιπὸν, σ' αὐτὸ τὸ δεματάκι, εἶναι πενήντα, εἴκοσι, ἑκατὸ χιλιάδες! Εἶναι μιὰ κληρονομιά ἀπὸ κάποιον θεῖο μου πὸν ἔμενε στὴν Αἴγυπτο. Καὶ πρέπει νὰ ξέρῃς ἀκόμα πὸς, ὄλ' αὐτὰ, εἶναι μονάχα ἡ πρώτη δόση... Ἀ! ἄ!... Τώρα πιά εἶμαι «κύριος» καὶ μπορῶ, κιάλα, νὰ διατάξω:

«Μιὰ ὀκτὼ ἀπὸ τοῦτο... δυὸ ὀκτὼδες ἀπὸ κείνο... τρεῖς... Κάντε γρηγόρα, σὰς παρακαλῶ! Καὶ νὰ τὰ στείλετε στὸ σπιτί!». Ἀμ δέ!... Ὁ κύριος Ἡλίας στὸ μεταξύ εἶχε πάρει ἀπάνω ἀπὸ τὸ πιάγκο, ἓνα σάπιο κυδῶνι καὶ τὸ περιεργαζόταν. Μόλις τέλειωσα σηκώθηκε. Μὲ κοίταξε, ἄλλη μιὰ, ἀπὸ πάνω ὡς κάτω, ξεροβήξε, χάιδεψε τὴν κοιλιά του, καὶ μοῦ εἶπε:

— Καὶ πρῶτα-πρῶτα, ἀγαπητέ μου, εἶσαι βλάκας! Τὸ τονίζω αὐτό: βλάκας! Ναι. Δὲν ξέρεις οὔτε νὰ μετρήσῃς. Ποτὲ δὲ λένε: «πενήντα, εἴκοσι, ἑκατό!» ἀλλὰ: εἴκοσι, πενήντα, ἑκατό... Ἐτσι πάει ἡ σειρά, γιατί ἄλλοιως, τὰ εἴκοσι θὰ ἦτανε πιδὸς μεγάλος ἀριθμὸς ἀπὸ τὸ πενήντα. Καὶ, βλέπεις, δὲν εἶν' ἔτσι... Καὶ δεύτερο: εἶσαι τρελλός!

Ἐξέρω, πολὺ καλά, πὸς δὲν ἔχεις κανένα θεῖο στὴν Αἴγυπτο οὔτε καὶ κανέναν ἄλλο συγγενὴ πουθενά. Κι' ἀκόμα ξέρω πὸς αὐτὸ τὸ δεματάκι πὸν κρατεῖς δὲν εἶναι χρήματα, ἀλλὰ πενηνταδυὸ βρώμικα τραπουλόχαρτα!

Γι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο ὅμως δὲ σὲ κατηγορῶ. Πάλι φταίει ἡ Φροσοῦλα! Ἀχ! αὐτὴ ἡ Φρόσω! Ἦθελα νὰ ἤξερα πόσες νύχτες ξαγρόπνησες ὡς τὸ πρῶτ', ρωτώντας τὴν παλιοτραπόουλα νὰ σοῦ φανερώσῃ κάτι γιὰ αὐτή!

Καὶ γέλασε... Κι' αὐτὸ τὸ ἤξερε λοιπὸν ὁ κύριος Ἡλίας: Ὅλα τὰ ἤξερε:

— Ὅπως καὶ νάσαι θὰ φύγω! ἔκμα μὲ πείσμα, χτυπώντας τὴ γροθιά μεσ' στὴν ἀπαλάμη μου. Δὲ θὰ μείνω

ἄλλο μαζί σου. Καὶ στὴν κόλαση θὰ να καλύτερα, γεροπαραλυμένε!

Μὲ κοίταξε ἀκόμα μιὰ μὲ τὸ ἐρευνητικὸ του βλέμμα, μὲ μιὰ ἔκφραση περιφρόνησης χυμὲνῃ σ' ὅλο του τὸ χυδαῖο μοῦτρο.

— Κάμε ὅπως σοῦ ἀρέσει... Μὰ πρὶν φύγῃς θέλω νὰ σοῦ δώσω κάτι... κάτι πὸν νὰ μὲ θυμᾶσαι... Νά!

Καὶ μοῦ σφεντόνισε τὸ σάπιο κυδῶνι, πὸν ἦρθε καὶ μοῦ κόλλησε στὸ κούτελο σὰν τικέττα!

Ἐύληθα... Πετάχτηκα ἀπάνω παραγμένος... Εἶχε φέξει πιά...

Διάβολε, διάβολε! Πολὺ ἄγρησα, σήμερα, νὰ ξυπνήσω.

Ἄκουσα δυνατὰ χτυπήματα στὴν πόρτα καὶ τὴν ὀργισμένη φωνὴ τοῦ κύριος Ἡλίας πὸν φοβέριζε μεσ' ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα:

— Ἄνοιξε, ἄνοιξε, παληόπαιδο, καὶ θὰ ἰδῆς!

Καὶ καθὼς περνοῦσα, βιαστικά, τὸ βρακί μου, συλλογιόμουν:

«Καλὰ πὸν ἦτανε σάπιο τὸ κυδῶνι!...».

ΓΕΩΡΓ. Π. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

ΞΕΨΥΧΙΣΜΑ

Μὲ τὴ ρομφαία ὁ θάνατος—μὰ [κἀρα μεσ' στὴ σκηνὴ σὰ οὐριὰ σιγαλο- [μταίνει.

[Νύχτα ἔναι. Ἡ καταγιῶδα λυσσα- [σμένη περῶν δειτρομαζώχτρα, ἀναμαλλίωρα. Τρομάζει ὁ ἐτοιμοθάνατος—ζαρώ- [νει

κάτων ἀπ' τὸ ξεσκιμένο του σερ- [τόνι. Ζηταίει νερό. Σιωπὴ. Πιχτιά μιὰ κρᾶ- [ζει

κι' ὁ θάνατος ὀρμαίει καὶ τὸν ἀρπάζει. . . . .

Στὸ ξόδι του ψέλνουνε ἀντὶς παπάδες πολεμιστὲς. Δὲν κλαῖνε. Οὔτε λαμπά- [δες

δὲν καῖνε οὔτε λιβάνι. Λιβανίζε [ρίζει... μιὰ ὀβίδα πὸν ἀγριοσκᾶει καὶ πὸν θε-

ΕΥΘΥΜΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΕΝΟΙ

GEORGES COURTELINE

ὁ ἔσωτερικὸς ἐνός λεωφορείου. Στὸ βάθος, δεξιὰ: πρῶτο, μιὰ κυρία· δεύτερο, κοντὰ τῆς ἓνας λιγνὸς ἀδύνατος νέος μὲ ὑπόξανθο μουστάκι. Καπέλλο μεταξωτό, σακκάκι σχισμένο, πανταλόνι σκουρὸχρῶ χρωματιστό. Ἀριστερὰ, πάντα στὸ βάθος: πρῶτο, ἓνας κύριος μὲ ἀξιοσεβάστο παρασιαστικὸ. Πενήντα μὲ

πενήνταπέντα χρονῶν· μεγάλη γενειάδα, μεγάλη μύτη, μεγάλο καπέλλο. Φορεῖ τὴν ταινία τοῦ ὑπαλλήλου τῆς Ἀκαδημίας. Δεύτερο, μιὰ θέση ἀδειανὴ δίπλα του. Κύριοι καὶ κυρίες χωρὶς σημασία καταλαμβάνουν τὸ ὑπόλοιπο τοῦ ὀχήματος. Προχωροῦν.

Ἡ ΚΥΡΙΑ (μέσα τῆς). Θεέ μου! Πόσο εἶμαι ἐρεθισμένη!

Ἀπὸ κάμποση ὥρα, δίνει φανερά σημεῖα ἀνησυχίας καὶ μερικές στιγμὲς ρίχνει λοξὰ βλέμματα στὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ ὑπόξανθο μουστάκι, πὸν τὴν πειράζει: στὰ νεῦρα. Θεέ μου, ναι, ἔχει ἓνα χεῖρι μονάχα, ἀφοῦ τ' ἄλλο ἔχει ἐξαφανιστὴ δλόττελα στὴ ράχη τῆς μελαχροινῆς γειτόνισσας του. Πίσω ἀπ' τὸν ὦμο τὸ δικὸ τῆς φαίνεται ὁ ὦμος ὁ δικὸς του κι' αὐτό, καθὼς κουνιέται μὲ νευρικά τινάγματα, πάει κι' ἔρχεται, θυβήζεται, ξαναθυβήζεται, ξαναφανερώνεται, ἔπειτα ἐξαφανίζεται πάλι. Τὰ τραντάγματα τοῦ βαριοῦ ὀχήματος πὸν χορεύει ἀπάνω στὸ λιθόστρωτο τῶν δρόμων πρέπει νὰ χρησιμεύουν σὲ κάτι. Ἐκεῖνος, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, μένει ἀτάραχος καὶ ψυχρὸς, μὲ τὸ στορογγυλὸ κι' ἡλίθιο μάτι τοῦ ἀνθρώπου πὸν δὲν ἔχει καμμιὰ σκέψη. Ἀντίθετα, τὸ μάτι τοῦ γέρου ἐπισήμου καρφώνεται ἀπάνω του μ' ἐπιμονή. Κάτω ἀπ' τὰ πικρὰ μαζεμένα φρύδια αὐτοῦ τὸ μισοδιακοσμημένο ἀνθρώπου, μαντεύεις τὴ συγκρατημένη προσπάθεια μιᾶς δυνατῆς ἀγανάκτησης.

Ἡ ΚΥΡΙΑ (πὸν διαδοχικὰ καὶ μάταια δάγκασε τὰ χεῖλη τῆς, κλώτσησε μὲ τὸν ἀγκῶνα τῆς, γκρίνιασε ἀπότομα, χτύπησε μὲ τὸ πόδι, κλωθογύρισε ἀπ' τ' ἀριστερὰ στὰ δεξιὰ κι' ἔπειτα ἀπ' τὰ δεξιὰ στ' ἀριστερὰ): **Εἶναι τρομερὸ μὲ τίμια γυναῖκα νὰ μὴ μπορῇ νὰ κωττάξῃ τὴ δουλειὰ τῆς ἀπὸ ἔλλειψη σεβασμοῦ.**

Ἀθήνη. Οἱ χωρὶς σημασία κύριοι καὶ κυρίες ἐνδιαφερόμενοι τρυφερά. Ἀκούονται: **«Ἀ! Πῶς! Πολὺ περίεργο! Τί εἶναι; Τί ἔγινε;».**

Στὸ μάτι τοῦ γέρου ἐπισήμου μιὰ φλόγα κρυφὴ ἀνάβει ξαφνικά. Μόνος αὐτός, ὁ ἀδύνατος κύριος μὲ τὸ ὑπόξανθο μουστάκι, φαίνεται νὰ μὴ ἄκουσε: διατηρεῖ τὸ ἡλίθιο καὶ κηλιωμένο ὕψος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Ἄξαφνα, μὲ τρόπο, ξετρυπώνει τὸν ὦμο του καὶ ξαναπαίρνει στὴν κατοχὴ τοῦ τὸ χεῖρι πὸν τοβλεῖτε.

Στεναγμὸς ἀνακουφιστικὸς τῆς κυρίας. Τὸ μάτι τοῦ γέρου ἐπισήμου γαλγνεύει. Ἡ συγκίνηση καταπαύει. Τὸ βαρὺ δχημα χορεύει πάντα στὸ λιθόστρωτο τῶν προαστειῶν καὶ τῶν δρόμων.

Τὸ πρόσωπο τῆς κυρίας σιγά-σιγά ἐκφράζει τὴν πρώτη ἀνησυχία· στέλνει ξανὰ παραστικὲς ματιὰς στὸ χεῖρι τοῦ ἀδυνατού κυρίου, τὸ ὅποιο χεῖρι πάει νὰ ἐξαφανιστὴ πάλι, ξαναφαίνεται ἀργὰ στὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Ἄξαφνα, τίποτα πιά!... Ἀ! ἔλεος! ὁ κημέρος ξανάχασε τὸ χεῖρι του!!!

Ἡ ἰδιακίνηση ὀπωςπαραπάνω. Ἐλαφρὰ ποδοκροτήματα ἀνοιγοκλεισίματα χειλῶν, κ.λ.π.

Ἡ ΚΥΡΙΑ (πὸν ἐξάντλησε καὶ τὴν τελευταία στάλα ὑπομονῆς). **Μά, ἐπιτέλους, κύριε, ἀφήστε με! Ἀλλιῶς θὰ κάνω παράπονα στὸν δὸγγό!**

Ἀθήνη παρατεταμένη. Φανερὴ ἀμνηχανία τοῦ ἀναπήρου πὸν παύει ἀμέσως νάσαι τέτοιος.

Ο ὑΠΑΛΛΗΛΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ (μὲ φωνὴ βροντερῆ) **Ἐπάρχουν παντοῦ κορόνια!!!**

Ἐπιδοκιμαστικὸς ψιθυρὸς ἐκ μέρους τῶν δίχως σημασία κυριων καὶ κυριῶν.

Ο ὑΠΑΛΛΗΛΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ (ἄνθρωπος τοῦ κόσμου). **Δάβετε τὸν κόπο νὰ καθίσετε δίπλα μου, κυρία· εἶναι μιὰ θέση ἀδειανή. Ἐπάρχουν καὶ ἀλλοθία, πὸν τοὺς χρειάζονταν δημοσία τιμωρία.**

Κυττάζει κατὰματα τὸν «βλάκα» πρὸς τὸν ὅποιο ἀπευθύνει αὐτὴ τὴ λέξη, πὸν ἐκεῖνος ὁ βλάκας φαίνεται, ἄλλωστε, νὰ μὴν τὴν πῆρε γιὰ λογαριασμότου. Μουρμουρητὰ τῶν δίχως

σημασία κυριῶν καὶ κυριῶν ἔρχονται: **«Πολὺ ὄρατα, αὐτὸς ὁ γέρος κύριος... Ἐπάρχουν ἄνθρωποι μὲ κακὴ ἀνατροφή!... Ὁ ὑπάλληλος τῆς Ἀκαδημίας φέροθηκε σὰν ἀληθινὸς εὐπατρίδης!...»** κ.λ.π., κ.λ.π.

Ἐπὶ τὸν ἕνα, ψελλίζοντας ἓνα εὐχαριστῶ, σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ καθῆσθαι στὸ πλάι τοῦ προστάτου τῆς.

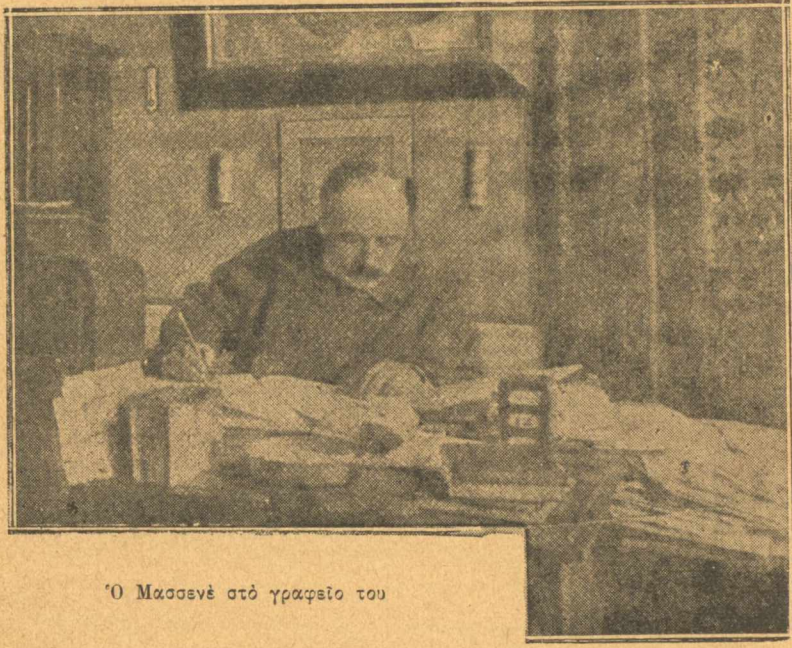
Τὰ σχόλια λιγοστεύουν σιγά-σιγά κι' ἔπειτα σταματοῦν. Τὸ ἐπεισόδιο θεωρεῖται τελειωμένο. Στὸ λιθόστρωτο τῶν συνοικιῶν καὶ τῶν δρόμων τὸ δχημα χορεύει ὄλο καὶ πιό πολὺ.

Ἄξαφνα, μιὰ ἀγωνία ζωγραφίζεται στὸ πρόσωπο τῆς κυρίας. Ἐξακοντίζει, πλάγια, ἓνα βλέμμα στὸν ὑπάλληλο τῆς Ἀκαδημίας πὸν ἡ ματιά του ἔχει πάρει ἀπὸ κάμποσες στιγμὲς μιὰ ἔκφραση βλακώδη καὶ μυστηριώδη. Μάλιστα, οἱ χωρὶς σημασία κύριοι καὶ κυρίες εἶχαν χίλιες φορὲς δίκιο, κι' εἶναι πολὺ καθὼς πρέπει, αὐτὸς ὁ γέρος κύριος, παραπολύ καθὼς πρέπει!... Ἀτυχεῶς δὲν ἔχει κι' αὐτός, μὲ τὴ σειρά του, παρὰ ἓνα χεῖρι μονάχα. Ὁ ἀκρωτηριασμένος θριαμβεύει, πρέπει νὰ τὸ παραδεχτοῦμε!...

Ἡ ΚΥΡΙΑ (μέσα τῆς, μὲ ἀπελπισία). **Μποροῦσα νὰ μείνω ἐκεῖ πὸν ἤμουν. Νὰ πὸν ξαναρχίζουμε τὰ ἴδια μ' αὐτὸν τὸ γέρο-σχημένο!**

Ο Μασσενέ στο γραφείο του

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΠΩΣ ΕΓΙΝΑ ΣΥΝΘΕΤΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΣΣΕΝΕ

πατέρας μου ήταν ανώτερος αξιωματικός στην εποχή της πρώτης Δημοκρατίας. Όταν ξανάρθαν οι Βουρβώνοι στην εξουσία, έδωσε την παραίτησή του. Ήμεγάλωσα λοιπόν με τον κρότο των πολεμικών όπλων. Τα πρώτα μου δμήματα στη μουσική δέ μπορούσαν να έχουν μελωδικότερη συνοδεία. Έξη χρόνια αργότερα, τον καιρό που ή οικολογία μου κατοικούσε στο Παρίσι, με δάλαν μιὰ μέρα μπρός σ' ένα παλιό πιάνο, κι' είτε για να με διασκεδάση, είτε για να δοκιμάση την ικανότητά μου, ή μητέρα μου μου έδωσε το πρώτο μάθημα. Αυτό έγινε στις 24 Φεβρουαρίου 1858, χρονολογία σαν επίτηδες θα μείνη, γιατί σε λίγο ξέπασε ή Ήπανάσταση κι' οι ντουφεκιές των γειτονικών δρόμων διέκοψαν το μάθημά μας. Ύστερα από τρία χρόνια είχα γίνει, —τουλάχιστο οι γονείς μου στην τρυφερότητά τους φαινόταν να το πιστεύουν— ένας μικρός πιανίστας, αρκετά επιδέξιος. Με παρακίνησαν να παρακολουθήσω μαθήματα στο αυτοκρατορικό Ώδεο κι' είχα την εμπνευση να το δεχτώ. Από τότε, ήμουν στα μάτια της μητέρας μου «καλλιτέχνης» και μολοντί ήπασαχολούσα έξη ώρες

την ήμέρα με τα ταχτικά μου μαθήματα θρήκε τον καιρό να με δάζη να παίζω στο πιάνο με τόσο ζήλο που σε λιγώτερο από ένα χρόνο ήγιναν άριστοχως του Ώδείου. Εκείνη την εποχή μιὰ άρρώστεια του πατέρα μου μάς ανάγκασε ν' αφήσουμε το Παρίσι κι' έτσι σταμάτησε ή μουσική μόρφωσή μου. Έλαβα τότε καιρό να τελειώσω τις φιλολογικές μου σπουδές. Άλλά σε λίγο ή στενοχώρια που μου προξένησε ή απομάκρυνσή μου απ' το Ώδεο μεγάλωσε. Είχα το θάρρος να ζητήσω απ' τους γονείς μου να με ξαναπάν εκεί. Η επίθυμία μου τους έθλιψε υπερβολικά. Ώστόσο δεχτήκαν να μου παράσχουν την άδεια κι' από τότε δέν ξανάφησα το Παρίσι ως την ήμέρα που άνεχώρησα για τη Ρώμη με μιὰ ύποτροφία του Ύνστιτούτου, άφου κέρδισα το πρώτο μεγάλο βραβείο. Σ' αυτά τα χρόνια ήμουν πηρα το βραβείο Ρώμης και πολλά διπλώματα. Ήμουν τελοσπάντων ένας καλός μαθητής, μα όχι ένας καλλιτέχνης στην άληθινή σημασία της λέξης. Καλλιτέχνης είναι νασαι ποιητής, να συγκινήσαι απ' όλες τις αποκαλύψεις της τέχνης και της φύσης, ν' αγαπάς και να πονάς, με μιὰ λέξη να ζής. Με το να παράγη κανείς μιὰ εργασία τέχνης δέ σημαίνει πως είναι ακόμα καλλιτέχνης. Ένας καλλιτέχνης πρέ-

πει πριν απ' όλα να συναισθάνεται όλες τις έκδηλώσεις της όμορφιάς· πρέπει να διεισδύη σ' αυτή και να γνωρίζη να την άπολαύη. Πέρασα λοιπόν ώραιότατα δυο χρόνια στην Ρώμη, στην άληθινή Βίλλα των Μεδίκων, που ή άνάμνησή τους δονεί ακόμα τη μνήμη μου και με βοήθησε αργότερα να μη λυγίσω μπρός στην άπελπισία. Τότε άρχισα να ζώ με τη χαρούμενη συντροφιά των φίλων μου μουσικών, ζωγράφων και γλυπτών και να αισθάνωμαι τις πρώτες έκρήξεις του θαυμασμού μου για τη φύση και την τέχνη. Πολλές ώρες περιπλανώμασε στα μουσεια της Νεάπολης και της Φλωρεντίας και κάποτε πηγαίναμε να ίδουμε τους σκοτεινούς ναούς της Άσσίζης, όπου δοκιμάζαμε λεπτές και μελαγχολικές συγκινήσεις. Ώστόσο οι σπουδές μου στη Βίλλα των Μεδίκων κόντευαν να τελειώσουν. Λίγες μέρες με χωρίζαν απ' την ώρα που θάπρεπε να άποχαιρετίσω αυτή την εύτυχισμένη ζωή που ήταν τόσο δύσκολη, τόσο ήσυχη, τόσο γλυκειά και που δέν την ξανάζησα έπειτα. Ήπρόκειτο να άναχωρήσω στις 17 Δεκεμβρίου 1865, μα δέ μπορούσα να συνήθισω στην ιδέα πως θ' άποχαιρετούσα την Αίλιον Πόλη. Ήταν έξη ή ώρα, το βράδι. Βρισκόμουν μόνος μες στην κάμαρά μου, όρθος κοντά στο παράθυρο, θαυμάζοντας για τελευταία φορά απ' το τζάμι την άθάνατη πόλη που γινόταν σταχτιά κάτω απ' τα στερνά φέγγη του ήλιοδασιέματος. Αυτό το όραμα έμεινε καθαρό στη μνήμη μου κι' εκείνη την ήμέρα δέ μπορούσα να ξεκολλήσω άποκει τα μάτια μου. Μα άλλοίμονο, σιγά-σιγά μιὰ σκιά γλίστρησε στην άκρη του ούρανο κι' άπλώθηκε βαθμιαία, ώσότου ή Ρώμη δλόκληρη εξαφανίστηκε μες στο σκοτάδι. Ποτέ δέ θα λησμονήσω την έντύπωση που μου έκαμε αυτή ή άπλη σκηνή κι' ή άνάμνησή της αντίπροσωπεύει πάντα για μένα τις καλύτερες ώρες της νεότητός μου. Μα βλέπω πως δέ σάς μιλω σχεδόν για μουσική και θαρρώ πως φαίνομαι να δίνω περισσότερη σημασία σ' εκείνο που χτυπάει στο μάτι παρά σε εκείνο που γοητεύει τ' ατί. Καθώς εργαζόμουν στο έργο μου «Μαρία Μαγδαληνή», συλλογίζόμουν τα άληθινά Μάγδαλα κι' ή φαντασία μου συχνά έπαιρνε δρόμο για τη μακρινή Ύουδαία· μα εκείνο που ουσιαστικά με ένέπνεε, εκείνο που με συγκινούσε περισσότερο, ήταν στην πραγματικότητα ή άνάμνηση της ρωμαϊκής έξοχης. Θυμώμουν ένα γνώριμο τοπίο, σημείωνα τον τόνο του, αναπαριστούσα την έντύπωση που μου είχε αφήσει.

ΑΝΤΩΝΗ ΤΣΕΧΩΦ

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

όν πέμπτον αιώνα, ο ήλιος άνάτελλε κάθε πρωί κι' έγερνε κάθε βράδι, σαν και τώρα. Την αυγή, όταν οι πρώτες άχτίδες άλλαζαν φιλιὰ με τη δροσιά, ή γή ξανάπαιρνε ζωή, ο άέρας γέμιζε από θορούβους χαράς, έκστασης κι' έλπίδας και, το βράδι, ή γής ήσύχαζε και βυθιζόταν μες στο θλιβερό λυκόφως. Κάθε μέρα και κάθε βράδι έμοιαζαν άναμεταξύ τους.

Άπό καιρό σε καιρό περνούσε κανένα σύννεφο και βροντούσε ο κεραυνός ή ένα έρημο άστέρι έπεφτε απ' τον ούρανό. Κάποτε πάλι ένας γλωμός καλόγερος έτρεχε βιαστικός και διηγόταν στους άλλους πως είχε δει μιὰ τίγρη κοντά στο μοναστήρι. Κι' αυτό ήταν όλο. Έπειτα οι μέρες κι' οι νύχτες έμοιαζαν ξανά ή μιὰ με την άλλη.

Οι καλόγεροι εργαζόταν και προσευχόνταν. Ο ήγούμενος έπαιζε το έκκλησιαστικό όργανο, έγραφε μουσικά κομμάτια και συνέθετε στίχους λατινικούς. Άυτός ο θαυμασίος γέρος είχε ένα χάρισμα άσυνήθιστο: άγγιζε το όργανο με τόσο μεγάλη τέχνη που κι' οι ίδιοι οι γέροι καλόγεροι, που ή άκοή τους είχε έξασθενήσει στο τέλος

πρεπή μπροστά μας. Άξαφνα στην άκρη του μοναπατιού που είχαμε ακολουθήσει πρό όλίγου κάποιος βοσκός άρχισε να παίζη με τη φλογέρα του ένα σκοπό πολύ γλυκό κι' άργό κι' οι νότες σκορπίζονταν ή μιὰ κοντά στην άλλη μες στη βραδυνη ήσυχία. Ένώ οι άλλοι άκουαν έκστατικοί, έγω έβγαλα το σημειωματάριό μου κι' έγραψα το σκοπό του τραγουδιού που μ' είχε καταμαγέψει. Το τραγούδι του βοσκού του Σουμπιάκο άποτελέσε αργότερα την εισαγωγή της «Μαρίας Μαγδαληνης» που παίχτηκε στο Παρίσι με μεγάλη επιτυχία. Άυτή είναι με λίγα λόγια ή σταδιοδρομία μου.

Παρίσι, 1896

I. MASSENET

Γράφοντας έπειτα τις «Έριννύες» έμπνεόμουν από ένα θαυμάσιο άγγελο της Τανάγρας που μούδωσε το σκοπό του χορού στην πρώτη πράξη του δράματος του Λεόντ ντε Λίλ. Άργότερα, όταν έτοιμάζα τη μουσική σύνθεση του «Βασίλη της Λαχώρ», είχα κοντά μου ένα μικρό ίνδικό κουτί που το γαλάζιο σμάλτο του με τα χρυσά στίγματα τραβούσε άσυναίσθητα την προσοχή μου. Άυτό το μικρό κουτί ήταν για μένα εικόνα της ίδιας της Ύνδίας και άναθε το ζήλο μου, διευκόλυνε την εργασία μου.

Στα 1870, τα πρωσοικά πυροβόλα συνώδευαν πένθιμα τα άπροπάσματα που δοκίμαζα να γράψω. Τότε έβρισκα καιρό να κλέβω μερικές στιγμές από την ύπηρεσία της φρουράς και τα στρατιωτικά μου καθήκοντα και συμπλήρωνα μιὰ σύνθεση μισοτελειωμένη που είχε τον τίτλο «Μέδουσα». Σ' αυτό το έργο, την εποχή του πολέμου, είχα μεταφέρει τις στρατιωτικές κραυγές του πλήθους και των συνταγμάτων που περνούσαν μπρός απ' το σπίτι μου στο Φοντεναμπλώ, πηγαίνοντας στη μάχη. Έπειτα γυρίζοντας στο Παρίσι έκλαψα πικρά για τα κακά που μάς είχε φέρει εκείνος ο φοβερός χειμώνας κι' ο φριχτός χρόνος.

Άξέχαστη μου μένει ή θλίψη εκείνων των ήμερών, που οι καρδιές μας χοροπηδούσαν από ένθουσιασμό μες στην πιό μαύρη άπελπισία και που οι βδομάδες περνούσαν όλο άνησυχία και άβεβαιότητα. Σε λίγο έχασα τον πιό ακριβό μου φίλο, το ζωγράφο Έρρικο Ρενιόλ, κι' ύστερα, κατά την πολιορκία του Παρισιού απ' τους Γερμανούς, ή καρδιά μου μάτωσε απ' τον πόνο και τη ντροπή. Εκείνον τον καιρό συνέθεσα, τυφλωμένος από τα δάκρυα, τη μουσική του «Ποιήματος της άναμνήσεως», που είχε γράψει σε πύρινες στροφές ο φίλος μου ποιητής Άρμάν Σιλβέστρ. Ήξερα ώστόσο πως ή Γαλλία δέ θ' άργούσε να βγή απ' αυτή τη δοκιμασία και να στηλωθή άγέρωχη σαν πρώτα.

Τί τα θέλετε όμως, ο νοός μου δέ μπορεί ν' άπομακρυνθή από την Βίλλα των Μεδίκων, όπου έχουν μένει οι καλύτερες άναμνήσεις μου. Θέλετε να μάθετε τώρα ύπό ποιές περιστάσεις έγραψα τη μουσική της «Μαρίας Μαγδαληνης»; Άκούστε. Μιὰ μέρα καλοκαιρινή, στο δρόμο που πάει απ' το Τίβολι στο Σουμπιάκο, μιὰ συντροφιά σπουδαστών είχαμε σταματήσει για να θαυμάσουμε το πανόραμα της ρωμαϊκής έξοχης που άπλωνόταν μεγαλό-

των ήμερών των, δέ μπορούσαν να κρατήσουν τα δάκρυα τους όταν οι ήχοι του οργάνου βγαίνοντας απ' το κελί του έφταναν ίσαμε αυτους.

Για ό,τι και να μιλούσε, ακόμα και για πράματα πολύ κοινά,—για τα δέντρα, τα ζώα ή τη θάλασσα, να πούμε—δέ μπορούσαν να τον άκούσουν χωρίς να χαμογελάσουν ή να κλάψουν. Και θαρούσες πως στην ψυχή του άνηχούσαν χορδές παρόμοιες με του οργάνου.

Άν ήταν στενοχωρημένος ή κυριεύοταν από μεγάλη χαρά ή μιλούσε για κάτι τρομερό ή μεγάλο, τον έξουσίαζε μιὰ φλογερή εμπνευση. Δάκρυα άνέβαιναν στα λαμπρά μάτια του. Το πρόσωπό του γινόταν τριανταφυλλί. Η φωνή του βροντούσε κι' οι καλογέροι άκούγοντάς τον έννοιωθαν μιὰ εμπνευση να πιάνη την ψυχή τους. Σε τέτοιες φωτεινές και θαυμασίως στιγμές ή δύναμη του ήταν άπειρίοριστη. Άν έδιάταζε τους ύποταχτικούς του να ριχτούν στη θάλασσα, όλοι, ως τον τελευταίο, θα βιάζονταν μ' εύχαρίστηση να έκτελέσουν τη θέλησή του.

Η μουσική του, ή φωνή του, οι στίχοι του που έγκωμιάζαν το Θεό, τον ούρανο και τη γή, ήταν για τους άδελφούς του μιὰ άστείρευτη πηγή εύχαρίστησης. Κάποτε, έξαιτίας της όμοιομορφίας της ζωής τους, τα δέντρα, τα λουλούδια, το καλοκαίρι, το χινόπωρο τους φαινόταν βαρετά. Ο θόρυβος της θάλασσας έκουράζε την άκοή τους, το τραγούδι του πουλιού τους ήταν δυσάρεστο· μα τα χάρισματά του ήγουμενου τους ήταν άπαραίτητα σαν τον έπιούσιο άροτο.

Τα χρόνια περνούσαν. Οι μέρες κι' οι νύχτες έμοιαζαν άναμεταξύ τους. Έκτός απ' τα πουλιά και τα άγρια ζώα, κανένα ζωντανό πλάσμα δέ φανερωνόταν κοντά στο μοναστήρι. Η πιό κοντινή κατοικία ήταν μακριά, και για να φτάσουν εκεί θάπρεπε να πάν με τα πόδια στην έρημο ως εκατό βέρσια. Άποφάσιζαν να περάσουν αυτή την άπόσταση μόνοι εκείνοι που είχαν την περιφρόνηση του κόσμου,

του την ερριχναν στο πρόσωπο και κατέφυγαν στο μοναστήρι σά σε μνήμα.

Φαντασθήτε τώρα την έκκληση των καλοτέρων, όταν μια νύχτα πήγε να χτυπήσει την πόρτα τους ένας κάτοικος της πόλης, κοινός άμαρτωλός που αγαπούσε τη ζωή.

Πριν να ζητήσει την εύλογία του ηγουμένου και να προσευχηθῆ, αυτός ο άνθρωπος γύρευε να του δώσουν κρασί και φαγί. Όταν τον ρώτησαν πώς έφυγε από την πολιτεία και πήγε στην έρημο, τους διηγήθηκε μια μεγάλη κυνηγετική ιστορία. Είχε βγῆ σε κυνήγι, είχε πιῆ αρκετά και έχασε το δρόμο του. Στην πρόταση που του έκαμαν να μηπ στο μοναστήρι για να σώσει την ψυχή του, αποκρίθηκε χαμογελώντας: «Δεν είμαι δικός σας άνθρωπος».

Αφού έφαγε κι ἤπια, κύτταξε έξεταστικά τους καλοτέρους που τον ύπηρετοῦσαν, κούνησε το κεφάλι του σά να τους μάλωνε, κι είπε:

— Μένετε άργοι, δεν ξέρετε παρὰ το φαγί και το πιωτό. Έτσι σώζεται κανείς; Σκεφθήτε πώς, ενώ εσείς αναπαύεστε εδῶ, τρώγοντας, πίνοντας κι όνειροπολώντας τη μακαριότητα, οι άλλοι χάνονται και πάνε στην κόλαση. Ξέρετε τί γίνεται στην πόλη; Ένώ άλλοι πεθαίνουν από την πείνα, άλλοι μην ξέροντας τί να κάμουν το χρυσάφι τους βυθίζονται στην άμαρτία σάν οι μυίγες στο μέλι. Δεν υπάρχει στους ανθρώπους μήτε πίστη μήτε αλήθεια. Τίνος είναι έργο να τους σώσει και να τους νουθετήσει; Μήπως έμένα που είμαι μεθυμένος από το πρωῖ ως το βράδι; Η υπάκουη ψυχή, η πονεμένη καρδιά κι η πίστη σάς εδῶθησαν λοιπόν για να κάθεστε μες στους τέσσερους τοίχους και νῆ μην κάνετε τίποτε;

Μολονότι άσεβῆ και άπρεπα, τὰ λόγια του μεθυμένου πατριώτη του έφεραν ένα περίεργο αποτέλεσμα στον ηγούμενο. Ο γέρος κυτώντας τους καλοτέρους, έγινε χλωμός κι είπε:

— Άδελφοί, έχει δικίο αυτός! Οι φτωχοί χάνονται πραγματικά στην κακία και στην άσεβεια, στόν παραλογισμό και στην άδυναμία, ενώ εμείς μένουμε άδιάφοροι σά να μη μάς ένοιωσε καθόλου γι αυτό. Γιατί να μην πάω στην πόλη να τους θυμίσω το Χριστό που λησμονήσαν;

Τὰ λόγια του κατοίκου της πόλης είχαν παρασύρει τον καλόγερο. Την άλλη μέρα πήρε το ραβδί του, άποχαιρέτισε τους κοινοβίτες κι έφυγε για την πόλη. Οι καλόγεροι έμειναν τώρα χωρίς μουσική, διδαχή και ποίηση.

Έπλητταν ένα μήνα, δυο μήνες, χωρίς ο ηγούμενος να φανῆ. Τέλος, στην αρχή του τρίτου μηνός άκούστηκε ο γνώριμος κρότος του ραβδιού του. Οι καλόγεροι πετάχτηκαν να τον ιδούν και τον έγέμισαν με έρωτήσεις. Μά αντί να χαρῆ μόλις τους είδε, ο ηγούμενος άρχισε να κλαίη πικρά χωρίς να πῆ μια λέξη.

Οι καλόγεροι παρατήρησαν πώς είχε γεράσει κι άδυνατίσει πολύ. Τό κουρασμένο πρόσωπό του έδειχνε μια βαθεία θλίψη κι όταν έβαλε τὰ κλάματα έμοιαζε με άνθρωπο που είχε ταπεινωθῆ. Οι καλόγεροι άρχισαν κι αυτοί να κλαίν και τον ίκέτευαν να τους άπαντήσει. Γιατί έκλαιγε κι είχε τόσο θλιμμένο πρόσωπο;

Μά χωρίς να τους αποκριθῆ, ο ηγούμενος κλείστηκε στο κελλί του. Έμεινε εκεί εφτά μέρες χωρίς να φάνῆ μήτε να πῆ μήτε να παίξη τ ὄργανο έκλαιγε. Όταν χτυπούσαν την πόρτα του κι οι καλόγεροι τον παρακαλοῦσαν να βγῆ και να μοιραστή τον πόνο τους, αυτός δεν άπαντοῦσε καθόλου.

Στό τέλος βγῆκε. Αφού σύναξε γύρω του όλους τους καλοτέρους, με το πρόσωπο κόκκινο άπ τὰ δάκρυα, με μια έκφραση πόνου κι άγανάκτησης, άρχισε να τους διηγείται όσα του τύχαν αυτούς τους τρεις μήνες.

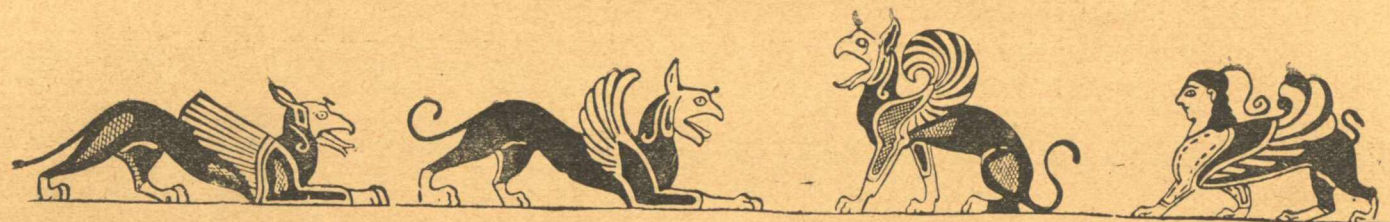
Η φωνή του ήταν ἤσυχη και τὰ μάτια του χαμογελοῦσαν όταν τους περιέγραφε το ταξείδι του άπ τὸ μοναστήρι στην πόλη. Στο δρόμο, καθώς περπατοῦσε, τὰ πουλιά του στέλναν τὰ τραγούδια τους, τὰ ρουάκια φλυαροῦσαν και νέες γλυκειές ελπίδες γεμίζαν την καρδιά του. Έβράδιζε με τὰ αισθήματα ενός στρατιώτη που πάει να πολεμήσει, βέβαιος από τώρα για τη νίκη του. Έβράδιζε όνειροπολώντας κι συνέθετε στίχους και ὕμνους, χωρίς να καταλάβη πώς έφτασε. Μά όταν άρχισε να μιλάη για την πόλη και για τους κατοίκους της, η φωνή του γίνηκε τρεμάμενη, τὰ μάτια του πήγαν μια λάμψη και φλογίστηκε άπ τὴν ὄργη. Ποτέ δεν είχε δῆ μήτε τολήσει νά φανταστῆ τί θάβρισκε φτάνοντας στην πόλη. Μονάχα στη δύση της ζωῆς του ανάκλυψε και κατάλαβε πόσο δυνατός είναι ο διάβολος, πόσο ωραίο είναι το κακό και πόσο αδύνατοι, μικρόψυχοι και τιποτένιοι είναι οι άνθρωποι. Τὸ πρώτο σπῆτι όπου μπῆκε ήταν για κακή τύχη ένας οίκος άμαρτίας. Καμιά πενηταριά πρόσωπα, που είχαν τολῆ χυῆμα, έτρωγαν κι πρόφεραν με θρασύτητα τρομερές, άηδιστικές

λέξεις που δε θὰ μπορούσε να τις προφέρῃ ένας άνθρωπος με τὸ φόβο του Θεοῦ. Άπεριόριστα ελεύθεροι, ισχυροί κι εὐτυχημένοι, δε φοβόνταν μήτε τὸ Θεὸ μήτε τὸ διάβολο μήτε τὸ θάνατο. Έλεγαν κι έκαναν ὅ,τι τους κατέβαινε. Πήγαιναν όπου τους οδηγούσε η διαφθορά. Τὸ κρασί τους, καθαρὸ σάν κεκριμπάρι, σπαρμένο με αντιφεγγίσματα χρυσαφιού, θάταν δίχως άλλο ὑπερβολικά γλυκὸ και μυρωδάτο, γιατί καθέννας πίνοντας το χαμογελοῦσε μακάρια κι ἤθελε να πῆ κι ἄλλο. Στο χαμόγελο του ανθρώπου τὸ κρασί αποκρινόταν με χαμόγελο, κι όταν τὸ έπινε, εκείνο σπῆτιζε χαρούμενα σά νάξερε τί διαβολικὸ θέλητρο έκρυβε η γλύκα του.

Ο γέρος, άνάβοντας πάντα περισσότερο και κλαίνοντας από θυμό, εξακολουθοῦσε να περιγράφη όσα είχε δῆ. Άπάνω στο τραπέζι, στη μέση των συμποσιαστῶν, ήταν ὀρθῆ μια μισόγυμη άμαρτωλή. Είναι δύσκολο να φανταστῆς και να βοῆς στη φύση κάτι πιο ὀραϊότερο και πιο έλκυστικό άπ αὐτή. Αὐτῆ η σελφίδα, — μακριά μαλλιά, μελαχροινῆ, μαῦρα μάτια, χείλη παχειά, άναίσχυντη, κυνική — έδειχνε τὰ δόντια της, άσπρα σάν τὸ χιόνι, και χαμογελοῦσε σά νάλεγε: «Κυττάξτε πόσο είμαι άδιάντροπη κι ὁμορφη». Τὸ μεταξί και τὸ χρυσάφι των φορεμάτων της έπεφτε σε μεγάλες δίπλες άπ τὸς ὄμους της, μά η ὁμορφιά της δεν ἤθελε να κρυφτῆ κάτω άπ τὰ ρούχα σάν τὸ νέο χορτάρι που βγαίνει άπ τὴν άνοιξιάτικη γῆ, έτσι ὀρθωνόταν μες άπ τὶς δίπλες αὐτῆ η καλλονή. Η άσυλλόγηστη γυναίκα έπινε κρασί, τραγουδοῦσε και δινόνταν σ ὄποιον τὴν ἤθελε.

Στό τέλος ο γέρος, κινώντας τὰ χέρια του με θυμό, περιέγραφε τὸς άγῶνες του τσίρκου, τὶς ταυρομαχίες, τὰ θέατρα, τὰ εργαστήρια των καλλιτεχνῶν όπου ζωγραφίζουν η άποτυπώνουν στόν άργιλλο γυμνές γυναίκες. Μιλοῦσε μ ἔξαψη, με γούστο κι ὁμορφιά, σά νάπαιζε σε άόρατες χορδές, κι οι καλόγεροι μαρμαρωμένοι τὸν άκουγαν άχόρταγα, βυθισμένοι σ ἔκσταση. Αφού τὸς περιέγραψε όλα τὰ τεχνάσματα του διαβόλου, τὴν ὁμορφιά του κακοῦ και τὴν άκαταγώνιστη χάρη του ποταποῦ γυναικείου σώματος, ο γέρος καταράστηκε τὸ δαίμονα, σηκώθηκε κι ἔξαφανίστηκε πίσω άπ τὴν πόρτα.

Τὴν άλλη μέρα όταν άνοιξαν τὰ κελιά τους, κανένας καλόγερος δεν είχε μείνει πια στο μοναστήρι. Είχαν φύγει ὄλοι για την πόλη. Μεταφρ. Κ.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΕΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΥΛΛΕΚΤΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ένα από τὰ μεγαλύτερα πάθη του ανθρώπου είναι και η μαγία της συλλογῆς γραμματοσήμων, η οποία χρονολογείται άπό τὸ 1860.

ὅποτε ήταν τῆς μόδας να μαζεύουν τὰ παιδιὰ γραμματοσήμα. Έκτοτε η άπλή αὐτῆ και άθῶα διασκέδαση κατάντησε να γίνῃ πραγματικὸ πάθος και πήρε τὸ χαρακτήρα μιᾶς άληθινῆς ἐπιστημονικῆς έρευνας που χρειάζεται ολοκλήρων ετών προσεχτική έργασία και κάποτε προϋποθέτει σημαντικὰ κεφάλαια.

Η σχετική κίνηση γεννήθηκε στη Γαλλία, όπου τὰ παιδιὰ στην αρχῆ κάτω από τὸν ἴσκιό των δέντρων άλλαζαν η πουλοῦσαν τὰ γραμματοσήμα τους. Η μεγαλύτερη συλλογῆ γραμματοσήμων εκείνης τῆς ἐποχῆς στη Γαλλία άνήκε στο σοφὸ αρχαιολόγο ντὲ Σωλσύ, σύμβουλο του κράτους, ο ὁποιος ὕστερα από διαρκείς άναζητήσεις σ ἔλλες τὶς χῶρες κατώρθωσε να συλλέξη ὅλα σχεδὸν τὰ τότε γραμματοσήμα που αντιπροσώπευαν μιὰ σεβαστῆ περιουσία. Τὸν ἴδιο καιρὸ κάποιος Τοντὸ δημο-

σίευσε μιὰ σειρά εικονογραφημένων ἄρθρων για τὰ γραμματοσήμα ὄλων των χωρῶν σε κάποιον περιοδικὸ τῆς ἐποχῆς, του ὁποίου η κυκλοφορία αὐξήθηκε δέκα χιλιάδες φύλλα εξ αἰτίας τῆς πρωτότυπης μελέτης.

Ο διασημότερος ὅμως γραμματοσυλλέκτης εκείνου του καιροῦ ήταν ο περιφνημὸς νομισματολόγος Έρπέν, ο

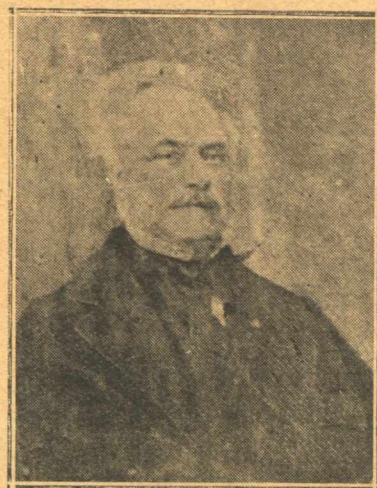
λων φιλοτελῶν, η ὁποία είναι η πρώτη του κόσμου κατὰ χρονολογική σειρά. Ο Ρότσιλδ έδημοσίευσε σε πολλές εκδόσεις ένα περισπούδαστο βιβλίο του για τὴν ιστορία των γραμματοσήμων και κατώρθωσε με μεγάλους κόπους να συγκεντρώσει γραμματοσήμα σε πενήντα τόμους που πουληθήκαν άργότερα αντί διακοσίων χιλιάδων φράγκων.

Κατὰ τὸ γαλλογερμανικὸ πόλεμο η σχετική κίνηση σταμάτησε, αλλά σε λίγο καιρὸ ξανάρχισε στο Παρίσι με περισσότερο πάθος. Μιὰ από τὶς μεγαλύτερες συλλογῆς γραμματοσήμων ήταν και κείνη που βρισκόταν στα χέρια του Φιλίππου ντὲ Φερράρι, ο ὁποιος τὴν άρχισε από μαθητῆς του γυμνασίου και τὴ συνέχισε έπειτα με άπερίγραπτο ζῆλο. Είχε μαζέψει διάφορα εἶδη γραμματοσήμων, δελταρίων, φακέλλων, με τὰ ὁποία άπετέλεσε έκατὸ τόμους. Ο Φερράρι ήταν ἡγεμονικῆς καταγωγῆς κι είχε στη διάθεσή του κολλοσιαία περιουσία, από τὴν ὁποία εἶδεψε αρκετὰ για να ικανοποιήσει τὸ περίεργο πάθος του. Ζούσε πάντα άποτραβηγμένος από τὸν κόσμο κι έκρυβε άπ ὄλους ζηλότυπα τὴ συλλογῆ του, τῆς ὁποίας η αξία άνήλθε σε δυὸ εκατομμύρια.

Ο συλλέκτης Έρπέν

ὁποιος έγινε ο πραγματικὸς και ένθουσιώδης άρχηγὸς τῆς σχετικῆς κινήσεως. Αὐτὸς έπροτιμοῦσε να μαζεύη καινούργια γραμματοσήμα καθὼς και μικρὰ διβλία. Πολλές φορές μάλιστα δεν άφηνε τὸς φίλους του να επισκεφθοῦν τὴ συλλογῆ που τὴν περιέβαλλε με άπειρες φροντίδες. Ὑστερα από κάμποσα χρόνια τὴν πουλήσε σ ἕναν άγγλο δικηγόρο αντί 10 χιλιάδων φράγκων τῆς ἐποχῆς εκείνης, μολονότι του είχε στοιχίσει τόσους κόπους και τόσο έξοδα. Λίγο άργότερα ο δόκτωρ Λεγκράν, ο ὁποιος έσυμπλήρωσε τὴ συλλογῆ τῆς μικρῆς του κόρης, έγινε γνωστὸς με τὶς μελέτες του για τὶς εἰκόνας των γραμματοσήμων και για τὶς ποικιλίες των ταχυδρομικῶν φακέλλων. Σε λίγο ο ἴδιος ἔδωσε μαζί με τὸ βαρῶνο Άρθούρο Ρότσιλδ τὴν Έταιρία των γάλ-

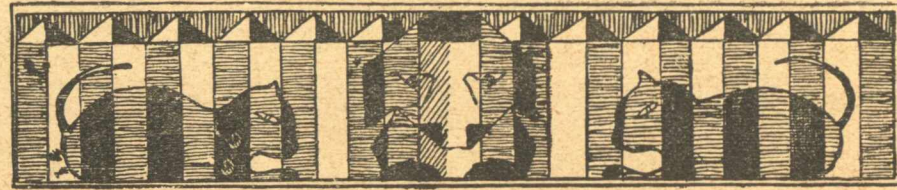
Ο ντὲ Σωλσύ

Ο Φίλιππος ντὲ Φερράρι

Μεταξύ των παλαιότερων γραμματο-
 συλλεκτών συγκαταλέγονται οι γέλλοι
 Μοντωμπρύ, ο τραπεζίτης Έφρουσι που
 πρκαλοουθούσε με πραγματικό ένδια-
 φέρον τον καταρτισμό της συλλογής της
 κόρης του και μετά το θάνατό της δε
 θίλησε να ξαναδη το λεύκωμα, ο τρα-
 πεζίτης Μιραμπώ και ο κωμικός ήθο-
 ποιός Άλεξάντρ, μιὰ δόξα των παρι-
 σινών καφωδείων. Δεύτερη, ύστερα από
 τη συλλογή του Φερράρι, έρχεται ή
 συλλογή των αδελφών Μαρτιάλλ και Γου-
 σταύου Καγεμπότ, έν των οποίων ο

ΤΟ ΡΗΝΙΩ

ΔΙΗΓΗΜΑ

νηθοῦσε να κάθεται
 μπρός στο παραθύρι
 πλέκοντας τις ατέλειω-
 τές της νταντέλλες που
 τώρα και χρόνια μπλέ-
 κονταν και τελειωμό
 δεν είχαν. Κάποτε
 σταματοῦσε και έριχνε
 καμμιὰ ματιὰ στο
 δρόμο...

Τὸ Ρηνιὼ ἦταν μιὰ γεροντοκόρη
 πάνω κάτω ὡς σαράντα χρονῶν.
 Ὁλομόναχη, στὸν κόσμο: πρὶν λίγο
 καιρὸ εἶχε μιὰ γρηοῦλα μάνα...

Τὸ μικρὸ της σπιτάκι ἔλαμπε ἀπὸ
 πάστρα· οἱ κάμαρες του ἦταν πάντα
 στολισμένες σὰ νὰ περιέμεναν μέρα
 μὲ τὴ μέρα κάποια γιορτὴ... Καὶ τὰ
 στολίδια ὅλα εἶχαν γίνεῖ ἀπ' τὸ χέρι
 της... Ἡ αὐτὴ του γεμάτη ἀπὸ λου-
 λούδια καὶ γλάστρες ὅλα ἦταν φυτε-
 μένα μὲ τάξη, χῶρια οἱ τριανταφυλ-
 λίες, οἱ γαρυφαλιές καὶ τὰ μενεξέδια.
 Ἀκόμα καὶ μέρος ἔξω ἔχει γιὰ νὰ
 φυτεύει τὰ χοιμομυδάκια καὶ τοὺς μαι-
 ντανούς, γιὰ τὴ σαλάτα της...

Οἱ κότες της σωστὰ θάματα!! καὶ
 ὁ Μανώλης ὁ κλεφτοκοτᾶς τὴς ἔβλεπε
 μ' ἓνα μάτι μὰ ποῦ νὰ κοντέψει, ὁ
 σκύλος ἦτανε ἔτοιμος νὰ τὸν καταφά-
 γει... Ἡ κασιόκα της ἔβγαζε γάλα
 ποῦ τὸ πουλοῦσε καὶ τὰ ψιλὰ δὲν τὴς
 λείπανε. Ἀὐτὰ καὶ ἄλλα μικροπρα-
 γματὰ ποῦ εἶχε τὴν ἔφταναν γιὰ νὰ ζεῖ
 χωρὶς στεναχώριες...

Συχνὰ ἀκουγόταν νὰ μαλώνει τὸ
 σκύλο καὶ τὸ γάτο της. Ἡ καμμένη
 ἤθελε τὴν ἡσυχία, μὰ αὐτοὶ δὲν τὴν
 ἄφηναν νὰ ἡσυχάσει... Ὁ σκύλος δὲ
 χώνευε τὸ γάτο, θὰ τὸν ζήλευε ὡς φαί-
 νεται ποῦ ἦταν ἐλευθερὸς νὰ γυρῆ
 μέσα στὶς κάμαρες καὶ νὰ τεντώνει
 τὴν ἀρίδα του ὅπου ἤθελε. Γιὰ τοῦτο
 ὅταν ἔκανε νὰ ξεμυτίσει, γιὰ φυσικὴ
 του ἀνάγκη ἢ καὶ γιὰ καμμιὰ ἐρωτικὴ
 περιπέτεια, χυνόταν κατ' ἀπάνω του.
 Τότε πιά γινόταν σωστὸ πανηγύρι.
 Ὡς ποῦ τὸ Ρηνιὼ θὰ ἔβγαине ἔξω καὶ

ΦΙΛΟΤΕΛΗΣ

θὰ τοὺς λυοῦσε τὶς διαφορὲς μὲ τὸ
 ξύλο...

Ὅχι ὅμως καὶ σπάνια, ἔτρεχε καὶ
 στὸ κοτέτσι γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τάξη μὲ
 ἓνα μακρὸ καλάμι. Ὁ πετεινὸς της,
 σὰν καλοθερμένος καὶ μὲ γερά κότσια,
 ἤθελε καὶ καλά ἢ ἐπιθυμία του νὰ ξε-
 πληρώνεται... Καὶ γιὰ τοῦτο μερικὲς
 κοτίτσες, κάνοντας τὶς ζόρικες, τὸν
 ἔκαναν νὰ τὴς κυνηγᾷ· αὐτὲς θέλοντας
 νὰ προστατεύσουν τὴν... ἔβγαζαν κάτι
 φωνάρες ποῦ ἀνάγκαζαν τὸ Ρηνιὼ νὰ
 ἀφήνει ὅτι δουλεῖα κρατοῦσε στὸ χέρι
 καὶ νὰ τρέχει, γιὰ σωφρόνισμα τοῦ
 αὐταρχικοῦ πετεινοῦ...

Μὰ μὲ ὅλα αὐτὰ τὸ Ρηνιὼ εἶχε
 καὶ ἓναν καὶμὸ ποῦ τὴν ἔτρωγε σὰ
 σαράκι, ὁ καιμὸς της αὐτὸς ἦταν πα-
 λιδός. Χρόνια τώρα γύρευε τὴ σωτηρία
 του ἀπὸ τοὺς ἄγιους. Ἐπαιρνε στὴ
 σειρά τὶς ἐκκλησιὲς καὶ τὰ ἐξοκλήσια·
 μὰ προτιμοῦσε νὰ ἐπισκέπτεται πὺ
 ταχτικὰ τὰ θαματοργὰ κονίσματα,
 ποῦ ἔχουν πολλὲς παμπόνηρες γρηοῦ-
 λες. Ποιὸ ἐξοκλήσι ἤθελε νὰ λειτουρ-
 γήσῃ, αὐτὴ πάντα κεῖ βρισκόταν. Ποιὰ
 ἀπ' τὴς γειτόνισσες πάγαινε νὰ κάνῃ
 τάμα σὲ κάποιον ἄγιο μακριὰ ἀπ' τὴν
 πόλη, πρώτῃ θὰ φώναζε αὐτὴ γιὰτὶ
 ἦταν πάντα πρόθυμη...

Σ' ἓναν ἄγιο κυρίως πήγαινε μὲ
 πραγματικὴ μανία, στὸν ἄγιο Φανού-
 ριο ποῦ τὸν εἶχε μιὰ γρηά. κάθε Τε-
 τράδη ἔκανε μιὰ πῆτα καὶ τὴν προ-
 σέφερε θυσία στὸν ἄγιο, μὰ ἡ γρηά
 ἢ πὺ πεινασμένη τὴν προσέφερε στὸ
 στομάχι της. Μὰ δὲν ἦτανε μόνο αὐτὴ
 ποῦ προσερχόταν στὸ θαματοργὸ
 γιὰ τὴ γρηά ἄγιο, ὅλες σχεδὸν οἱ γε-
 ροντοκόρες τοῦ τόπου καὶ πολλὲς ἀπλο-
 ικὲς γρηοῦλες· οἱ πρώτες γύρευαν κάτι
 νὰ τοὺς ἀποστείλει κι' οἱ δευτέρες νὰ
 τοὺς φανερώσει τὰ χαμένα τους παιδιὰ...

Οἱ μέρες καὶ τὰ χρόνια περνοῦσαν
 καὶ μαζί τους ἔπαιρναν κάτι ποῦ ἔμενε
 ἀπάνω της. Μὰ αὐτὴ δὲν ἔπαυε νὰ ζεῖ
 μὲ μιὰ ἐλπίδα. Τὸ πρῶτὴ ἢ πρῶτῃ της
 δουλεῖα, ὅταν ξυπνοῦσε, ἦταν νὰ ἀνάψῃ
 τὴν καντήλα τῆς Παναγιάς... ὕστερα

προσπαθοῦσε νὰ θυμηθῆ τὰ ὄνειρα
 τῆς νύχτας ποῦ πέρασε· τὰ ξεγοῦ-
 σε καὶ τοὺς ἔδινε τὴ σημασία ποῦ
 ἤθελε...

Κάποτε πιά βαρέθηκε νὰ περι-
 μένει τοὺς ἄγιους ποῦ στεκόταν ἀπα-
 θεῖς, σὰ νὰ μὴ ἄκουαν τὰ θεομά της
 παρακάλια καὶ σὰ νὰ μὴν ἔνοιωθαν
 τὸν πόνο της. Μέσα στὸ κεφάλι της
 δὲ μπορούσε νὰ χωρέσει ἓνα τέτοιο
 πράμα: «Αὐτὴ ποῦ τοὺς τιμοῦσε τόσο,
 αὐτὴ ποῦ κουβαλοῦσε τόσα καὶ τόσα,
 αὐτὴ ποῦ κοβόταν ἀπ' τὴς μετάνοιες
 καὶ γάνιαζε τὸ στόμα της ἀπ' τὴς προ-
 σευχές, αὐτὴ νὰ μὴ γίνεται ἀκου-
 στή!...».

Τῆς φάνηκε ὅτι ἡ ἀπάντηση ἦταν
 περιγέλασμα. Καὶ γιὰ τοῦτο καὶ κείνη
 γιὰ νὰ τοὺς γροικηθῆ τοὺς ἄφησε ἀλι-
 βάνιστους καὶ ἀναφτους...

Ἄρχισε νὰ πηγαίνει στὶς χατορίζ-
 τρες καὶ στὶς καφετζοῦδες... διάφορα
 τῆς τὰ λέγανε, μὰ ὅλες χροσὴ τύχη τῆς
 βρισκανε!!... Τώρα πιά ποῦ τῆς δι-
 νότανε ἀπαντήσεις, τὴν ἔκαναν νὰ ζῆ
 μέσα σὲ νεῖρατα... Δὲν ἄργησε ὅμως
 νὰ γυρίσει στοὺς ἄγιους, μὰ καὶ πάλι
 νὰ τοὺς ξαναφήσει, γιὰ νὰ πάγει στὶς
 δευτέρες...

Ὅταν πιά ὕστερα ἀπὸ πολὺ κατά-
 λαβε πὼς ὅλοι αὐτοὶ ἦτανε ἀδιάφο-
 ροι, ἔπηρε τὴν ἀπόφαση νὰ τοὺς
 ἀφήσει. Κλείστηκε στὸ σπίτι της καὶ
 βάλθηκε νὰ βολεύει τὶς κότες καὶ τὰ
 λουλούδια της...

Τὰ βράδια κάθιζε μπρός τὸ τζάκι
 ποῦ ἄναφτε τώρα πιά γιὰτὶ εἶχε πιά-
 σει βαρὺς χειμῶνας. Ἐμενε ὄρες ἀκί-
 νητη κύτταζοντας τὶς φλόγες, ποῦ πό-
 τε σὰ γλῶσσες ἔγλειφαν τοὺς τοίχους
 του καὶ πότε σὰ φεῖδια ξάπλωναν καὶ
 κολουούριαζαν τὸ κορμί τους, μὲ γρη-
 γοράδα...

Κάποτε κάτι ρωτήματα τὶς ἐρχόταν
 τὸνα πίσω ἀπ' τᾶλλο, σὰ φοῦσα τὸ
 καθένα ἐρχόταν καὶ σποῦσε κοντὰ στὰ
 αὐτιά της. «Γιὰτὶ καὶ κείνη νὰ μὴ χα-
 ρῆ τὸν κόσμο, καὶ γιὰτὶ νὰ μὴν ἔχει
 κάποιον ποῦ νὰ νοιάζεται γι' αὐτὴν καὶ
 νὰ τῆς ἀνοίγει τὴν πόρτα... καὶ
 τότε θὰ νείχε ἓνα μουρουδέλι ποῦ θὰ
 τῆς γλύκαινε τῆς ὄρες. Τὰ μάτια της
 γέμιζαν δάκρυα καὶ τὸ στήθος της μὲ
 τὰ σταφιδιασμένα βυζιά της ἀνεβο-
 κατέβαινε ἀταχτα. Ἐνας λυγμὸς τῆς
 τάραιζε τὸ σῶμα, καὶ τὸ ρυτιδιασμένο
 της πρόσωπο ρυτίδιζε τώρα φοβερὰ
 ἀπ' τὸν πόνο.

Στὰ μάτια της τὰ θολωμένα παρου-
 σιαζόταν πράματα χαμένα, γι' αὐτὴν.

Τῆς φαινόταν σὰ νὰ κάθεται κάποιος
 στὸ πλάγι τοῦ τζακιοῦ. Ἐνας ἄντρας
 τῆς χαμογελοῦσε. Ἐνας ἄντρας πότε
 μεσόκοπος καὶ πότε νέος καὶ δημορφος
 καθόταν δίπλα της. Πὺ κεῖ στὴ μέση
 τῆς κάμαρας μιὰ κούνια πηγαυορχό-
 ταν ρυθμικά. Ἀνάμεσα ἀπ' τὰ τουλ-
 πάνια ἓνα προσωπάκι χαμογελαστὸ δια-
 κρινόταν... τὰ σεντονάκια ἀνεβοκατέ-
 βαιναν ἤρεμα... Σηκωνόταν καὶ
 πήγαινε πρὸς τὸ μέρος του, καὶ ἔφερ-
 νε τὸ χέρι της στὸ βυζί, σκόνταφτε σὲ
 καμμιὰ καρέγλα καὶ ξυπνοῦσε ἀπ' τὸ
 παράξενο ὄνειρό της... ἔβλεπε τὰ κρη-
 πένια ἄδειανά, γυρῆζε πρὸς τὸ τζάκι,
 καὶ αὐτοῦ κανεῖς!! Ἡ καρδιά της τότε
 σπαραζόταν νοιώθοντας τὴ φοβερὴ
 μοναξιά της.

Γροικοῦσε τὸ χέρι της στὸ βυζί καὶ
 θεμώταν πὼς δὲν εἶχε βυζιά, εἶχε πά-
 νινὰ μὲ τὰ πανιά πολεμοῦσε νὰ γελνᾷ
 καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ της...

Ἐτσι περνοῦσε, ὅταν μιὰ μέρα κά-
 τι ξαφνικὸ ἦρτε γιὰ νὰ τῆς τάραιζε ἀκό-
 μα πὺ πολὺ τὴ ζωὴ της... Ἐνας ποῦ
 τὸν γνώριζε πολὺ καλά, εἶχε ρθεῖ ἀπ'
 τὴν Ἀμερῖκα: Ὁλοι τὸν εἶχανε γιὰ
 πεθαμένο, γιὰτὶ κανεῖς δὲν εἶχε μάθει
 τίποτα γι' αὐτόν. Καὶ μάλιστα τὸ Ρη-
 νιὼ τὸν ἔγραφε στὰ πεθαμένα ὄρες
 φορὲς ἔγραφε στὴν ἐκκλησιὰ. Μὲ τοῦ-
 τον εἶχε ρθεῖ κάποτε στὰ λόγια καὶ θὰ
 τὸν παντρεύοταν, ἂν αὐτὸς δὲν ἔφευγε
 γιὰ νὰ καζαντήσει... Ἀμὰ ἦρθε πιά
 τώρα καὶ ἔμαθε πὼς ἀκόμα ἦταν λέ-
 φτερη, θέλησε νὰ κάνει ὅτι δὲν γίνηκε
 πρὶν... Μὰ ἡ Ρηνιὼ παράδοξα ἔσαν
 μηνυτὴ εἶπε.

— Ἄς ζήσει τώρα μὲ τὰ λεφτὰ· δὲ
 θὰ παντρευτῶ!!!

Τὸν ἤξερε νιὸ, μόλις 25 χρονῶν...
 καὶ τώρα δὲν ἦταν παρὰ ἓνα σκιαχ-
 τρο, μὲ τὸ κορμί καμπουριασμένο καὶ
 μὲ τὴν ὄψη κουρασμένη, μαυροκί-
 τρινη... ἡ δουλεῖα τὸν εἶχε φάγει...

Τῆς φάνηκε παράξενο πὼς δὲν εἶχε
 προσέξει τὸν ἑαυτὸ της... καὶ νὰ κα-
 ταλάβει πὼς ἦταν ἀργὰ, πολὺ ἀργὰ
 γιὰτὴν νὰ ἐλπίζει... Ἐνα ρῶτημα
 χοροπήδησε μὲς στὸ μυαλό της «πὼς
 καὶ γιὰ ποιὸ σκοπὸ βρέθηκε στὸν κό-
 σμο;»...

Καὶ τώρα ποῦ θὰ ζοῦσε τὸ ὄνειρο...
 τὸ σκέπασε μὲ τὸ μαῦρο πέπλο... Γύ-
 ρισε στοὺς ἄγιους καὶ περιέμενε τὸ
 χρόνο... καὶ μόνο τὸ χρόνο...

Μυτιλήνη

Φ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΠ' "ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ,"

*Πόσο γλυκὰ — μὰ τί γλυκὰ
 σὲ πρόσμενε γιὰ νᾶρτης
 τὸ ἐρημικὸ σπιτάκι μας
 ποῦ κλαίει κι' αὐτὸ μὲ μένα
 ἄχ ναὶ κι' ἡ λεύκα τῆς αὐλῆς
 κι' ὁ λουλουδέσιος Μάρτης
 πόσο γλυκὰ μαζί μὲ μὲ
 σὲ πρόσμεν' ἀπ' τὰ ξένα.*

* *

*Μὰ σὺ δὲν ἦρτες—ἄχ! γιατί;
 μὰ μήτε κι' ἔχει στείλεις
 μὲ κᾶνα ἀργὸ ταξειδευτὴ
 χαιρετισμοὺς σὰν πρῶτα,
 κι' ἔτσι καὶ τοῦτος θὰ διαβῆ
 ὁ Μάρτης κι' ὁ Ἀπρίλης,
 βουβὸς μπρὸς ἀπ' τὸ σπίτι μας
 κι' ἀπ' τὴν κλειστὴ του πόρτα.*

* *

*Ποιὸς ξέρεῖ, θᾶταν ψέματα!
 πὼς σὺν θὰ ὀρχῶσαν πάλι
 στὸ σπίτι ποῦ τὸ δῆμαξε
 ὁ καιμὸς τοῦ χωρισμοῦ σου
 τοῦ κάκον ναὶ σὲ πρόσμενε
 ἡ λεύκα τ' ἀκρογιάλι,
 πάντα μᾶς χλιοσπικραίνε
 ὁ καιμὸς τοῦ μισεμοῦ σου.*

* *

*Καὶ τώρα τὸ σπιτάκι μας,
 ἄχ! πόσο μὲ πληγώνει,
 χλιμμένο σὰν εἰκόνημα
 σὰν μὲ θωράει ὀψμένα,
 πὼς μοῦ τὸ λέει «Ἄχ! ποῦναι τὴν;
 Περάσαν τόσοι χρόνοι
 κι' ἡ κόρη π' ἀνημένομυ
 δὲ γύρισ' ἀπ' τὰ ξένα...».*

* *

*Μὰ τί γλυκὰ — ἂν τῶξερεις—
 σὲ πρόσμενε γιὰ νᾶρτης
 τὸ ἐρημικὸ σπιτάκι μας
 ποῦ κλαίει κι' αὐτὸ μὲ μένα,
 τὸ σπίτι ποῦ τὸ πρόφτασε
 κι' ὁ φτεινὸς ὁ Μάρτης
 προσμένοντας νὰ ξαναρθεῖς
 ἀκόμα, στὰ χαμένα...*

Χαλκίδα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

Η ΣΤΕΨΗ ΤΩΝ ΤΣΑΡΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Φωτοτυπία της προκηρύξεως της στέψεως

Μιά από τις μεγαλοπρεπέστερες εορτές της παλιάς αυτοκρατορικής Ρωσίας ήταν και η στέψη των Τσάρων, ή οποία με τον πανηγυρικό χαρακτήρα της κάθε φορά αποτελούσε δλόκληρη ιεροτελεστία. Η εισαγωγή της λαμπρής αυτής τελετής χρονολογείται από την εποχή του Μεγάλου Πέτρου, του πρώτου πραγματικού ανακαινιστού της απέραντης αυτής χώρας του Βορρά. Ο αυτοκράτωρ αυτός θέλοντας να εξωραΐση την πρωτεύουσα του κράτους του έχτισε ωραιότατα μέγαρα, και ναούς, υποδείγματα αρχιτεκτονικής και πολυτελέστατα στο έσωτερικό, και συνεδύασε γενικά τη βυζαντινή παράδοση με τις νεώτερες απαιτήσεις της τέχνης. "Ας περιγράψουμε τώρα, όσο μπορούμε πιδ σύντομα, τον τρόπο κατά τον οποίο γινόταν η στέψη.

Λίγες μέρες προητέρα, ο Τσάρος άφηνε την Πετρούπολη και πήγαινε στη Μόσχα, όπου έμενε στα βασιλικά ανάκτορα. Τα ανάκτορα αυτά είχαν ξαναχτιστή στα 1840, ύστερα από μια πυρκαγιά, και εκεί μάλιστα σταμάτησε κάποτε ο Ναπολέων σέ μια από τις περίφημες έκστρατειές του. Την ημέρα της αναχωρήσεως από τα ανάκτορα Πετρούσκι για τὸ Κρεμλίνο, μερικές κανονιές Οί ανήγγελλαν την έναρξη της εορτής. Οί καμπάνες του ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου σημαίναν έκκωφαντικά και όλα τὰ πρόσωπα που έπρεπε να λάβουν μέρος στην τελετή μαζευόνταν στα ανάκτορα Πετρόσκι. Όταν έπεραν όλοι την ανάλογη θέση στην πομπή, ο Τσάρος καθαλλίκευε τ' αλογό του, ή Τσαρίνα και οί πριγκήπισσες έμπαιναν στο άμαξι των επισήμων, και ή συνοδεία ξεκινούσε μόλις δινόταν τὸ σύνθημα από τὸν τελευταρχη της αὐλής. Εκείνη τή στιγμή έβδομηγίτα κανονιές χαιρέτιζαν τὸν αυτοκράτορα και έρχόταν να ύποκληθή μπροστά του και να πάρη θέση στην συνοδεία ο γενικός διοικητής της Μόσχας, περιστοιχισμένος, από τούς ανώτερους αξιωματικούς με χρυσές στολές.

Όταν έφταναν στην πύλη Βοσκρασένσκι, ο Τσάρος και οί μεγάλοι δοῦκες ξεπέζευαν από τ' αλογά τους και ή Τσαρίνα με τις πριγκήπισσες κατέβαιναν από τ' άμαξι τους. Όλοι τότε έμπαιναν στο παρεκκλησί της Παρθένου, με επικεφαλής έναν αρχιεπίσκοπο, τὸν πρώτο εφημέριο της Μόσχας. Από κει προχωρώντας έφταναν στη μητρόπολη της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και μόλις έμπαιναν εκεί έπεφταν άλλες ογδόντα κανονιές. Σ' αυτό τὸ διάστημα όλη ή βασιλική οικογένεια προσευχόταν γονατιστή μπροστά στις άγιες εικόνες. Από κει διευθυνόνταν όλοι μαζί στον καθεδρικό ναό του Αρχαγγέλου, όπου ξαναγίνονταν τὰ ίδια. Τέλος ο Τσάρος με όλη τή συνοδεία του έμπαινε στο

Τὸ στέμμα των Τσάρων

Κρεμλίνο χαιρετιζόμενος από εκατόν μια τώρα κανονιές. Μ' αυτόν τὸν τρόπο τελείωνε αυτή ή προκαταρκτική τελετή. Όλη την ημέρα όμως, από τὰ χαράματα ως τή νύχτα άργά, όλη ή πόλη γινόταν άνάστατη από τις κωδωνοκρουσίες, και τὸ βράδυ έφωταγωγιέτο όλη έκτός του Κρεμλίνου. Από τότε άρχιζε γενική έτοιμασία για τὸν εορτασμό της στέψεως. Οί σάλπιγγες ήχοῦσαν στο στρατόπεδο, οί κήρυκες και οί άρχηγοί της έθιμοτυπίας κρατούσαν σκήπτρο στο χέρι τους και ένας κυβερνητικός γραμματεὺς διάβαζε στο λαό την αυτοκρατορική προκήρυξη. Μέσα σ' αυτή ο Τσάρος ανήγγελλε στους ύπηκόους του ότι μετά τὸ θά-

νατο του πατέρα του ανέβηκε αυτός στο θρόνο και ώριζε την ημέρα που θα γινόταν ή στέψη· σάλπιγγες ανέκρουαν τὸν εθνικό ύμνο και οί κήρυκες έμοίραζαν στον κόσμο τὸ επίσημο έγγραφο. Ένωμεταξύ οί άρχηγοί της έθιμοτυπίας ανέβαιναν σέ επίχρυσα μικρά άμαξια για να πάν να άναγγείλουν στους πρέσβεις των ξένων δυνάμεων την ημέρα της στέψεως. Στους αντιπροσώπους των μικρών κρατών έστελναν άπλους κλητήρες. Σ' όλο τὸ διάστημα των εορτών δεήσεις γινόνταν στις εκκλησιές μέρα και νύχτα. Ο Τσάρος και ή αυτοκρατορική οικογένεια πήγαιναν ν' ακούσουν τή λειτουργία στο ναό του Σωτήρος.

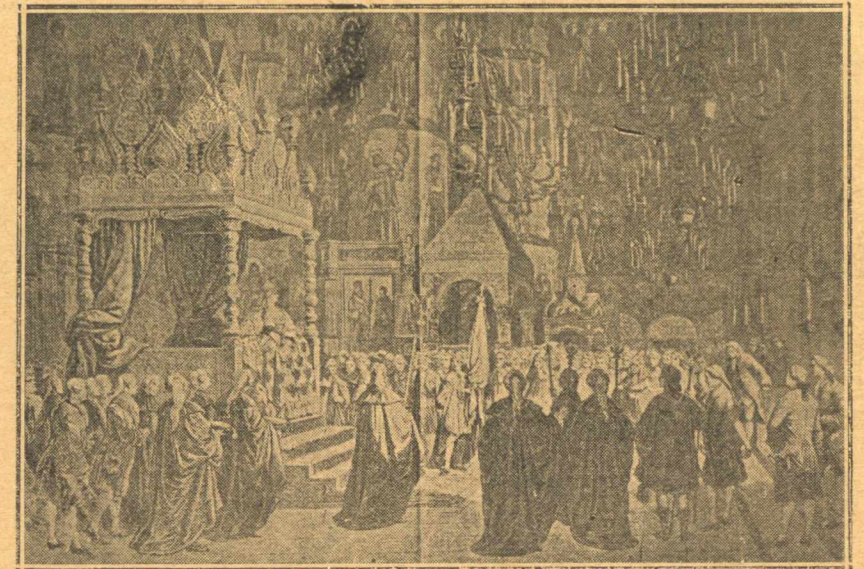
Την παραμονή της στέψεως τὰ αυτοκρατορικά διάσημα μεταφέρονταν από την αίθουσα των όπλων στην αίθουσα του θρόνου, όπου ο άρχιστράτηγος της αὐλής τὰ τοποθετούσε σ' ένα τραπέζι θαλμένο κοντά στο θρόνο. Τα πολύτιμα αυτά κειμήλια έφρουροῦντο από ένα λοχο στρατιωτών.

Τέλος έφτανε ή μεγάλη ημέρα. Από τις έφτά τὸ πρωί, μ' ένα σύνθημα τὰ στρατεύματα παρετάσσοντο σέ διπλή σειρά πάνω στο δρόμο που ή ακολουθούσε ή αυτοκρατορική συνοδεία. Τὸν ίδιο καιρό τέσσαρες αξιωματικοί του ίππικού της φρουράς ανέβαιναν τις βαθμίδες του θρόνου, οί δυὸ ανώτεροι στην πέμπτη βαθμίδα και οί δυὸ κατώτεροι στην έβδομή. Είχαν τὸ ξίφος γυμνὸ και βαστοῦσαν στο χέρι τὸ κράνος. Συνήθως αυτή την ώρα ο Τσάρεβιτς έπέβλεπε την προετοιμασία της τελετής στη μητρόπολη της Κοιμήσεως. Αυτός επίσης, με τὰ μέλη της αυτοκρατορικής οικογενείας που δὲ θάπαιρναν μέρος στην συνοδεία, έδινε διαταγή σέ τριάντα δυὸ αξιωματικούς του επιτελείου να πάρουν από την τελευταία βαθμίδα του κόκκινου αναδάθρου τὸ κάλυμμα του θρόνου, κάτω από τὸ οποίο θά στεκόταν ο Τσάρος και ή Τσαρίνα στη στέψη. Την ίδια στιγμή οί ανώτεροι ύπακουσται που ήσαν συναγμένοι στην αίθουσα του χρυσοῦ έρχονταν να πάρουν τὸ κάλυμμα του θρόνου από τὰ χέρια των αξιωματικών. Ο στρατηγός της αὐλής ανήγγελλε τότε στον Τσάρο πὼς όλα ήταν έτοιμα και πὼς ή συνοδεία μπορούσε να ξεκινήσει, ενώ ο εξομολογητής του Τσάρου ακολουθούμενος από δυὸ διακόνους που κρατούσαν ένα χρυσὸ δοχεῖο με άγιασμένο νερό ράντιζε τὸ

δρόμο που θάπαιρνε σέ λίγο ο Τσάρος. Τότε ο Τσάρος ξεκινούσε μαζί με την πολυάριθμη συνοδεία του, ενώ παραμπροστά πήγαιναν όλοι οί κληρικοί της Μόσχας, ντυμένοι τὰ πολύτιμα άρχιερατικά τους άμφια, λιθανίζοντας και ραντίζοντας μ' άγιασμένο νερό τὰ αυτοκρατορικά σύμβολα. Ο μητροπολίτης της Μόσχας έκφωνει λόγο, ενώ ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ παρουσιάζει στον Τσάρο και την Τσαρίνα τὸ σταυρὸ για άσπασμό και ο μητροπολίτης του Κιέβου τούς ραντίζει. Μόλις μπουν στο μητροπολιτικό ναό, ο Τσάρος και ή Τσαρίνα σταυροκοποῦνται τρεις φορές, γονατίζουν άλλες τὼσες και φιλοῦν τις εικόνες και έπειτα πάν να καθίσουν στους θρόνους του Μιχαήλ Θεοδωρόβιτς και του Άλέξη Μιχαηλόβιτς, των δυὸ πρώτων αυτοκρατόρων της δυναστείας των Ρωμανών, που είναι στην μέση του ναοῦ.

Οί αρχιεπίσκοποι, οί άρχιμανδρίτες, οί επισκοποι, όλοι οί κληρικοί μπαίνουν στη σειρά και οί χοροί άρχίζουν τούς ψαλμούς. Τότε ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ ανεβαίνει στο θρόνο, κοντά στον Τσάρο, και τὸν παρακαλεί να όρκιστή με δυνατή φωνή στην ορθόδοξη πίστη, και έπειτα να διαβάσει από ένα βιβλίο που του άνοίγει μπροστά του τὸ σύμβολο της πίστεως. Έπειτα ο Τσάρος βγάζει από τὸ λαιμὸ του τὸ περιδέραιο του τάγματος του άγίου Ανδρέα, τὸ δίνει σ' έναν από τούς παρισταμένους και διατάζει να τὸν ντύσουν την αυτοκρατορική πορφύρα με τὸ διαμαντένιο περιδέραιο του ίδιου τάγματος. Μόλις ντυθή σκύβει τὸ κεφάλι του και ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ, βάζοντας τὰ χέρια του σταυρωτά άπάνω στο κεφάλι του, λέει δυὸ προσευχές. Μόλις τελειώσει ή δεύτερη, ο Τσάρος δίνει διαταγή να του φέρουν τὸ στέμμα. Ο τιτλοῦχος που τὸ βαστοῦσε σ' όλο τὸ δρόμο τὸ βάζει σ' ένα πολυτελές μαξιλάρι και τὸ δίνει στον ίδιο μητροπολίτη, ο οποίος τὸ παρουσιάζει στον Τσάρο. Ο αυτοκράτωρ παίρνει από κει τὸ στέμμα και τὸ φορεῖ στο κεφάλι του ενώ ο μητροπολίτης διαβάσει ένα μέρος από τὸ βιβλίο. Ο Τσάρος δίνει πάλι διαταγή να του φέρουν τὸ σκήπτρο και την αυτοκρατορική σφαίρα. Τα σύμβολα αυτά φέρονται και τοποθετοῦνται με την ίδια έθιμοτυπία. Ο αυτοκράτωρ, κρατώντας στο δεξι χέρι τὸ σκήπτρο και στ' άριστερὸ τή σφαίρα, μένει μιά στιγμή ακίνητος στο θρόνο, έπειτα τὰ αποθέτει άπάνω στα μαξιλάρια και καλεί την αυτοκράτειρα.

Η Τσαρίνα γονατίζει μπροστά του

Η στέψη της Μεγάλης Αικατερίνης

άπάνω σ' ένα βελουδένιο κρεμζι προσκέφαλο στολισμένο με χρυσά κρόσια. Ο Τσάρος βγάζοντας από τὸ κεφάλι του τὸ στέμμα άγγίζει μ' αυτό τὸ μέτωπο της αυτοκράτειρας και έπειτα τὸ ξαναθάνει στο κεφάλι του. Τότε ένας βαθμοῦχος φέρνει στον αυτοκράτορα μιά μικρή κορώνα που τή βάζει στο κεφάλι της Τσαρίνας και την τοποθετοῦν καλά τέσσερες κυρίες της τιμής. Με την ίδια τάξη ο αυτοκράτωρ δίνει στην αυτοκράτειρα την πορφύρα και τὸ περιδέραιο του τάγματος του άγίου Ανδρέα. Τότε ή Τσαρίνα σηκώνεται και κάθεται στο θρόνο της. Η έθιμοτυπία της στέψεως έτελείωσε. Ο διάκονος άπαγγέλλει όλους τούς τίτλους του αυτοκράτορος και ο χορὸς ψάλλει: «Πολλά τὰ έτη, πολλά τὰ έτη». Όλες οί καμπάνες σημαίνουν χαρμόσυνα και πέφτουν ακόμα εκατόν μιά κανονιές. Οί κληρικοί και όλοι οί παρευρισκόμενοι χωρίς ν' αφήσουν τις θέσεις των έπευφημοῦν τὸν αυτοκράτορα γονατίζοντας τρεις φορές. Όταν σταματήσουν οί κωδωνοκρουσίες και οί κανονιές, ο Τσάρος κατεβαίνει από τὸ θρόνο, γονατίζει και διαβάσει μιά προσευχή από ένα βιβλίο που του δίνει ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ. Αμέσως ο Τσάρος σηκώνεται και ο μητροπολίτης γονατίζει, μαζί με όλο τὸ πλήθος, ενώ διαβάσει μιά προσευχή για τή σωτηρία του λαοῦ. Οί θύρες του θυσιαστηρίου άνοίγουν και δυὸ αρχιεπίσκοποι περιστοιχισόμενοι από πρωτοδικόνους άναγγέλλουν στον Τσάρο πὼς ήρθε ή στιγμή να δεχτή τὸ άγιο μῦρο. Ο Τσάρος δίνει τὸ ξίφος του σ' έναν αυ-

λικό, κατεβαίνει από τὸ θρόνο ντυμένος την πορφύρα και προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος του θυσιαστηρίου. Η Τσαρίνα τὸν ακολουθεῖ. Μόλις φτάσει στο άγιο βήμα, ο αυτοκράτωρ στέκει ορθὸς άπάνω σ' ένα χρυσὸ χαλί και ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ, κρατώντας στο χέρι τὸ ίάσπινο δοχεῖο με τὸ άγιο μῦρο, αλείφει τὸν Τσάρο στο μέτωπο, στα μάτια, στη μύτη, στα χείλη, στ' αυτιά, στα μάγουλα και στα χέρια λέγοντας: «Ίδου σφραγίς δωρεάς Πνεύματος άγίου». Σ' αυτόν τὸν καιρὸ ο μητροπολίτης του Κιέβου σφουγγίζει τὰ μέρη που τὸν είχε αλείψει. Ύστερα ο αυτοκράτωρ τοποθετεῖται δεξιά από την εικόνα του Σωτήρος και ή αυτοκράτειρα παίρνει τή θέση της στο χρυσὸ χαλί. Ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ την αλείφει στο μέτωπο επαναλαμβάνοντας τὰ ίδια όπως πριν λόγια. Έπειτα ο μητροπολίτης του Κιέβου σφουγγίζει τὸ μέτωπο της αυτοκράτειρας. Ύστερα ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ εισάγει τὸν αυτοκράτορα στο έσωτερικό του θυσιαστηρίου από την ιδιαίτερη πύλη και τὸν μεταλαμβάνει τὸ σῶμα και τὸ αίμα του Χριστοῦ, Έπειτα ένας επίσκοπος δίνει στον Τσάρο τὸν άγιο άρτο και χλιαρὸ νερό, ενώ ένας άλλος του πλύνει τὸ στόμα και τὰ χέρια. Η Τσαρίνα όμως δὲ μπαίνει στο ιερό, αλλά μεταλαμβάνει μπρὸς στην άγία πύλη, κατά τὸ τυπικό της εκκλησίας. Ύστερα οί επισήμοι κατευθύνονται πρὸς τὸν καθεδρικό ναό του Αρχαγγέλου και από κει στην Κοιμήσεως της Θεοτόκου, από όπου γυρίζουν στο παλάτι να δειπνήσουν.

Πρὸς τέρψιν τῶν φίλων

ΚΑΠΟΙΟΣ φίλος ἔφερε στὰ γραφεῖα μας ἔντυπο, στὶς σελίδες τοῦ ὁποῖου ἐπιχειρεῖ κάποιος ν' ἀπαντήσῃ στὴν κριτικὴ τοῦ κ. Μπασιᾶ γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Καραντώνη. Χάριν τῆς ἀληθείας γράφομε τὰ ἑξῆς καὶ προ-καλοῦμε τὸν κ. Παλαμᾶ νὰ τὰ διαφεύσῃ:

1) Ὁ κ. Μπασιᾶς σ' ὄλην του τὴ ζωὴ τρεῖς καὶ μόνον φορές ἐπεσκέφθη τὸν κ. Παλαμᾶ ἀπὸ τὶς τρεῖς τὶς δυὸ ἔπῃγε πρῶτα ὡς διευθυντῆς τῆς ἐφημερίδος «Ἐσπέρα» καὶ δευτέρα ὡς συνεργάτης καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ «Ἐλευ-θρου Τύπου».

2) Ἐνα καὶ μόνον δρᾶμα τοῦ ἔχει στείλει στὸν κ. Πα-λαμᾶ πρὸ δεκαετίας. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ κανένα ἄλλο δὲν ἔχει τυπωθῆ. Τὴν «Πέτρα Σκανδάλου» καὶ τὸ «Πουλὶ τῆς Νύχτας» ποὺ τὸ ἕνα παίχθηκε ἀπὸ τὸ θέατρο Κυβέλης καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν κ. Κοτοπούλην οὔτε τὰ εἶδε οὔτε τὰ γνωρίζει ὁ κ. Παλαμᾶς.

3) Δὲν ὑπάρχει πουνθενά τυπωμένος ὁ παραμικρότερος ἔπαινος ὑπὲρ τοῦ κ. Π. ἀπὸ μέρους τοῦ κ. Μ.

4) Ὅσο γιὰ τὸ Λέσσιγγ παρακαλοῦμε χάριν τέρψεως τοὺς ἀναγνώστες μας νὰ διαβάσουν τὴ σχετικὴ περικοπὴ καὶ νὰ τὴν χαροῦν πρὸ παντός ἀπὸ ἀπόψεως συντάξεως καὶ νοήματος:

«Πρῶτα - πρῶτα μιὰ γερὴ ἀγνὴ κριτικὴ συνείδηση, γιὰ ν' ἀρνηθῆ καὶ ποῦναι γερὸ καὶ παράτατο — ἕναν ποιητὴ π. χ. ποὺ νὰ μὲν ἐπιμᾶται ἀπὸ τὸ πολὺ κοινὸ, μὰ ἐν τοῖσι οἱ στίχοι του δὲν ἔχουν καμιάν ἀξία—(περιεργὸ μὰ τὴν ἀλήθεια νάσαι γερός ποιητῆς καὶ οἱ στίχοι του νὰ μὴν ἔχουν καμιάν ἀξία. Νόημα γρίφος) ἀνα-γκαία προϋπόθεση εἶναι νὰ εἴη μέσα σὲ μιὰ λογοτεχνικὴ παρακμὴ ἢ χῶρα του».

Ὁ γράφων βρίσκει πὸς καὶ ὁ κ. Μ. θὰ συμφωνήσῃ μ' αὐτὰ ἀφοῦ ἔγραψε ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη λογοτεχνικὴ ἀνθήση τῆς Γερμανίας εἴχαμε τὴν ἀδυσώπητη κριτικὴ τοῦ Λέσσιγγ. Τὴν φράση «πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνθήση» τὴν ἐξη-γεῖ παρακμῆ. Γιὰ νὰ ὑπάρξῃ παρακμῆ ὅμως πρέπει νὰ προηγηθῆ ἀκμῆ. Χωρὶς αὐτὴ δὲν ἔχομε παρακμῆ, ὅπως ἂν δὲν ὑπῆρχαν νεῖατα δὲν θὰ ὑπῆρχαν γερατεῖα. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀκμὴ ὑπῆρχε μιὰ περίοδος προετοιμασίας, μιὰ λογο-τεχνία ἐν τῷ γίνεσθαι ποὺ ἀκολουθοῦσε κατὰ τὸ μεγα-λύτερο μέρος τῆς σφαλεροῦ δρόμο.

Ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Σίλλερ ποιοῦν νὰ ἐξῆσαν στὴν ἐποχὴ τοῦ Λέσσιγγ, εἶναι ὅμως πολὺ νεώτεροί του καὶ τὸ ἔργο του προηγήθηκε. Ποῖος ποιοῦν νὰ ξεγᾶσῃ τὴ φράση τοῦ Γκαίτε ὅταν διάβασε νέος ἀκόμη τὸν Λαοκόοντα τοῦ Λέ-σσιγγ: «Ἐπὶ τέλους μᾶς ἦλθε φῶς». Αὐτὸ τὸ φῶς ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Γκαίτε ἀνεγνώρισε ἐφώτισε καὶ ἔδειξε τὸ σωστὸ δρόμο. Καὶ ἀντὶ νὰ ἀκούσῃ κανεὶς πὸς χαρακτηρίζουν διάφορες σχολικὲς γραμματολογίαις μιὰ ἐποχὴ, ἂς ἀκού-σωμε τί λέγει ὁ ἴδιος ὁ Λέσσιγγ γιὰ τὴν πνευματικὴ παραγωγή τῆς ἐποχῆς του στὴν «Ἀμβουργιανὴ Δραμα-τουργία» του.

«Ἡ φιλολογία μας, ὅχι μόνον ἀπέναντι τῆς φιλολογίας τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τῆς φιλ. τῶν ἄλλων πολιτι-σμένων λαῶν, φαίνεται πολὺ παιδικὴ καὶ θὰ φαίνεται γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα. Ὑπάρχουν πολὺ λίγα ἔργα ποὺ εἶναι σκεπτόμενος ἄνθρωπος θὰ τᾶπερνε εὐχάριστα στὰ

χέρια του, ἂν θέλῃ νὰ σκεφθῆ κατὶ ἔξω ἀπ' τὸν συγα-μερὸ κύκλον τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν καὶ τὰ συντέλῃ. Τὶ τροφὴ π. χ. μπορεῖ νὰ βρῆ ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος στὶς ἐξαιρετικὰ γυδαῖες κομφοδίαις μας; Δὲν ἀκούει τίποτ' ἄλλο ἀπὸ λογοπαίγνια, παροιμίαις καὶ ἀστεῖα, ποὺ ἀκούει καθημερινὰ στὰς δούλους. Αὐτὰ βέβαια εὐχαριστοῦν τὸ κοινὸ, μὰ ὅποιος θέλει κατὶ περισσύτερο ἀπ' τὸ κοινὸ γέλιο, ἂν πάῃ μιὰ φορὰ δὲν ξαναπάει. κ. λ. π. Εἴμαστε ἀκόμα οἱ μιμητῆς κάθε τι ξένου καὶ μάλιστα, ἀκόμα περισσύτερο, οἱ ταπεινοὶ θαυμαστῆς τῶν Γάλλων. Ὁ, ἢ μᾶς ἔρχεται ἀπ' ἄλλο μέρος τοῦ Ρήνου εἶναι ὄρατο, θελκτικὸ, ἀξιαγάπητο, θεϊκὸ. Καλλίτερα ν' ἀρη-θοῦμε τὰ μάτια μας καὶ τ' αὐτιά μας παρὰ νὰ τὰ βροῦμε ἀλλιώτικα. Δὲ θέλομε νὰ μᾶς πείσουν πὸς ἡ ἀδιαιτρο-πιά εἶναι χάρις, ὁ μορφοσμός ἔκφραση, οἱ ὁμορφοκατά-ληκτοι στίχοι ποίηση, τὰ οὐλομάματα μουσικὴ, παρὰ νὰ ἀμφιβάλλομε ἔτσι καὶ τόσο δὴ γιὰ τὴν ἀνωτερότητα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ κ. λ. π.»

Hamburgische Dramaturgie Σελὶς 411

Ὅταν λοιπὸν καὶ οἱ νεαροὶ δικηγόροι τοῦ κ. Παλαμᾶ ἐνηλικιωθοῦν διανοητικὰ καὶ διαβάσουν καὶ μερικὰ πρᾶ-μένα ἔξω ἀπὸ τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», ἴσως κατορ-θώσουν νὰ νοιώσουν μερικὰ πρᾶματα ποὺ δὲν εἶναι ἀκόμα γιὰ τὰ δόντια τους.

Ἀναγκαία ἐξήγηση

ΚΑΛΟ καὶ ἅγιο τὸ μέτρο τῆς ἀπονομῆς χρηματικῶν ἐπάθλων στοὺς ἀριστεύοντας μαθητὰς τῶν σχολείων ποὺ ἐφαρμόστηκε προχθὲς γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸ δημό-πειραιῶς καὶ θάταν εἰχῆς ἔργο νὰ γενικευθῆ. Φυσικὰ, ὅταν οἱ μαθηταὶ περιμένουν καὶ κάποια ὕλην ὑποστή-ρηξη, θὰ ἀφοσιωθοῦν μὲ μεγαλύτερο ἤηλο στὰ καθήκοντά τους. Νομίζομε ὅμως ὅτι ἀνάλογα μέτρα δὲν ἔχουν νὰ προσθέσουν μεγάλα κεφάλαια στὸ ἐνεργητικὸ μῖας σοβα-ρᾶς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Γιατὶ πρέπει νὰ λάβωμε ὑπ' ὄψη μας ὅτι οἱ σημερινοὶ μαθηταὶ θὰ γίνουν αὐτοὶ πολί-τες καὶ δὲ μποροῦν παρὰ νὰ χάσουν τὴν ἰδέα ποὺ εἶχαν γιὰ τὸ κράτος, ὅταν ἰδοῦν ἀπὸ κοντὰ τὰ χάλια τῶν δια-φόρων ὑπηρεσιῶν του καὶ ἀντικρύσουν τὴ συστηματικὴ ἀδιαφορία τῶν ἀργοςκόλων ὑπαλλήλων ἀπέναντι τῶν ὑπο-θέσεών των. Ἐπομένως δὲν ἔχομε νὰ κερδίσωμε τίποτε οὐσιαστικὰ, ἀφοῦ θάρθῃ ἀργὰ ἢ γρηγορὰ ἡ ἀδυσώπητη πραγματικότης νὰ διαλύσῃ τὶς ὥραιες πλάνες τῶν νεα-ρῶν βλαστῶν τῆς φυλῆς μας. Χρειάζεται λοιπὸν νὰ ἐφαρ-μοσθῆ ἕνα εὐρύτερο μεταρρυθμιστικὸ πρόγραμμα, ἀπ' τὸ ὁποῖο νὰ ὠφεληθοῦν ὅλοι γενικὰ οἱ πολῖτες, γιὰτὶ μὲ μα-θητικὰ βραβεῖα καὶ διπλώματα δὲ γίνεται τίποτε.

Πρὸς τί οἱ θυμοὶ;

ΕΝΑΣ ἄγνωστος χριστιανὸς ποὺ εἶχε στὴν Αἴγυπτο ὑπὸ 80 βαθμοὺς Φαρενάιτ ξεσπάθωσε ἐναντίον τῶν ἀπό-ψεῶν μας γιὰ τὴν ποιητικὴν ἀξία τοῦ κ. Παλαμᾶ καὶ μᾶς κεραινοβολοῖ σὲ τρεῖς στήλες ἐνός παραδόξου ἐντύπου ποὺ δὲν εἴχαμε ὡς τώρα τὴν τιμὴ νὰ γνωρίζωμε. Ἄλλὰ γιὰτὶ ἀνησυχοῦν τόσο πολὺ οἱ φίλοι τοῦ ποιητοῦ; Ὁ κ. Παλαμᾶς ἔλαβε τὸ παράσημον ἀπὸ τὸ κράτος, τὸ ἀρι-στεῖον ἀπὸ τοὺς συναδέλφους του, τὴν ἀκαδημαϊκὴ ἔδρα ἀπὸ τὸν κ. Πάγκαλο, ἐξεσηφάλισε τὴν ἐκτίμησιν τοῦ καλοῦ

κόσμου ποὺ δὲν διαβάζει τίποτε καὶ τέλος ἀφοῦ ἐπεβλήθη εἰς τὴν μητροπόλιν ἐκτίθεται εἰς κοινὸ θαυμασμὸ καὶ στὶς παροικίας. Τί ἄλλο τοῦ χρειάζεται; Ἡ γνώμη μῖας πνευματικῆς μειονότητος σὲ τί μπορεῖ νὰ τὸν βλάψῃ; Σὲ τίποτα. Μποροῦν λοιπὸν οἱ φανατικοὶ θαυμαστῆς νὰ ἠσυ-χάσουν. Ὅσο γιὰ τὸ μέλλον, καλλίτερα νὰ μὴν τὸ σκέπτον-ται. Εἶναι σκοτεινὸ καὶ ἀβέβαιο καὶ γιὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ δασκάλου «ἴαν τεθλιμμένη ἡ ὁδός», ἂν ἐξακολουθή-σουν νὰ μὴν βλέπουν μερικὰ πολὺ ἀπλά πρᾶγματα.

Ἐννηγοροῦμε καὶ ὑαερδεματίζομε

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ἐσπερινῆς ἐφημερίδος ζητεῖ ἀπὸ τὸ κράτος νὰ ἐνισχύσῃ τὴν «Ἐλευθέρᾳ Σκηνῇ» μὲ τὸ εὐτελες ποσὸν τῶν 300 χιλιάδων δραχμῶν. Δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ συμφωνήσῃ κανεὶς καὶ, γενναιότερος μάλιστα ἀπὸ τὸν συνεργάτην τῆς ἐσπερινῆς ἐφημερίδος, νὰ ζητῆ ἀπὸ τὸ κράτος νὰ ἐνισχύσῃ ὅλας τὰς καλ-λιτεχνικὰς προσπάθειαις τῆς ἐποχῆς. Διότι καὶ τὸ θέατρον Κυβέλης θὰ ἔχη ἀνάγκας, καὶ ὁ κ. Ἀργυρόπου-λος καὶ τὸ θέατρον τοῦ Παγκρατίου. Τί εἶναι ἄλλως τε γιὰ τὸ ἑλληνικὸν κράτος ἕνα-δυὸ ἑκατομύρια; Ἀβάντι λοιπὸν.

Τὰ αἰσάρινα τῶν δασκάλων

ΚΑΘΕ τόσο ἀκοῦμε παράπονα ἀπὸ τοὺς δημοδιδασκά-λους ποὺ δὲ μποροῦν νὰ ροῦν μιὰ θέση. Αὐτὸ συμ-βαίνει προπάντων σ' αὐτοὺς ποὺ βγήκαν τελευταῖα ἀπ' τὰ διδασκαλεῖα καὶ μένουν χωρὶς ἐργασίαν, μ' ἕνα ἄρη-στο χαρτὶ στὸ χέρι. Δὲν ἔξομε τί γνώμη ἔχουν σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα οἱ διδασκαλικὲς ὁργανώσεις, μὰ νομίζομε πὸς τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ἢ νὰ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸ τῶν δημοτικῶν σχολείων γιὰ νὰ ἐξο-κονομήσῃ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τοὺς χωρὶς ἐργασίαν ἢ νὰ κλείσῃ μερικὰ ἀπ' τὰ διδασκαλεῖα τοῦ κράτους γιὰ ἕνα ὠρισμένο διάστημα περιορίζοντας ἔτσι τὴν ὑπερπαραγωγὴ τῶν δασκάλων. Γιὰ νὰ γίνων ὅμως νέα δημοτικὰ scho-λεῖα χρειάζονται πρῶτα-πρῶτα χρήματα καὶ ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἀφιερῶσῃ ἕνα ἀρκετὰ μεγάλο κονδύλι γιὰ τὴν ἐκπαίδευση. Μονάχα ἔτσι μπορεῖ καὶ οἱ δασκάλοι ποὺ δὲν ἔχουν θέση νὰ ἱκανοποιηθοῦν, ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερο καὶ τὰ ἑλληνοπούλα νὰ μορφωθοῦν. Ἡ ἀγαμματωσίην δὲν ἐξαιλεῖται μὲ εκπαιδευτικὰ νομοσχέδια καὶ ἀκαδη-μαϊκὲς συζητήσεις, ἀλλὰ μὲ θετικὴν ἐργασίαν καὶ ἀκούραστο ἔηλο.

Τί φταίει ἡ κυρία Μαρούζ;

ΟΤΑΝ ἡ Κα Μαρούζ Σουαζὺν ἀνήγγειλε πὸς θὰ ἐπισκε-φθῆ τὸ Ἅγιον Ὄρος δίχως νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψη τῆς τῆ γνωστῆ ἀπαγόρευσις, πολλὰς ἐφημερίδες διαμαρτυρή-θησαν, ἔσχισαν τὰ ἱμάτιά τους καὶ ἐξήτησαν τὴν ἐπέμ-βαση τοῦ ὑπουργείου. Στὸ μεταξὺ αὐτὸ ἡ κ. Μαρούζ ἔλαβε διάφορες περιοδείαις καὶ μετὰ μέρες σαράντα γύρισε στὸ Παρίσι. Ἐκεῖ ἄρχισε νὰ δημοσιεύῃ διάφορες φανταστικὰς περιγραφὰς τοῦ Ὄρους ποὺ δὲν εἶδε καὶ παρ' ὄλη τὴν ἐπίσημον διάφρευση τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας καὶ τὴν προηγουμένη ἀγανάκτησιν μιὰ μεγάλη μερίδα τύπου ἀναδη-μοσιεύει τὰ φανταστικὰ αὐτὰ διηγήματα τῆς κ. Μαρούζ. Μὰ τὴν ἀλήθεια, στὸν τόπον μας κανεὶς δὲν ἔξρει τί γυ-ρεῖται. Τρέμομε μήπως γίνῃ κατὶ ποὺ μόλις γίνῃ τρέχομε ὅλοι νὰ τὸ ἀγκυλιάσωμε.

Καὶ σάρι γιὰ τὰ ταχυδρομεῖα

ΔΕ μποροῦμε ἀκόμα νὰ καταλάβωμε τί συμβαίνει τε-λοσπάντων μ' αὐτὰ τὰ περιήγημα ἑλληνικὰ ταχυδρο-μεῖα. Δὲν τολμᾶ κανεὶς νὰ στεῖλῃ σ' ἕνα φίλον του οὔτε ἕνα περιοδικὸ, οὔτε μιὰ ἐφημερίδα, γιὰτὶ ἔξρει πὸς τίς περισσότερες φορές δὲ θὰ φτάσῃ στὸν προορισμὸ τῆς. Φαίνεται πὸς οἱ ὑπάλληλοι τῶν διαφόρων ταχυδρομικῶν γραφείων ἀπ' τὴν καθημερινὴν ἐπαγὴ τους μὲ τὰ ἔντυπα ἐγίναν φανατικοὶ φίλοι τους, καὶ μάλιστα τόσο πολὺ ποὺ τὰ κρατοῦνε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους. Αὐτὴ ἡ πρόοδος μπορεῖ

νάσαι εὐχάριστη ἀπὸ μιὰ ἀποψη, ἀλλὰ δὲ φταῖνε σὲ τί-ποτε, νομίζομε, οἱ πολῖτες ποὺ πληρώνουν ἀρκετὰ στὸ Κράτος γιὰ νὰ δικαιωθῶνται κάποιο σεβασμὸ ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων του. Ἄλλιως νὰ δηλωθῆ καθαρά στὸν κόσμον πὸς δὲ γίνεται δεκτὴ ἡ παραλαβὴ ἐντύπων γιὰ νὰ ἠσυχάσωμε κάπως ἀπ' αὐτὸν τὸ μετελᾶ.

Ἐνα διηγεροῦ δέμα

ΕἶΝΑΙ φυσικὸ καὶ συνειθισμένο ἕνας συγγραφεὺς καὶ μάλιστα νέος νὰ πῆσῃ κάποτε ἔξω καὶ νὰ γράψῃ ἕνα ἄσκημον ἢ ἐλευθερόστομον ἔργο. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἶναι φυ-σικὸ καὶ ἀξιομίμητο εἶναι τὸ θέμα συγγραφῆς ποὺ δὲν θέλουν νὰ αἰσθανθοῦν πραγματικὰ καὶ ν' ἀναγνωρίσουν τὸ λάθος τους — ἀλλοίμονο τὰ λάθη εἶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώ-πους καὶ συγχωροῦνται ὅταν αὐτοὶ τὰ συναίσθανονται — ἀλλὰ τὴν ἀποτυχία τους, ἀντὶ νὰ τὴν δεχθοῦν ὡς μάθημα καὶ ὡς ὀδυνηρὴ προειδοποίησις ἱκανὴ νὰ τοὺς συγκα-τήσῃ ἀπὸ τὸν κατήφορον, τὴν παίρουν ὡς ἀφορμὴ φιλολο-γικῶν διήθεν ἀντεγκλήσεων ποὺ δὲν φανερόνουν τίποτε ἄλλο παρὰ παντελὴ ἔλλειψιν πνευματικότητος καὶ νοσηρὴ καὶ ἀθεράπρευτη ἐγωπάθεια. Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ μῆνες μᾶς προσφέρουν σὲ μεγάλη κλίμακα τὸ θλιβερὸ αὐτὸ θέμα.

Ἐνας νέος διηγηματογράφος

ΜΕ μεγάλη μας εὐχαρίστηση δημοσιεύομε στὸ σημε-ρινὸ φύλλον ἕνα διήγημα τοῦ κ. Γεωργίου Δενδρινοῦ ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ παρουσιάζεται στὸ εὐρὺ καὶ μορφω-μένο ἀναγνωστικὸ κοινὸ. Τὸ κομμάτι αὐτὸ τοῦ νέου συγ-γραφέως εἶναι γραμμὸ μὲ τόση χάρι καὶ τέχνη ποὺ θὰ τὸ ζήλευσαν πολλοὶ ἀπ' τοὺς παλαιότερους δοκίμους διη-γηματογράφους. Μιὰ σκηνὴ φυσικὴ παρμένη ἀπ' τὴ ζωὴ μὲ ἀνετὴ περιγραφή, βαθειὰ ψυχολογία, ζωντανὸ διάλογο. Οὔτε ἴχνη ψευτοκοινωνιολογίας πουνθενά, οὔτε ἡ παρα-μικρὴ ἐπίδειξις σοφίας. Ἐχομε τὴν ἰδέα πὸς ὁ νέος αὐτός, ἂν ἀκολουθῆσῃ τὸ δρόμον ποὺ τοῦ ἀνοίγεται, θὰ προκοπῇ καὶ δὲ θὰ διαφεύσῃ τὶς ἐλπίδας ποὺ στηρίζομε σήμερα σ' αὐτόν. Τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» εἶναι ὑπε-ρήφανα ποὺ παρουσιάζουν στοὺς ἀναγνώστες τὸν διηγῆ-ματα σάν τοῦ κ. Σκαρίμπα καὶ σάν τὸ σημερινὸ τοῦ κ. Δενδρινοῦ, ποὺ ἀξίζουν κάθε προσοχὴ καὶ ὑποστήριξιν.

Γράμματα ἀρὸς τὴν Διεύθυνσιν

Φίλε κ. Δενδρινε,

Ὁ ἀγαπημένος μου Φώτης Κόντογλου ἀπαντᾶει στὸ προτελευταῖο τεῦχος τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμα-των» σχετικὰ μὲ τὸ ἄρθρον ποῦγραφα στὸ «Ἐλευθερο Βῆμα» γιὰ τὸ διαγωνισμὸ καὶ τὰ διηγήματα τοῦ νέου Ἄλ. Βεῖνόγλου.

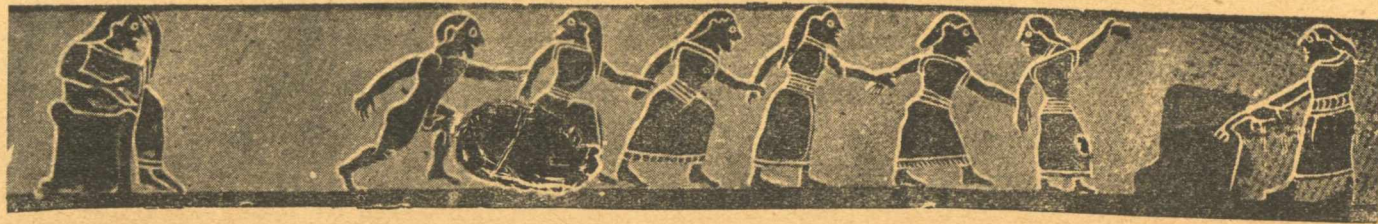
Στὶς γενικὰς γραμμὰς εἶμαστε σύμφωνοι, ἔπειτα μάλι-στα ἀπὸ μερικὰς προφορικὰς ἐξηγήσεις, καὶ δὲν ἔχο τίποτα νὰ προσθέσω σήμερα. Ἦθελα μονάχα νὰ ἐξη-γήσω στὸ φίλον Φώτη Κόντογλου ὅτι ποτὲ δὲν μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ὅτι «ἀντίπαλοι» εἶναι οἱ «κριτῆς», πολὺ δὲ περισσύτερο ὁ ἰσηγητῆς τοῦ διαγωνισμοῦ. Φανερὸ εἶναι ὅτι «ἀντίπαλος» — εὐγενεῖς πάντα — ἐννοοῦσα ὅσους ἐλα-βαν μέρος στὸ διαγωνισμὸ. Κι' ἔτσι θὰ μπορούσα καὶ ἐγὼ νὰ πῶ: «Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμι, καὶ οὐκ ἐγνω-κάς με, Φίλιππε;».

Μὲ ἐκτίμησιν καὶ εὐχαριστίαις ΜΙΧ. ΡΟΔΑΣ

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου μας

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου μας εἶναι ἔργο τοῦ φημισμέ-νου ρώσσοῦ ζωγράφου Ε. Stenberts καὶ βρίσκεται στὸ Μουσεῖο τῆς Πετρούπολεως. Ἡ δροσιά ποὺ ἔχουν τὰ δυὸ ροδαλὰ πρόσωπα τῶν κοριθίων, καὶ γενικὰ τὰ χρώ-ματα τῆς χαριτωμένης αὐτῆς σύνθεσις μαρτυροῦν γιὰ τὴ δύναμιν ποὺ ἔχει στὸ χρῶμα ὁ ρώσσος αὐτός ζωγράφος, ἕνας ἀπὸ τοὺς πεῖο σπουδαίους κολορίστας τῆς ρωσικῆς ζωγραφικῆς.

ΤΑ ΧΕΛΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Κανείς δὲν ἦτο πλέον προκομμένος εἰς ὄλον τὸ νησί ἀπὸ τὸν Δ. τὸν Λ. Οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ ἀντικρινὸν χωρίον... καὶ εἶχεν ἔλθει καὶ ἐγκατασταθῆ ἔδῳ εἰς τὰ χρόνια τοῦ Ἀγῶνος. Ὅλοι οἱ μέτοικοι, βλέπει, ἦσαν φιλόπονοι, ὄλοι οἱ ἐντόπιοι ὀκνηροί. Διὰ τοῦτο ἔφθασε νὰ δουλεύσῃ δεσπότης τὸν σκλάβον καὶ νὰ δανείσῃ προσήλυτος τὸν ἀφέντην του.

Εἶχεν ἐνοικιασμένα, δι' εἴκοσι ἐτη, ὅλα τὰ κτήματα τῆς Παναγίας τῆς... διαλεκμένης Μονῆς. Τὰ ἐκαλλιέργει συνεχῶς καὶ ἀνεκδότως. Ἐπὶ τρεῖς χιλιάδας ὀκάδας λάδι, ὅπου ἔκαμε τὸ δεύτερον ἔτος, ἦλθε χρονιά πού ἔκαμε δώδεκα χιλιάδας ὀκάδας. Τριάντα Γκέκηδες εἶχεν ἐργάτας δι' ὄλον τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοιξιν, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο τότε πολλοὶ διὰ νὰ θητεύσουν εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἑλλάδος (ἀναμῆ Μουσουλμάνοι καὶ Χριστιανοὶ) Μεχμέτηδες καὶ Χριστοὶ, Μουσουλμάνοι καὶ Χριστιανοὶ 75 λεπτά τὸ μεροκάματο, κασιμάνι, ἦτοι χυλώδη μπομπόταν, διὰ τὴν τροφήν, ἓνα ποτήρι ρακὶ τὸ βράδυ διὰ τοὺς Μεχμέτηδες, καὶ ἓνα ποτήρι κρασί διὰ τοὺς Χριστούς. Εἶχαν ξεπωλήσει, ἐξημερώσει ὅλα τὰ βουνὰ καὶ τὰ πλάγια τὰ παραθαλάσσια, ἔρριπτον ὅλας τὰς ρίζας καὶ τὰ στελέχη τῶν ἀγρίων θάμνων κάτω εἰς τὴν ἄμμον, καὶ ἐφόρτωσαν τρεῖς σκοῦνες, μίαν τοῦ καπετὰν Θωμᾶ τ' Ἀλεξανδράκη, μίαν τοῦ Στάμου τῆς Στάμιννας, καὶ μίαν τοῦ Γιώργου τοῦ Τσιβγίου, ἀπὸ κοντσοῦρες καὶ κανσόβυλα ἄγρια.

Πόσον ἀδυστηρὸς ἦτο πρὸς τὰ τέκνα του! Εἶχε πέντε γιουούς, τὸν Γ., τὸν Μ., τὸν Θ., τὸν Φ. καὶ τὸν Ι., μετὰ τοὺς κόρες. Εἶχε βάρκα, μουλάρια, ἄλογα. Τὸν Γ. τὸν εἶχε διὰ τὴν βάρκαν, τὸν Μ. διὰ τὸν καρᾶν. Τὰ πέντε παιδιὰ ἔστειλαν ἐμπρός του σὺν ὅσῳ, εἰς προ-

σοχήν, ἀτενῶς, σὰν σκυλιὰ γυμνασμένα.

«Γιώργο, κύτταξε νὰ βγάλῃς τὰ νερά τῆς βάρκας... νὰ πάρῃς τὴν βάρκα καὶ νὰ τὴν πλύνῃς καλά, γιατί, ἂν δὲν τὸ κάμῃς, θὰ σὲ πνίξω μ' αὐτήν». «Μιχαλιέ, τρέχα νὰ βοσκῆς τὸν καρᾶ... νὰ τὸν ποτίσῃς καὶ νὰ τὸν ἀλλάξῃς, ἀλλοίως, κύτταξε καλά, καὶ μὲνε, πῦθ' ἀνὰ δὲν κρύβεσαι (ὠμίλει μὲ τὴν διάλεκτον καὶ τὴν προφορὰν τοῦ Πηλίου). Τὸν Ἀναγκορο τὸν ἀνήφορο νὰ τρέχῃς, θὰ σὲ φτάσω, καὶ θὰ σὲ πεθάνω χωρὶς παπᾶ». «Θοδωρῆ, πετάξου νὰ κουβαλήσῃς αὐτὰ τὰ δυὸ ξυλάκια π' ἐδῶ (ἦσαν πέντε ὁ γ' ἡ ν' ες καὶ δύο πολυροσάνιδα) πίσω στὴν Παναγιά... Ἀκόμα δῶ εἶσαι; Ἐλα σείσου' θὰ σὲ κρεμάσω ἀνάποδα». Καὶ τὰ παιδιὰ ἔτρεχαν πρόθυμα εἰς τὴν ὑπακοήν. Καὶ σπανίως εὗρισκον ἄνεσιν, διὰ νὰ κάμουν ἀταξίας καὶ αὐτοὶ, νὰ παίξουν σὰν τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου. Ὅλην τὴν ἑβδομάδα τοὺς ἦτον σφιχτοὺς ὁ ζυγὸς τῆς φιλεργίας, καὶ τετωμένον τὸ σκηνίον τῆς πλεονεξίας διὰ τὸν Λ. Τὴν Κυριακὴν ἐπήρχετο κάποια ὕφεσις, ἢ χαλάρωσις. Διηγήσει δύο μαγαζεῖα, ὑπὸ τὰς δύο συνεχόμενας οἰκίας του, εἰς τὴν παραθαλασσίαν ἀγορᾶν καφενεῖον καὶ ταβέρναν τοὺς δύο ἄλλους υἱοὺς του τοὺς εἶχεν ὑπαλλήλους ἐκεῖ. Ὁ ἴδιος ἦτο καταστηματούχος, καὶ ἐνῶ πάντοτε εὗρισκετο εἰς τὴν ἐξοχήν, ποτὲ δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὸ χωρίον. Τοὺς ἐγύμναζε νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς πελάτας μετὰ ἀκραν ταχύτητα καὶ καθαριότητα. Τοὺς ἔστειλεν εἰς τὴν βάρκαν καὶ τὸ ἄλογον, καὶ τοὺς ἤθελε νὰ εὗρισκωνται κατὰ τὰς μεσημβρινὰς καὶ ἔσπερινὰς ὥρας εἰς τὰ δυὸ μαγαζεῖα του. Τὰς Κυριακάς λοιπόν, ὅταν ἐξαπὸσταινε καὶ ἔκαμνε κέφι ὁ μπ. Λ., ἠγαθύνετο ἢ καρδιά του, ὅπως λέγει ἡ Γραφή, καὶ ἐθυσίαζεν ὀλοκλήρους φιάλας ρακὶ καὶ μοσχάτο, τῆς ἰδίας παραγωγῆς καὶ κατασκευῆς του, διὰ νὰ κε-

ραῖσι καὶ περιποιηθῆ τοὺς πελάτας. Κ' ἡ πελατεία του ἦσαν οἱ πρόκριτοι ἐκ τῶν ἐντοπίων, καὶ ἐν τέλει ἐκ τῶν ξένων, εἰρηνοδίκης, δήμαρχος, λιμεναρχῆς, τελώνης, ὑγειονόμος κλπ. Καὶ τότε ἐγένετο φαιδρὸς καὶ εὐθυμὸς—ἦτο ροδοκόκκινος, μετὰ κατάμυρα ἐνωμένα φρούδια, πεντηκοντούτης—καὶ ἤρχιζε νὰ διηγῆται παλαιὰ «γερονίτικα», παροιμίας καὶ ἀνέκδοτα εἰς τοὺς πελάτας του. Πῶς ἐκάθισεν ὁ Κατῆς νὰ κάμῃ τὴν κρίσι—τοῦτο τὸ διηγεῖτο πρὸς αὐτὸν τὸν εἰρηνοδίκην τοῦ τόπου, μακαρίως καγαζόντα. Εἶχε ζητήσῃ μία νὰ χωρίσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, διὰ λόγους ὑπερμέτρου δυσαναλογίας, καὶ τότε ἡ κυρὰ εἶπε: «Ποῦσαι, ἀφέντη κατῆ, νὰ καθίσῃς νὰ κάμῃς τὴν κρίσι;». Ἄλλη ἐπήγαινε καβύλλα ἀνὰ τὰ ὄρηματα καὶ τὰ λιβάδια τοῦ Πηλίου τὴν ἀνοιξί, ὁ δὲ νεαρὸς ἀγωγιάτης ἠκολούθει πεζὸς ὀπισθεν, καὶ συχνὰ τῆς ἔδειχνε τὴν χλοερὴν φτέρη, καὶ ἔλεγε: «Γιαγιάκα μ', φτέρη. — Ἄμ σὰν εἶν', μωρὲ, καὶ τί;—Λιέου καὶ ἰγὼ καὶ μόνος». Δυὸ συμπέθεροι καθήμενοι στὰ μεντέρια ἐκάπνιζον, ἐνῶ ἡ νύμφη... μετὰ τὰ νυχτικά της, κυπτή εἰς τὴν ἐστίαν τοὺς ἔβραζε φασκομηλιά, διὰ νὰ τοὺς κάμῃ σεριμπέτι, μετὰ πετμέτι νὰ τοὺς περιποιηθῆ. Ὁ εἰς συμπέθερος μετὰ τὴν χεῖρα ἔδειχνε τὴν στέγην καὶ τοὺς τοίχους, καὶ ἔσχεδιάζε πῶς εἶχε σκοπὸν νὰ διαίρεσῃ καὶ καλλωπίσῃ τὴν οἰκίαν καὶ μετὰ τὸ τοιμοῦκι ἔθιγεν εἰς τὰ νῶτα τὴν κόρην του, διὰ νὰ τὴν κάμῃ κοσμιωτέραν καὶ προσεκτικὴν. Ὁ ἄλλος τοῦ ἔλεγε: «Κύτταξε, συμπέθερε, μὴν τὸ κάμῃς χειρότερα» κτλ. Ὅπως τὸ ἔλεγον ὁ δεύτερος, οὕτω καὶ συνέβη. Τότε ὄλοι οἱ ἀκούσαντες ἐγέλων θορυβωδῶς.

***

Πλὴν τῶσων ἄλλων ἐπιχειρήσεων, ὁ Λ. εἶχεν ἐνοικιασμένον ἐπὶ δεκαετίαν καὶ τὴν δημοτικὴν λίμνην, πίσω εἰς

τὸν Στρουφιᾶ, κοντὰ εἰς τὸν Πιτυῶνα, εἰς τὴς Κουκουναριῆς τὸ ὄραϊον παραθαλάσσιον δάσος εἰς τὸ δυτικὸν μέρος. Ἐβγαίνουν ἐκεῖθεν τὸ θέρος παχειὸς κέφαλοι, ἠλιάζοντο αὐγοτάραχα, καὶ χέλια βόσκοντα εἰς τὴν ἴλιν τοῦ πυθμένου ἐπηδοῦσαν τὸ πρῶτ' νὰ δροσισθοῦν εἰς τὸν ἀφρὸν τοῦ νεροῦ. Παρασκευὴ βράδυ, ὁ Λ. ἔβαλε τοὺς τρεῖς μεγαλειτέρους υἱοὺς του εἰς ἐνέργειαν, ὥπλισε τὴν βάρκαν, ἐστρατολόγησε δυὸ τρεῖς ἄλλους βοηθούς, καὶ τὸν Παναγιώτην τὸν Πολύζον, μεγαλόσωμον καὶ ρωμαλέον ἄνδρα, ἐπῆρε δυὸ κόφες ἄλλες, ἐπτά ἢ ὀκτὼ σπαθιά μετρίως ἠκονισμένα, τὰ ἐπεβίβασεν ὅλα, ἐπεβίβασθη καὶ αὐτὸς μετὰ τὸ πλήρωμά του, τὰ μεσάνυχτα, Σάββατον ξημέρωμα, καὶ ἔκαμαν πανιά, διὰ νὰ πλεύσουν ἐξ ἡ ἐπτά μίλια, ὅπως ἔλθωσιν εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἐκεῖνον, ὅπου ἐξέβαλλεν ἡ λίμνη.

Ἦτο περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου. Ἐφθασαν μετὰ δυὸ ὥρας, τὰ χαράγματα. Ἀπεβίβασαν ὅλα τὰ σύνεργα, ἠσφάλισαν καλὰ τὴν βάρκαν, καὶ ἐπλάγιασαν ἐπὶ δύο ὥρας ἐπάνω στὴν ἄμμον. Τὴν τετάρτην ὥραν, ὅταν ἤρχισεν νὰ γλυκοχαράξῃ, ὁ Λισκίτης ἐσηκώθη, καὶ ἔξυπνησε τοὺς τρεῖς υἱοὺς του.

— Ἀλέστα! ἀκόμη κοιμᾶστε σκυλιά;

Ἄμ' ἤκουσε τὴν φωνὴν ὁ Πολύζος καὶ τὸ λοιπὸν πλήρωμα, ἀμέσως ἐσηκώθησαν ἐπὶ ποδός. Ἐπῆραν τὰ σπαθιά, καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὴν λίμνην. Ἀνεσήκωσαν ἄνω τῶν γονάτων τῶν τὰς περισκελίδας τῶν, ἐμβῆκαν εἰς τὸ νερόν, καὶ ἐθαλάσσωσαν. Σχεδὸν ὡς τὸ γόνυ ἐχάωντο εἰς τὴν λάσπην, ἔως τὰ σκέλη ἐβρέχετο καὶ τὸ σῶμα.

Εἰς τὸν ἀφρὸν τοῦ νεροῦ ἔβρονον τὰ χέλια, κινητὸς σωρὸς, μικρά, μεγάλα. Εἶχον βοσκῆσει κάτω εἰς τὸν πάτον τὸν ἔσπτον τῆς λίμνης, καὶ ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ δροσισθοῦν, ἀνήλθον εἰς τὸν ἀφρὸν τὸν δροσερόν, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸν φαιὸν μετὰ τὰ σβύνοντα ἄστρα, μετὰ τὴν αὐγὴν τὴν ὀδρινὴν καὶ ἰόχρουν εἰς τὴν ἀνατολήν. Ὅλοι ἐσήκωσαν τὰ σπαθιά καὶ ἤρχισαν νὰ κτυποῦν τὰ χέλια. Ἡ ἀμβλεία αἰχμὴ ἔθρουε τὸ ὄρακοκαλον τοῦ μακρολοῦ ἐρπετοειδοῦς ψαριοῦ, καὶ τὸ παρῆνε, καὶ ἔμενον σχεδὸν ἀκίνητα, χωρὶς νὰ εἶνε ἐντελῶς ψόφια. Ἀφοῦ ἔκοψαν σχεδὸν μίαν χιλιάδα, διαφόρων μεγέθους—ἀπὸ ἑκατὸν δραμίων ἔως ὀκτᾶς καὶ ἄνω—, ἔρριπταν ἔξω στὴν ἄμμον τὰ σπαθιά, καὶ ἤρχισαν νὰ πλάνουν τὰ χέλια μετὰ χεῖρα. Ἐμάζωξαν ἔως τετρακοσίας ὀκάδας,

κατὰ τὸ ζύγισμα πού ἔκαμαν ὕστερα. Ἐγέμισαν ἓνα μεγάλο παλαιὸν πανί, καὶ τὸ μετέφεραν μετὰ κόπου, κρατώντας μετὰ εἴκοσι χέλια, δέκα ἢ ἑνδεκα, ἄνδρες καὶ παιδιὰ, ἔως τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ ἔπλυναν τὰ χέλια στὸ ἄλμυρὸν νερόν, καὶ τοὺς ἔβγαλαν τὸν γλοιόν, τὸ σιελῶδες πού εἶχον εἰς τὸ δέσμα, τρίβοντες αὐτὰ μετὰ ὑγρὰν ἄμμον. Εἶτα ἔσχισαν τὰς κοιλίας τῶν, ἀπέρριψαν τὰ σπλάχνα, καὶ τέλος ἔκοψαν εἰς τεμάχια τὰ μεγαλειτέρα ἐξ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔβαλαν ὅλα μέσα εἰς τὸ ἄλας—εἰς τέσσαρες κόφες, καὶ μέρος ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ ἰστίου.

***

Ὅταν ἐξημέρωσε καὶ ἀνέβη ὁ ἥλιος δυὸ κοντάρια, ἡ ἀγγρασία εἶχε τελειώσει. Ὅταν ἐνόησεν ὅτι εἶχε παραπεινάσει τὸ πλήρωμα, ὁ γέρο Λ. ἐπένευσε, καὶ εἶπε ν' ἀνάψουν δύο φωτιὰς ἐπὶ τῆς ἄμμου, διὰ νὰ ψήσουν χέλια.

— Δὲν τὰ ἔπιασε ἀκόμη τ' ἄλατι, βρὲ παιδιά, εἶπε: μὰ τί νὰ σᾶς κάμω πού δὲ βαστιέσθε; ὁ νοῦς σας δὲν πρόκειται νὰ εἶνε ὄλο στὸ φαί. Δουλειά, δουλειά.

— Δουλειά, μπάρομπα Λ., εἶπε ὁ γιγαντόσωμος Πολύζος: μὰ θέλει νὰ χαράξῃς τὸ μύλο καὶ νὰ τὸν λωδώσῃς, γιὰ νὰ δουλεύῃ.

Ὁ Λ. ἐστράφη πρὸς τὸν μέγalon υἱόν του.

— Κύτταξε, βρὲ σκυλί, τοῦ εἶπε, νὰ μὴν τ' ὀμοκότησῃς καὶ φᾶς χέλια στὰ χάλια πού εἶσαι. Ἄλλοιῶς, μὴ θαρροῖς πῶς θὰ μοῦ κοστίσῃ τίποτε. Καθὼς θὰ γυρίζουμε πίσω μετὰ τὴν βάρκα, τώρα τὸ δειλινὸ, τὰ μνημούρια εἶνε στὸ δρόμο μας. Σὲ χώνω μονομιάς, καὶ γλυτώνω ἀπὸ παπάδες καὶ ἀπὸ μπελαδες καὶ ἔξοδα.

Ὁ Γ. πράγματι εἶχεν αἰσθανθῆ προσηλοῦν πυρετοῦ, καίτοι ἔλαφρὰν, τὴν ὥραν πού ἔμβαινε στὴν λίμνην διὰ νὰ ψαρέψῃ τὰ χέλια. Ἐσφίχθη ὁμως, ἐδάγκασε τὰ χεῖλη του, ἠνδρεῖ-εῦθη, καὶ ἔλαβε θάρρος. Εὗρισκεν ἄλλως τέρψιν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ κτυνηγίου εἰς τὰ νερά τὰ δροσερά. Ἐγέμισεν τὸν μικρὸν τορβᾶν του γογγύρα, ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ στὴν ἄμμον διὰ νὰ τὸν ἀδειάσῃ καὶ δὲν ἐπέστρεψε πλέον εἰς τὴν λίμνην. Ἐκάθισεν ν' ἀναπαυθῆ, ἀνάμεσα εἰς τὴς ἀλναγαριῆς καὶ τὰ βοῦρλα. Τέλος τὸ ρίγος, καὶ εἶτα ἡ ζέστη, ἔφυγε: τοῦ ἔμεινε μόνον μικρὰ ἀδυναμία, ἀλλὰ καὶ ἀκράτητος πεῖνα.

Ἦτο τότε δεκαοκτὼ ἐτῶν. Καθὼς ἦνασαν οἱ ἄλλοι τὶς φωτιὰς, καὶ ἔψη-

ναν τὰ χέλια, ἡ ὄσμὴ καὶ ἡ κνίσσα καὶ τὸ θάλπος τοῦ ἤρχετο εἰς τὰ αἰσθητήριά του καὶ τὸν εἴλκνον. Ὁ Παναγιώτης ὁ Πολύζος, πρωτοπαλλήκαρον τῆς ἀλιευτικῆς ἀγγρασίας, εἶχεν ἀρπάσει δυὸ τρεῖς χονδροὺς τάκους (ἢ κομμάτια) μισοψημένα, ἀπὸ μεγάλο χέλι, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ εἶχε βάρος μιάς καὶ μισῆς ὀκάς, καὶ τὰ κατεβρόχθισε χωρὶς ψωμί.

Ὁ Γ. ἐκάθισεν ἔμφροντις, κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἐκύτταξε κατὰ τὸ πέλαγος. Εἶχε μέσα στὴν τσέπην του μέγα τεμάχιον ψωμίον, ἔκοπτε μίαν ψίχα, καὶ τὸ ἔβαλλε στὸ στόμα του, ἀλλὰ δὲν ἐπήγαινε κάτω. Μετὰ τὸ ἀριστερόν μάτι κατεσκόπευε τὸν πατέρα του. Ἄμα ὁ Λ. ἐστράφη ἐπὶ μίαν στιγμὴν, κατὰ τὴς κουκουναριῆς, τὸ ἄλλος τῶν πιτυῶν, καὶ ἔπιασεν ὀμιλίαν μετὰ ἓνα ἀγοροφύλακα, ὅστις εἶχεν ἔλθει μετὰ τὸ τουφεκίον του, διὰ νὰ φανῆ ὅτι ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν δημοτικὴν λίμνην καὶ διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν χελιῶν—τὸ περισσότερον διὰ νὰ τὸν κεράσῃ κανὲν ρακὶ ὁ κύριος Δημήτριος—τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὁ Γ. ἤρπασε μέγαν κόμματον ἀπὸ χέλι καλοψημένον, καὶ τὸ κατέφαγε, μετὰ τὸ ψωμί του, μαζί.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ πυρετὸς τοῦ ἐπέρασε. Ὅσα δὲ ἔτη ἐπέζησε καὶ ζῆ ἀκόμη—εἶνε 30 χρόνια ἔκτοτε—ὁ Γ. τοῦ Λ. δὲν ἔπαθε πλέον ἀπὸ πυρετόν.

ΣΕ ΝΕΑΡΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

*Τὸν ὑπόγειον πολέμων οἱ ὀγρασίεις καὶ ἡ μούχλα ἔχει τὰ νιάτα σου μαρά-
[ρει,
τριανταφυλλένιο ἀγόρι. Μήτε κράνη
σοῦ πρόπαν καὶ ντουφέκια καὶ ἀγρο-
[πνίεις,
καρτέρια, φονικά καὶ ὀχιτρομαχίεις.
Σὰν παιχιδάκι ὁ πόλεμος σοῦ ἐφάνη
καὶ γλέντι μετὰ κανένα σου ἀκράνη
σις παιδικῆς τὶς μέρες τὶς ἀγίεις.
Σὰν ψεύτικη κουκλίτσα εἶχες προ-
[βάλει
καὶ ὀματωμένος Ἐρωτίας θαρροῦσα
πῶς ἦσουν μετὰ τὴν ὀψη ἐκεῖ τὴ ροῦσα.
Τὴ θλιβερὴ σφραγίδα του ἔχει βάλει
καὶ σὲ σέβανε ὁ πόλεμος—καὶ ἄλλοιᾶ
[σου
σώριασε τὰ ὀραῖα τριανταφυλλὰ σου!*

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Μία τέτοια επιδημία θάνατο τρομερό πράγμα για τους φτωχούς! Είπε ο πάτερ Joaldy με συγκίνηση. Θα αναγκασθούμε να παύσουμε τις επισκέψεις μας για την ανακούφιση των δυστυχισμένων.

— Ναι, έξ αιτίας του μικρού Karoly... Αυτό το πράγμα θα κάνει τον πρίγκηπα να τρέμη, πάτερ μου.

— Ω! οι κάτοικοι του παλατιού δε θάχουνε τίποτα να φοβηθούν! Ο πρίγκηψ θα πάρη τα πιο αυστηρά μέτρα, κανένας δε θα μπορούσε να βγεί έξω από το παλάτι, το παραμικρό απαράιτητο αντικείμενο που θα εισαχθῆ στο Voraczy θα υποβληθῆ σε αυστηρή απόλυμανση. Ω! το παιδί δεν έχει να φοβηθῆ τίποτα! Θα προστατευθῆ από την επιδημία ώστε να μη διατρέχῃ κανένα κίνδυνο.

Μπαίνοντας στο παλάτι, ἡ Μυρτώ ἔβγαλε τὸ φόρεμα τοῦ περιπάτου καὶ κατέβηκε νὰ πάη στὸ σαλόνι ὅπου καθόντανε συνήθως ἡ κόμησσα με τὰ παιδιά της. Στὸ κάτω μέρος τῆς σκάλας συνήνησε τὴν Τέρκα καὶ τὴ Μιτζί, πού εἶτανε ἀχώριστες.

— Ε, λοιπόν, μάθατε τὰ νέα; εἶπε ἡ μεγαλύτερη. Φαίνεται ὅτι ἀπειλούμεθα ἀπὸ μιὰ τρομερὴ ἐπιδημία.

— Ναι, ὁ πάτερ Joaldy κ' ἐγὼ συναντήσαμε πρὸ ὀλίγου τὸν ἰσπαν Buhocz κ' ἐκεῖνος μᾶς τὸ ἀνάγγειλε.

— Ω! Ἐδῶ δὲ θάχουνε νὰ φοβηθοῦμε τίποτε, ὁ πρίγκηψ Milcza θὰ λάβῃ δρακόντεια μέτρα. Θάναι πολὺ σπουδαῖο!... Ἐν τούτοις ἡ περίστασις τὸ ἀπαιτεῖ, καὶ θὰ συμμορφωθοῦμε εὐχαρίστως, γιατί τὰ πάντα εἶναι εὐπρόσδεκτα γιὰ νὰ μὴ κινδυνεύσῃ κανεὶς ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐπιδημία! Καὶ ἓνα ζῶηρ γίγος διεπέρασε τὸ σῶμα τῆς Terka.

Τὰ κορίτσια διεθυνθήκανε πρὸς τὸ σαλόνι... Ἡ κόμησσα καὶ ἡ Εἰρήνη σηκώσανε ζῶηρὰ τὸ κεφάλι τους, μόλις πῆχανε οἱ τρεῖς κόρες.

— Διάβασε τοῦτο δῶ, Terka! φώναξε ἡ κόμησσα δίνοντας τὴν ἐφημερίδα στὴν κόρη της. Κάποια τρομερὴ πυρκαϊὰ μέσα σ' ἓνα θέατρο τῆς Βοστώνης... Μεταξὺ τῶν θυμάτων ἡ Κα Burnett, τὸ γένος Ἀλεξάνδρα Οὐλούσοφ...

Ἡ Terka ἄρπαξε ζῶηρὰ τὴν ἐφημερίδα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς Μυρτῶς ἀνέβαινε μιὰ προσευχὴ γιὰ τὴ δυστυχισμένη ἐκείνη, πού ἀφου παρέβη ὅλα της τὰ καθήκοντα εἶχε εὖρει ἓναν τέτοιον φρικτὸν καὶ ἀπρόοπτο θάνατο.

— Ὁ Agrad θὰ τὸ μάθῃ ποτέ; Διάβασε πολὺ πεταχτὰ καὶ ἀκανόνιστα τὶς ἐφημερίδες, καὶ κανένας ἐδῶ μέσα δὲ θὰ εἶχε τὴν τόλμη νὰ προσφέρῃ μπροστὰ του αὐτὸ τὸ ὄνομα, παρατήρησε ἡ κόμησσα.

— Τὸ νὰ τὸ μάθῃ ἢ νὰ μὴν τὸ μάθῃ, νομίζω ὅτι δὲν ἔχει καμμιά σημασία, ἀπάντησε ἡ Εἰρήνη. Ὁ πρίγκηψ Milcza, ὅπως τὸν ξαίρουμε τώρα, δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού θὰ μπορούσε ποτὲ νὰ συνάψῃ δεύτερον γάμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο

Ἡ ἐπιδημία ἔπεσε σὰν κεραυνὸς ἐπάνω σ' ἓνα χωριὸ πού εἶτανε γύρω στὸ Voraczy, ἔμπαινε μέσα στὰ σπίτια τῶν φτωχῶν, συνήθως κακοδιατηρημένα, ὅπου οἱ παραγγελίες τῶν γιαιτρῶν γιὰ καθαρὸτητα εἶτανε γράμμα νεκροῦ. Πλήθος φέρετρα, μικρὰ, μεγάλα, εἶχανε πάρει ἤδη τὸ δρόμο τοῦ νεκροταφείου, μετρούντανε στὰ δάχτυλα τὰ σπίτια πού δὲν εἶχανε κάποιον ἄρρωστο ἀπ' τὴν ἰδιότροπη αὐτὴ ἐπιδημία, ἡ ὁποία πολλὲς φορὲς δὲν πείραζε τὸν πειὸ ἀσθενικὸν ὄργανισμό, κ' ἄρπαζε τὸν πειὸ ἀκαμῖον, πού ἄφηνε ἀδικτο ἓνα παιδί γιὰ νὰ προσβάλλῃ τὴ μητέρα του.

Στὸ Voraczy ἡ ἡσυχία δὲν εἶχε ταρᾶχθῆ σχεδὸν ὀλίγε. Ὁ πρίγκηψ Milcza εἶχε πάρει τέτοια μέτρα πού φαίνονταν ἀδύνατο νὰ υπάρξῃ ὁ παραμικρότερος φόβος. Οἱ κάτοικοι τοῦ Voraczy εἶτανε τρόπον τινὰ φυλακισμένοι, ὅλα τὰ ἀντικείμενα πού τρυπῶνανε μέσα στὸ παλάτι, ἔως τὴν τελευταία ἐπιστολή, ὑποβαλλόντανε σὲ ἀπολύμανση ἀυστηρότατη. Ὅποιοσδήποτε περνοῦσε τὰ σύνορα τοῦ πάρκου εἶτανε βέβαιο πὼς δὲν θὰ ξαναβαζε τὸ πόδι του στὸ παλάτι... Ἀλλὰ κανεὶς δὲν θάχε τὴν ἐπιθυμία νὰ διακινδυνεύσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, κανένας δὲν θάθελε νὰ χάσῃ τὴν ἀσφάλεια πού εἶχε μένοντας μέσα στὸ Voraczy.

Κανένας, ἐκτὸς τοῦ πάτερ Joaldy καὶ

τῆς Μυρτῶς. Ἡ ἰδέα ὅτι τοὺς περισσοίχιζε τόση δυστυχία ἔκαμε ὥστε νὰ τοὺς φαίνεται πικρὴ αὐτὴ ἡ ἀσφάλεια πού ἀπῆλθαν αὐτοί. Ἀλλὰ ὁ μὲν πατᾶς εἶτανε δεμένος μετὸ παλάτι ἀπὸ τὸ ἀξίωμα του, κ' ἡ Μυρτώ δὲν εἶτανε ἐλευθέρη νὰ ἀκολουθήσῃ τὴ φωνὴ τῆς φιλανθρωπίας πού μιλοῦσε μέσα στὴ θαρραλέα ψυχὴ της.

Ὁ Karoly, ἀφ' ὅτου φοβήθηκε μήπως τὴν χάσῃ, εἶχε προσηλωθῆ μετὸ περισσότερο πάθος σ' αὐτὴ! Τοῦ κατοφαινότανε πάρα πολὺ, ὅταν τὴν ἔβλεπε τ' ἀπόγεμα ν' ἀπομακρύνεται, προσπαθοῦσε νὰ τὴν κρατήσῃ.

— Μείνετε, μείνετε, Μυρτώ! Ὁ μπαμπᾶς δὲ θὰ θυμώσει, θὰ τοῦ πῶ ὅτι ἐγὼ σᾶς τὸ ζήτησα.

Μὰ ἐκείνη δὲν εἶχε καμμιά διάθεση νὰ ξαναἰδῆ τὸν πρίγκηπα Milcza, καὶ ἔπερνε τὰ μέτρα της ὥστε νὰ μὴν τύχῃ καὶ συναντηθῆ μαζί του ἐπιστρέφοντας στὸ παλάτι.

Αὐτὲς τὶς μέρες εἶτανε περισσότερο ἀπὸ ἄλλη φορὰ ἀπασχολημένη. Ὁ Renat, ἐπειδὴ δὲ μπορούσε πιά νὰ πηγαίνῃ στὰ σπίτια τῶν μικρῶν φίλων του, στενοχωροῦτανε πολὺ καὶ ξαναρχισε τὰ μαθήματα τοῦ βιολιού. Κ' οἱ νέες κόμησες ἐπίσης, ἐπειδὴ στερηθήκανε τὶς συνηθεισμένες ἀπασχολήσεις καὶ σχέσεις τους, ζητούσανε ἀπὸ τὴ Μυρτὴ νὰ κάμουν μουσικὴ, μόλις τελειῶνε μετὸν Karoly. Τὸ μάθημα βαστοῦσε πολὺ ἀργὰ τὸ βράδυ, γιατί ἡ Terka εἶχε πάθος ἀληθινὸ στὴ μουσικὴ, κ' ἡ Εἰρήνη φαίνονταν ὅτι αἰσθανότανε κάποια χαρῆκακη εὐχαρίστηση ὁσάκις ἐπέβαλλε στὴν ἐξαδέλφη τῆς μιὰ ὀποιαδήποτε ὑποχρέωση.

Ἡ Μυρτώ, πού ἡ λύπη γιὰ τὸ θάνατο τῆς μητέρας της τὴν εἶχε κάμει ἤδη κάπως ἀναιμικὴ, αἰσθανότανε πὼς κάθε μέρα κουραζότανε καὶ πιά πολὺ, καὶ μετὸ πῶρο περιμενε νὰ φανῇ κάποια μέρα πού θὰ μπορούσε νὰ ἀναπαυθῆ λιγάκι.

Ἐνα βράδυ τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς παρετάθη περισσότερο ἀπ' ὅτι συνήθως. Ἡ Terka θέλησε νὰ παίξῃ πολλὲς συνάτες τοῦ Μπετόβεν, ἡ Εἰρήνη εἶχε ἐκτελέσει κάτι μοντέρνα κομμάτια μετὸ περιέργους ἤχους, πού ἐπιδοῦσανε ἀσχημα στὰ κουρασμένα ἄλλως τε νεῦρα τῆς Μυρτῶς. Ἡ νεαρὴ κόρη, μόλις βρέθηκε στὴν κάμαρά της, ἔκανε τὴν προσευχὴ της καὶ ἔμπλεξε βιαστικὰ τὰ μαλλιά της γιὰ νὰ ξεπλῶσῃ στὸ κρεβάτι της καὶ νὰ ξεκου-

ράσῃ λίγο τὸ ζαλισμένο κεφάλι της. Ἐξαφνα κάποιο χτύπημα ἀκούσθηκε στὴν πόρτα της. Εἶτανε ἡ Θύλδα, μετὸ πρόσωπο ταραγμένο...

— Μαντεμουαζέλ... Ω! Μαντεμουαζέλ, ὁ μικρὸς πρίγκηψ!

— Τί εἶναι;... Τί συμβαίνει, Θύλδα; φώναξε ἀνήσυχη ἡ Μυρτώ.

— Εἶναι ἄρρωστος... Λένε πὼς εἶναι ὁ κακὸς πυρετός...

— Ω! Θεέ μου!... Μὰ δὲν εἶχε τίποτα ἀπολύτως σήμερα τὸ ἀπόγευμα!

— Τὸν ἔπιασε διὰ μᾶς, εἶναι τώρα μιὰ ὥρα, ἔξαφνα... Καὶ σᾶς φωνάζει, μαντεμουαζέλ Μυρτώ, δὲν παύει νὰ σᾶς φωνάζει. Ἡ ἐξοχότης του μᾶς εἶπε νὰ σᾶς καλέσουμε ἐὰν θέλετε...

— Ναι, θάρθω! εἶπε χωρὶς νὰ διστάσῃ οὔτε στιγμὴ. Φτωχὴ μου Karoly!

Πετάχτηκε ἔξω ξεχνώντας πὼς τὰ μαλλιά της ἦταν ἀκατάστατα, μὴ συλλογιζόμενη ἄλλο τίποτε ἐκτὸς ἀπ' τὸ παιδί, πού ἴσως θὰ τῶχε προσβάλλει ἡ καταραμένη ἐκείνη ἀρρώστια.

Βῆκε τὴν κόμησσα ἀπελπισμένη, πού διεθυνότανε στὸ διαμέρισμα τοῦ γιουὸ της.

— Μυρτώ, εἶναι τρομερό!... Πὼς συνέβη αὐτὸ τὸ πράμα! ἀναστενάξε. Μὰ ἴσως νὰ ἀπατώνται.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ! ψιθύρισε ἡ Μυρτὴ μετὸ θῆλο.

Μπήκανε κ' οἱ δυὸ στὸ σαλόνι, πού βρισκότανε πρὶν ἀπὸ τὸ δωμάτιο στὸ ὁποῖο διέμενε τὸ παιδί κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας. Ὁ πρίγκηψ Milcza, ὄρθιος, μιλοῦσε μετὸ γιατρὸ πού ἔμενε διαρκῶς στὸ παλάτι, ἀπεσπασμένος στὴν ὑπηρεσία τοῦ μικροῦ πρίγκηπος. Ὁ νεαρὸς ἄρχοντας γύρισε τὸ κεφάλι, κ' ἡ Μυρτὴ αἰσθάνθηκε τὴν καρδιά της νὰ σφιγγεται ὅταν εἶδε πὼς εἶχε καταβληθῆ καὶ πόση ἀγωνία ἐξέφραζαν τὰ μαῦρα καὶ σκοτεινὰ μάτια του.

— Agrad, δὲν εἶναι αὐτό; φώναξε ἡ λαχανιασμένη φωνὴ τῆς κόμησας.

Τὸ πρόσωπο τοῦ κόμητος ἔκαμε ἓνα μορφασμὸ γιομάτων πόνο, ἡ φωνὴ του, σχεδὸν βραχνή, ἀπάντησε:

— Ναι, αὐτὸ εἶναι.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Ψιθύρισε ἡ κόμησσα πλέκοντας τὰ χέρια της.

Τὸ βλέμμα τοῦ πρίγκηπος ἔπεσε ἐπάνω στὴ Μυρτὴ πού καθότανε ἀκίνητη κοντὰ στὴν πόρτα, μὴ τολμώντας νὰ προχωρήσῃ.

— Ὁ Karoly σᾶς ζητᾶ, μαντεμουαζέλ. Θάχατε τὸ θάρρος νὰ διακινδυνεύσετε τὴν ὑγεία σας;

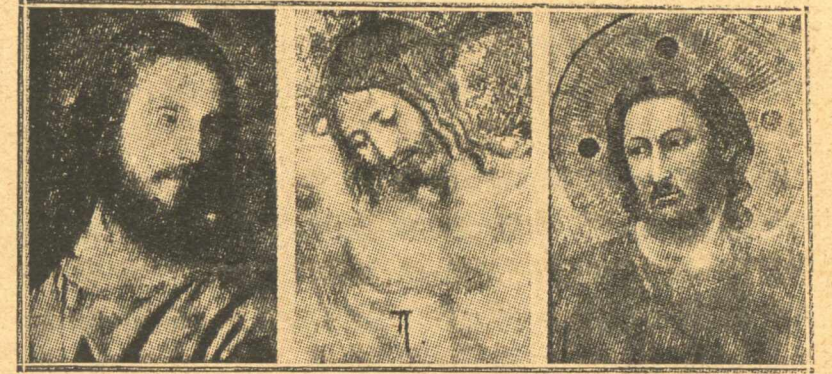
— Ναι, πρίγκηψ, μετὸν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, εἶπε ἀπλῶς, κάνοντας λίγα βήματα πρὸς τὴν πόρτα τῆς κάμαρας πού βρισκότανε τὸ παιδί.

Μιὰ κίνηση τοῦ γιατροῦ τὴ σταμάτησε.

— Μαντεμουαζέλ, πρέπει νὰ ξεύρετε ἐκ τῶν προτέρων τὶς πιθανὲς συνέπειες μιᾶς τέτοιας πράξεως. Αὐτὴ ἡ ἀσθένεια, ἐὰν κανεὶς διαφύγῃ, ἀφήνει σημάδια συνήθως φοβερὰ, παραμορφώνει ἀπαισίως.

— Ὀλίγο μετὸ ἐνδιαφέρεται, εἶπε ἡ Μυρτὴ μετὸν ἴδια ἡσυχία ἀπλότητα. Κανεὶς δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκη μου στὸν κόσμον, κανεὶς δὲν θὰ ὑποφέρει ἐὰν ἐγὼ πεθάνω, ἢ ἐὰν μείνω ἀνάπηρη. Ὅσο γιὰ τὸ πρόσωπό μου, εἶναι προορισμένο νὰ ἰδῇ τὸν θάνατο, πειὸ ἀπαίσιον ἀκόμη, νὰ τὸ καταστρέψῃ.

(Ακολουθεῖ)

Τρεῖς διαφορετικαὶ ἀναπαραστάσεις τοῦ Χριστοῦ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Ἡ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ἰγγοῦνται ὅτι ἔταν ὁ Λεονάρδο ντὰ Βίντσι ἄρχισε νὰ ζωγραφίζῃ τὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ, τὸ χέρι του ἔτρεμε. Τὴν αἰτία τῆς ταραχῆς δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀγαζητήσουμε στὴν ἀδυναμία του νὰ σχεδιάσῃ ἐπὶ τῆ βάσει τῶν στοιχείων τῆς φαντασίας του, ἀλλὰ σὲ μιὰ δυσκολία κάπως ἀπρόοπτη καὶ πού δὲ μπορούσε νὰ τὴν παραβλέψῃ μιὰ καλλιτεχνικὴ συνείδηση σὰν τοῦ μεγάλου ἰταλοῦ ζωγράφου. Ἡ δυσκολία ἦταν ἀπλούστατα αὐτὴ: ἡ ἀδυναμία του ν' ἀναπαραστήσῃ, ἔστω καὶ μετὸ σχετικὴν ὁμοιότητα, τὰ πραγματικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ φυσιογνωμία τοῦ ὁποῖου δὲ μᾶς ἔμενε γνωστὴ οὔτε ἀπὸ σχέδια, οὔτε ἀπὸ καλὲς περιγραφές. Ἀπὸ ποιά αὐθεντικὰ δοκουμενὰ θὰ μπορούσαμε λοιπὸν νὰ μάθουμε τὴν πραγματικὴ φυσιογνωμία τοῦ Χριστοῦ; Οἱ Χριστιανοὶ τῶν πρώτων χρόνων—ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς λίγους συντρόφους τοῦ Χριστοῦ—δὲν εἶχαν ἰδῆ ποτὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Μεσσία. Καὶ, ἀλήθεια, ὁ πρώτος χριστιανικὸς προσωποτυπὸς ἐπήγαξε ἀπὸ μιὰ προπικάνθη ἀισθημάτων καὶ ἰδεῶν, χωρὶς τὴν διάδοση εἰκόνων, ἐροδιακμένη μονάχα μετὸ μερικὰ συμβολικὰ σημεῖα. Τὰ σύμβολα αὐτὰ ἦταν ἓνα ψάρι, μιὰ ἀγκυρα, ἓνα περιστέρι πού κρατοῦσε στὸ ράμφος ἓνα κλωνάρι ἐλῆας, ἓνας Ὄρφέας μετὸ σκούφια τῆς Φρυγίας πικίζοντας τὴ λύρα, ἓνας ἀμούστακος βροχὸς πού κρατοῦσε στοὺς ὤμους ἓνα πρόβατο ἢ ἀγγίζε μετὸ τὴν ράβδο του μιὰ αἰγυπτιακὴ μούμια.

Τότε φυσικὰ δὲν ἦταν μεγάλη ἀνάγκη εἰκόνων. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ πρώτες μορφὲς τοῦ Χριστοῦ βρίσκονται στίς κατακόμβες τοῦ Ἁγίου Καλίστου καὶ τῆς Ἁγίας Καικιλίας στὴ Ρώμη, ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη ἀλήθεια πὼς, ἀν κρῖνῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ ἀνέκφραστο τῶν σχεδίων ἐκείνων, γίνεται φανερό πὼς χαραχτικὸν τοῦλάχιστο τρεῖς αἰῶνες μετὰ τὸ Χριστό.

Ἀκόμα οὔτε τὰ Εὐγγέλια οὔτε οἱ Ἐπιστολές, οὔτε τὰ ἄλλα πού γράφτηκαν κατὰ τοὺς δυὸ πρώτους αἰῶνες τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς δὲν ἔχουν τὴν παραμικρὴ περιγραφὴ. Ἐξ ἄλλου, οἱ πρώτοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πού ἄρχισαν νὰ μιλοῦνε γιὰ τὴ φυσιογνωμία τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐδάπισαν τὶς ἀφηγήσεις τους σὲ θετικὲς παραδόσεις. Στὴν ἀρχὴ, ἐκυριάρχησε μιὰ τάση νὰ θεωροῦνε τὸ Χριστὸ σὰν στερημένο ἀπὸ κάθε στοιχεῖο τῆς ἀνθρωπίνης ὁμορφιάς. Ὁ μάρτυς Ἰουστίνος καὶ ὁ Κλήμης τῆς Ἀλεξανδρείας ἀναφέρουν ὅτι δὲν εἶχε τίποτα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ὁμορφιά. Ὁ Τερτουλλιανὸς ὑποστηρίζει, πὼς ἡ μορφή τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶχε ἀνθρώπινη εὐγένεια. Κι' ἐνῶ ὁ εἰδωλόατρης Κέλσος κατηγοροῦσε τοὺς Χριστιανούς γιατί ἐλάτρευαν ἓνα τόσο δύσμορφο πρόσωπο, ὁ Ὁριγένης, ἀν καὶ ὑποστήριξε πὼς ἡ ἔκφραση τοῦ προσώπου ἦταν εὐγενικὴ καὶ θεία, παραδεχόταν ὅμως ὅτι κάτι τῆς ἔλειπε γιὰ νὰ πλησιάσῃ τὴν τελείαν ὁμορφιά. Ἀργότερα ὑπερίσχυσε μιὰ ἀντίθετη ἰδέα. Ἡ βιβλικὴ καὶ ἀμειψὴ ἐντύπωση πού ὁ Χριστὸς ἐπροκάλεσε γύρω του, ὅπου καὶ ἂν παρουσιάζονταν, ὑπεγόρευσε

μιά καινούργια γνώμη για τὴ μορφή του. Ὅλοι παραδέχτηκαν τότε ὅτι θὰ εἶχε στὸ βλέμμα, στὴ φωνή, στὸς κινήσεις, μιὰ δύναμη ὑπεροχῆς. Ὅλ' αὐτὰ ὅμως δὲν εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν πῶς ἔχουν κάποια ὁμοιότητα μετὰ τὸ πρωτότυπο τὰ κανονικὰ χαρακτηριστικὰ πού βλέπουμε, ἀκόμα καὶ στοὺς πιδὸ μεγάλους ζωγράφους. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος, ὅταν εἶδε τὶς τόσες εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ πού ὑπῆρχαν στὴν ἐποχὴ του καὶ ἀντελήφθηκε πῶς ἢ καθε μιὰ ἦταν πολὺ διαφορετικὴ ἀπ' τὶς ἄλλες, κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι «ἀγνοοῦμε ἐντελῶς ποιὰ ἦταν ἢ πραγματικὴ φυσιογνωμία τοῦ Χριστοῦ».

Ἐπάρχει στοὺς ἀρχαίους Χριστιανούς ἢ ἀκόλουθη παράδοση σχετικὰ.

Ὅταν ζοῦσε ὁ Χριστός, ἕνας βασιλιάς τῆς Συρίας πού τὸν ἔλεγαν Ἀμπγκάρ, ἐπειδὴ ἦταν ἄρρωστος καὶ εἶχε ἀκούσει νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ, ἐσκέφθηκε νὰ τὸν καλέσει καὶ νὰ τὸν κρατήσει σιμά του γιὰ γιαντῶ. Μετὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἔστειλε μιὰ πρεσβεία πού συνήγησε τὸν Χριστὸ στοὺς Φιλίππους. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρέσβεις, καθὼς ἦταν ζωγράφος, ἐθεώρησε κατὰλληλὴ τὴν εὐκαιρία νὰ ζωγραφίσῃ τὸν Χριστό. Δὲν τὸ κατῴρθωσε ὅμως. Ἀργότερα ὁ Χριστὸς ἔπλυσε τὸ πρόσωπό του καὶ ἐσκουπίστηκε σὲ μιὰ πεσέτα. Τότε, πρὸς μεγάλη τους κατὰπληξη, εἶδαν ὅλοι ὅτι ἀπάνω στὴν πεσέτα εἶχε ἀποτυπωθῆ ἢ μορφή του. Οἱ πρέσβεις ἔφυγαν μετὰ τὴν περιεργὴν ἐκείνην εἰκόνα πού ἐγιάτρειε τὸν βασιλέα τους καὶ γιὰ πολὺν καιρὸ τὴν ἐλάτρευαν σὰν κάτι ἱερό.

Μιὰ παρόμοια περίπτωσις εἶναι ἐκείνη πού ἀναφέρεται στὴ Βερονίκη, ἢ ὅποια κατὰ τὴν διάρκεια τῶν Παθῶν ἐπλησίασε τὸν Χριστὸ γιὰ νὰ τοῦ σκουπίσῃ τὸ ἰδρωμένο πρόσωπο καὶ βρέθηκε ἔπειτα κρατῶντας ἕνα μαντήλι πού εἶχε ἀπάνω ἀποτυπωμένη τὴ μορφή τοῦ Σωτῆρος.

Μιὰ ἄλλη ἀποτύπωση, ὅχι μόνο τοῦ προσώπου, ἀλλ' ἀπὸ ἐλόκληρο τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ βρῖσκεται στὸ Ἱερὸ Σουδάριο, τὸ σεντόνι δηλαδὴ πού ἐτύλιξαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν τὸν ἔβαλαν

μέσα στὸν τάφο καὶ πού βρῖσκεται τὴν ὥρα στὴ μητρόπολη τοῦ Τουρίνου. Ἀπάνω στὸ σεντόνι αὐτὸ φαίνονται δύο εἰκόνες, ἢ μιὰ ἀπέναντι ἀπ' τὴν ἄλλη: στὴ μιὰ φαίνονται τ' ἀποτυπώματα ἐνὸς ἀνθρώπου κατὰ μέτωπο καὶ στὴν ἄλλη ἀπὸ τὰ πῶτα. Τὰ ἀποτυπώματα δείχνουν πληγές στὸ μέρος τοῦ στήθους, στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια. Φαίνεται ὅτι τὸ σῶμα εἶχε ἀπλωθῆ στὸ κάτω μέρος τοῦ σεντονίου καὶ ὅταν διπλώθηκε ἔπειτα ἀπ' τὸ κεφάλι ἔφτασε ὡς τὰ πόδια καὶ γι' αὐτὸ φαίνονται δύο ἀποτυπώματα.

Τώρα, ἐκτὸς ἀπ' τὶς εἰκόνες αὐτὲς τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχουν καὶ δύο γραπτὲς ἀφηγήσεις, μιὰ τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ πού λέει γιὰ τὸν Χριστὸ πῶς ἦταν ὁμορφος, πολὺ ψηλός, μετὰ ὡραῖες μποῦκλες, μετὰ φρύδια ἐνωμένα στὴ μέση τοῦ μετώπου, μετὰ πρόσωπο ὠσειδῆς καὶ λιγνὰ καὶ ὠχρό, μετὰ μαλλιά καὶ γένεια σὰν ὄριμο σιτάρι, μάτια ζωηρὰ σὰν τῆς Παρθένου, ἐλαφρὰ κυρτωμένοι στὸ σῶμα, μετὰ φωνὴ γλυκεῖα καὶ ἠχηρὴ, μετὰ βλέμμα γεμάτο γλυκάδα, μετὰ σοφία καὶ ἀξιοπρέπεια.

Ἡ ἄλλη περιγραφή θρῖσκεται στὸ περίφημο γράμμα κάποιου Λεντούλου πού στάλθηκε στὴ Σύγκλητο τῆς Ρώμης, ὅταν ἀκόμη ἐζοῦσε ὁ Χριστός. Τὸ γράμμα αὐτὸ λέει:

«Τώρα τελευταία παρουσιάστηκε ἕνας ἀντρας ψηλός, ὡραίος, μ' ἕνα τέτοιο πρηνιστικὸ πού ἐμπνέει, σ' ὅποιον τὸν βλέπει, φόβο καὶ ἀγάπη μαζί. Τὰ μαλλιά του εἶνε σγουρὰ, μετὰ τὸ χρῶμα τοῦ ὄριμου σταφυλιοῦ καὶ σιλπίνα, καὶ τοῦ καταβαίνοντος στοὺς ὤμους, χωρισμένα σὲ δύο μέρη ἀπάνω στὸ μέτωπο, κατὰ τὴ συνήθεια τῶν Ναζαρηθῶν. Τὸ μέτωπό του εἶνε λεῖο καὶ γλῆστο, τὸ πρόσωπό του, χωρὶς ρυτίδες καὶ σπειριά, εἶνε ἐλαφρὰ κόκκινο. Ἡ μύτη καὶ τὸ στόμα ἔχουν μιὰν ὑπεροχὴν τελειότητα. Τὰ γένεια ἔχουν τὸ χρῶμα τῶν μαλλίων. Εἶνε ὅχι πολὺ μακρὰ καὶ χωρισμένα. Τὰ μάτια του εἶνε μεγάλα, ζωηρὰ καὶ τὸ χρῶμα τους ἀκαθόριστο. Ὅταν θυμῶν ἔεινε τρομερὸς, ἤρεμος καὶ στοργικὸς ὅταν δίνει συμβουλές, χαρούμενος κάποτε, ἀλλὰ χωρὶς νὰ χάσῃ ποτὲ τὴν ἀξιοπρέπεια

του. Κανεὶς δὲν τὸν εἶδε ποτὲ νὰ γελάῃ, ἀλλὰ τὸν εἶδαν πολλὰς φορὰς νὰ κλαίῃ. Τὰ χέρια καὶ τὸ σῶμα του εἶνε ὡραῖα. Ὅταν μιλάῃ εἶνε σοβαρὸς καὶ μετρημένος».

Τὸ γράμμα ὅμως αὐτὸ, ὅπως ἐξεκρινώθηκε ἀργότερα, δὲν γράφτηκε ὅταν ζοῦσε ὁ Χριστός, ἀλλὰ πολὺ ἀργότερα.

Εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι ἢ πρώτη ἰδέα γιὰ τὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ ἐσχηματίσθη, στὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ, ἀπὸ ὅσα ἐκθέσαμε παραπάνω.

Πόσο ὅμως αὐτὰ ἔχουν τὴ βάση τους στὸ πρωτότυπο, εἶναι εὐκόλο κανεὶς νὰ καταλάβῃ. Οὔτε, ἀλήθεια, οἱ εἰκόνες τῶν θαυματουργῶν παραδόσεων, ὅπως τὸ μαντήλι τῆς Βερονίκης καὶ τὸ Σουδάριο, δὲν μποροῦν ν' ἀποτελέσουν ἀσφαλῆ δοκουμεντα, ἀφοῦ ἔχουν ἴσχυρὴ ἐντελῶς ἀκαθόριστα, πού δίνουν μιὰ ἰδέα μονάχα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς.

Μποροῦμε ἀκόμη νὰ παρατηρήσουμε ὅτι οἱ διάφοροι καλλιτέχνες δὲν ἔλαβαν οὔτε τὸν κόπο νὰ παρατηρήσουν τὸ Σουδάριο, ἀφοῦ στὴν ἀναπαράστασι τοῦ Ἰησοῦ στὸ Σταυρὸ ἔπεσαν πάντα στὸ ἀνατομικὸ λάθος νὰ καρφώσουν τὸ κέντρο τῶν χειρῶν τοῦ Σωτῆρος. Ἀνατομικῶς ὅμως ἕνας ἀνθρώπος ἔτσι καρφωμένος θὰ ἔπεφτε ἀμέσως ἀπὸ τὸν σταυρὸ, γιὰ τὴν τὰ χέρια θὰ ἐσχίζοντο ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματός του.

Ἀλλὰ τὸ σῶμα πού εἶναι ἀποτυπωμένο στὸ Σουδάριο — καὶ αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀυθεντικότητά του — φαίνεται καρφωμένο ἀπ' τὸν καρπὸ, καὶ ἀνταποκρίνεται ἔτσι σὲ μιὰ ἀνατομικὴ ἀνάγκη.

Τότε πού εἶναι καὶ ποῖο εἶναι τὸ πραγματικὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ποῖο τοῦλάχιστον — ἀπὸ τὶς τόσες εἰκόνες πού ἔγιναν ἐπὶ τόσους αἰῶνες ἀπὸ ζωγράφους καὶ γλύπτες — πλησιάζει περισσότερο στὴν ἀυθεντικὴ του φυσιογνωμία; Στὶς ἐρωτήσεις αὐτές, πού ἀπασχόλησαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τῶν περασμένων ἐποχῶν, θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἀπαντήσουμε στὸ ἐρχόμενο φύλλο μετὰ ἀυθεντικὰ στοιχεῖα.

OSVALDO GIBERTINI

ΤΑ ΦΙΛΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑ

αρεία πληγωμένος ὁ λοχαγὸς Ρομπέρ Ντερός δὲν μποροῦσε νὰρθῆ στὰ συγκαλά του. Δὲ φαινόταν παρὰ τὸ κεφάλι του μετὰ τὶς ἄσπρες τρίχες ἀπάνω στὸ προσκεφάλι. Βαθειὲς ρυτίδες καὶ ἀυλακίαις στὴν ἀναμικτὴ σάρκα του σχηματίζαν σ' αὐτὸν τὸ νέο, πού δὲν ἦταν παραπάνω ἀπὸ εἰκοσιπέντε χρονῶν, μιὰ πονεμένη μάσκα. Κάποτε ἕνα κύμα ὀδύνης περνοῦσε ἀπ' τὸ φτωχὸ πρόσωπό του πού τὸ πιάνανε σπασμοὶ καὶ ἔπειτα ξανάπαιρνε τὴν πέτρινη ἀκίνησιά του.

Οἱ γιατροὶ δὲν μποροῦσαν ἀκόμη νὰ ξέρουν ἂν ὁ Ρομπέρ Ντερός θὰ γιαντρευόταν ἢ θὰ ζοῦσε. Ἡ νοσοκόμα δὲν ἔφευγε ἀπὸ κοντὰ του. Ἐκεῖνος ἀνασῆκωσε τὸ βλέφαρό του καὶ τὸ βλέμμα του ἦταν θλιβερό, ταραγμένο, σκεπασμένο μ' ἕνα σταχτὶ χρῶμα. Ἡ ἀγγλίδα νοσοκόμα ἔσκυψε ἀπάνω του. Φίλησε τὸ γλωμὸ μέτωπό του. Ὁ πληγωμένος δὲν τὸ ἀντιλήφθηκε. Ἐκεῖνη φίλησε πάλι τὸ βράδυ τὸν ὑπολοχαγὸ καὶ ἀκόμη τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῖ μὲλις ξύπνησε.

Αὐτὴ τὴ φορὰ αὐτὸς φάνηκε νὰ κατὰλαβε. Ἐκύτταξε τὴν αἴθουσα. Ἐκύτταξε τὴ νοσοκόμα. Βρισκόταν σ' ἕνα ἀπέραντο διαμέρισμα μετὰ μιὰ μεγάλη καπνοδόχο καὶ μετὰ πλατεῖα τζαμουτὰ παρὰθύρα. Μποροῦντινα κρεβάτια τοποθετημένα στὸ κερωμένο πάτωμα, ἕνα μικρὸ τραπέζι κοντὰ σὲ κάθε κλίνη μετὰ ὀρθοφωνα ἀπὸ τὴν πολυτελῆ κατοικία σ' ἕνα κομψὸ νοσοκομεῖο.

Νέες γυναῖκες, ντυμένες σ' ἄσπρα, πηγαίνοντο ἀλλάζοντας περαστικὰ μερικὲς λέξεις ἀγγλικῆς. Ἐκεῖνη πού εἶχε δώσει ἕνα φίλι στὸ Ρομπέρ Ντερός χαμογέλασε.

Εἶχε τὰ ὡραῖα μάγουλα πού ἀγαποῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποιητές, τὰ γεμῆτα, δροσερὰ, τριανταφυλλένια, βελουδένια, πουπουλένια μάγουλα πού μᾶς φέρνουν στὸ νοῦ τὴ θριαμβευτικὴ καὶ γερὴ νεότη, μετὰ τὶς ἄλλες χαριτωμένες στοργικότητες τοῦ γυναικείου κορμοῦ. Καὶ τὸ σμάλτο τῶν μικρῶν, κοφτερῶν, λαμπερῶν τῆς δοντιῶν, τὰ μάτια τῆς τὰ γαλανά, τὰ μαλλιά τῆς τὰ καστανὰ γύρω ἀπ' τοὺς κροτάφους, ὅλα ἦταν γεμῆτα φῶς.

Ὁ πληγωμένος δοκίμασε νὰ χαμο-

γελάσῃ καὶ αὐτὸς, σὰ νὰθελε νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ. Θέλησε ἀκόμη νὰ μιλήσῃ, νὰ κινήσῃ τὰ χέρια του. Μὰ ἢ ὁμορφὴ κόρη ἔβαλε τὸ δάχτυλό της στὸ στόμα καὶ εἶπε: — Ἦσυχα!

Ὅλη τὴν ἡμέρα ὁ ὑπολοχαγὸς, πού εἶχε πιά συνέρθει, δὲν ξεκολλοῦσε τὰ μάτια του ἀπ' τὴ νοσοκόμα. Ἐκύτταζε ἀπὸ μακρὰ τὸν ἄσπρο καὶ ἴσιο τραχηλό της, τοὺς κότσους τῶν μαλλίων της, τοὺς λαμπεροὺς καὶ σφιχτούς. Ἐχώριζε τὴ φωνὴ τῆς ἀνάμεσα ἀπ' τὶς ἄλλες.

Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα νὰ δοῦν τὴν πληγὴν του, ὁ Ρομπέρ ἐνωσε ἕναν πόνο διαπεραστικὸ. Ἐσφιγγε τὰ δόντια του γιὰ νὰ μὴν ξεφωνίσῃ. Εἶχε μουσκέψει ἀπ' τὸν ἰδρωτὰ. Ἡ νοσοκόμα τὸν ἐφίλησε πάλι. Τοῦ μουρμούριζε γλυκά:

— Ἄ! Παιδί μου! Φτωχὸ μου παιδί!

Ἀνακάτενε στὶς λέξεις τῆς μητρικῆς τῆς γλώσσας λέξεις γαλλικῆς. Ἐδινε τὸ χέρι της στὸν πληγωμένο πού τὸ σφιγγε πολὺ δυνατὰ, πολὺ δυνατὰ, καθὼς ἀλλάζαν τὴν πληγὴν του. Αἰσθάνθηκε κάποια ἀνακούφιση. Μπόρεσε νὰ μιλήσῃ. Σχηματίζε συντομὲς φράσεις. Ρώτησε τὴ νοσοκόμα του:

— Κυρία..... δεσποινίς, πῶς σὰς λένε;

— Δεσποινίς. Δεσποινίς Νάνσυ Μούλλιν.

— Νάνσυ! Ὁραῖο.

— Λένε πάντα: «Εἶναι ὡραῖο ὅταν μιὰ νέα καὶ χαριτωμένη γυναῖκα σὰς ἐμπιστεύεται γιὰ πρώτη φορὰ τ' ὄνομά της». Καὶ σὰς, καλὸ παιδί;

— Ρομπέρ Ντερός.

— Γουέλ! Μπόμπη.

Χρειάστηκε νὰ μείνῃ ἡσυχος. Μὰ ἔβλεπε κανεὶς τώρα νὰ περνοῦν σκέψεις γρήγορες, βιαστικῆς, πολυαριθμῆς μετὰ στὸ καθαρὸ νερὸ τῶν ματιῶν τοῦ πληγωμένου. Καὶ σιγὰ-σιγὰ ἐνωθε νὰ γεμίζῃ ἀπὸ κείνη τὴν εὐτυχία πού ἢ ἐλπίδα καὶ ἢ ἐρωτικὴ προσδοκία βάλλον στὴν καρδιά της.

Ἦταν ὀρφανός. Εἶχε ζήσει μόνος καὶ περιορίστηκε στοὺς ἐφήμερους καὶ εὐκόλους δεσμοὺς τῶν εὐθύμων συντρόφων του. Δὲ λυπόταν γι' αὐτὴ τὴ ζωὴ πού περνοῦν οἱ δίχως οἰκογένεια καὶ σχέσεις νεοί. Μὰ ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου αἰσθανόταν τὸν ἑαυτὸ τοῦ περισσώτερο ἔρημο. Πόσοι ἀνθρώποι, αὐτὴ τὴ σκληρὴ ἐποχὴ, δὲ χτύπησαν τὸ κεφάλι τους, γιὰ τὴν δὲν

εἶχαν συντροφιά τὴν ἀνήσυχη θλίψη μιᾶς ἀγαπημένης γυναίκας! Ἰσως ἐπειδὴ εἶναι προτιμώτερο νὰναὶ δυὸ στὴν καταστροφὴ.

Ὁ Ρομπέρ Ντερός περιέμενε μ' ἀνυπομονησίαν τὸ πρωῖνὸ καὶ τὸ βραδυνὸ φίλι τῆς ὡραίας Νάνσυ. Ἀκόμη περιέμενε χωρὶς φόβο τὴν τρομερὴ ὥρα τῆς ἀλλαγῆς γιὰ νὰ σφίξῃ τὸ λεπτὸ καὶ γλυκὸ χέρι τῆς νέας κοπέλλας, γιὰ νὰ ἀκούσῃ τὴ χαριτωμένη φωνὴ τῆς: «Καλὸ μου παιδί! Φτωχὸ μου παιδί!».

Τώρα πήγαινε καλύτερα. Ἐλεγε ἀπομέσα του: «Ὅταν θὰ γίνω καλὰ καὶ θὰ μπορῶ νὰ σηκωθῶ, νὰ περπατήσω, θὰ τῆς μιλήσω θὰ τῆς ἐξομολογήσω τὸν ἔρωτά μου. Θὰ τὴ ρωτήσω ἂν δέχεται νὰ γίνῃ γυναῖκα μου».

Μιὰ μέρα ὁ γιατρός εἶπε:

— Σώθηκε. Εἶναι καλὰ πιά.

Ὁ γιατρός πρόσθεσε — γιὰ τὴν ἦταν λιγάκι ἀστείος — πῶς ἢ παρουσία καὶ οἱ φροντίδες μιᾶς νόστιμης νοσοκόμας θάχουν πάντα εὐχάριστη ἐπίδραση στὸ ἦθος τῶν πληγωμένων. Ἡ Νάνσυ κοκκίνισε. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ, δὲν ἔδωσε στὸ Ντερός τὸ συνηθισμένο φίλι. Αὐτὸς τὴ ρώτησε:

— Δὲ με φιλάτε πιά, ἀγαπητὴ Νάνσυ;

Ἐκεῖνη ἀναπήδησε:

— Ἄ! Ὁχι πιά!

Λογάριαζε χωρὶς ἀμφιβολία τ' ἀληθινὰ αἰσθητὰ καὶ τῶν δυὸ τους. Μιὰ ἐλαφρὴν τροπὴ τὴν ἐπαινε μὲρὸς σ' αὐτὸν τὸν ἀνθρώπο, τὸ γιαντρευμένο, τὸ γερό, πού ἀγαποῦσε Ἐκεῖνος ἐπέμεινε:

— Γιατί;

— Γιατὶ δὲν εἶστε πιά παιδάκι. Σὰς φιλοῦσα γιὰ νὰ σὰς δώσω ζωὴ, ὅταν ἦσαστε πληγωμένος, ἕνα φτωχὸ παιδί. Τότε, χρειαζόταν αὐτό.

Ἐκεῖνος κάτι ψέλλισε σαστισμένος, μὴν ξέροντας πῶς νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἐξομολόγησι:

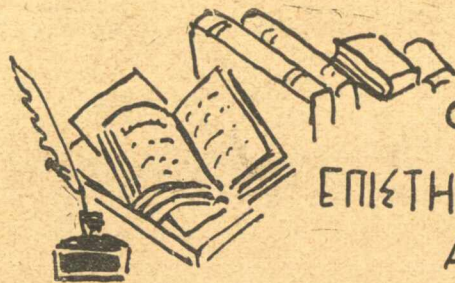
— Νόμιζα πῶς... μ' ἀγαποῦσατε καὶ ἐσεῖς λιγάκι...

— Καμμένη Μπόμπη! Βγάλτο αὐτὸ ἀπ' τὸ νοῦ σου. Εἶμαι ἀρραβωνιασμένη. Καταλαβαίνεις;

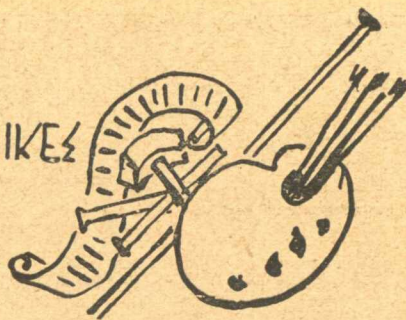
Καταλάβαινε πιά. Ξαναγύρισε στὰ σκεπάσματά της. Πονοῦσε. Κι' αὐτὴ τὴ φορὰ πονοῦσε ἀπὸ μιὰ ἀρρώστεια πού ἢ Νάνσυ Μούλλιν δὲν μποροῦσε νὰ τὴ γιαντρεύῃ.

RENE LE COEUR

**ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ - ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΘΛΟΝΤΩΝ ΚΟΣΜΩΝ**

— ΥΠΟ τόν τίτλον: «Ο Καραγκιόζης στό Παρίσι» οι τουρκικές εφημερίδες δημοσιεύουν τήν ἐξῆς πληροφορίαν:

«Από τόν καιρό τοῦ Θεοφίλου Γκωτιέ οι παρισίνοι καλλιτεχνικοί κύκλοι ἐνδιαφέρονται πολύ γιά τὸ παλιό τουρκικό θέατρο σκιῶν, τὸν ἐθνικὸν μας Καραγκιόζην. Ὁ Χαζίμ βέης, τοῦ Ντάρ-οὐλ - Μπεντάι, προσεκλήθη νὰ πάη στή Γαλλία, ὅπου θά δώσῃ μιὰ σειρά παραστάσεων Καραγκιόζην».

Ἐξίσει, ἐπὶ τῆ εὐκαιρία, νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ Τούρκοι διανουόμενοι χαιρετίζουν τὴ γέννηση «ἐθνικοῦ θεάτρου» στήν Τουρκία. Τέτοιον πρᾶγμα ἕως τώρα δὲν ὑπῆρχε γιά δυὸ κυριῶς λόγους: ἐν πρώτοις, ὁ νόμος τοῦ Ἰσλάμ δὲν ἐπέτρεπε στίς γυναῖκες νάνεθῶν στή σκηνή. Ἐπειτα, τὸ ὑποχρεωτικὸ φόρεμα τοῦ «γιασμακιοῦ», τὸ ὅποιον ἐσκέπαζεν ὄλο τὸ πρόσωπο ἐκτός ἀπὸ τὰ μάτια, κατιστοῦσεν ἀδύνατο τὸ παίξιμο γυναικείου ρόλου ἀπὸ γυναῖκα.

Τώρα ὅμως ἡ Ὄθωμανίς ἐχειραφετήθη. Τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα εἶναι ὄλα ἀνοικτὰ μπροστά της. Καί σήμερα ὑπάρχουν ἀξιόλογες γυναῖκες συγγραφεῖς—καί μάλιστα θεατρικοί—δικηγόροι, γιαντοὶ πολλές δὲ εἶναι οἱ γυναῖκες τῶν μεγάλων πόλεων πού συμμετέχουν στήν πνευματικὴ κίνηση τοῦ τόπου των καί ἐνδιαφέρονται κυρίως γιά τὴ γυναικεῖαν ἐκπαίδευση. Οἱ γυναῖκες αὐτές εἶναι οἱ πρόδρομοι τῆς δημιουργίας ἐθνικῆς σκηνῆς.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς συγγραφεῖς, παρατηρεῖται μιὰ τάσις ἀναζητήσεως θεμάτων στήν ἱστορία τῆς Τουρκίας, τῆ ζωῆ τῶν σουλτανικῶν παλατιῶν, τῆς μηχανορραφίας των, τὰ ἐγκλήματα των, τῆς ἐπαναστάσεως. Ἡδὴ οἱ τουρκικῆς εφημερίδες ἄρχισαν νὰ δημοσιεύουν διηγήματα καί ἐπιφυλλίδες, τῶν ὁποίων τὸ θέμα εἶναι παρμένο ἀπὸ αὐτὸν τὸν κύκλο. Ἐννοεῖται πῶς οἱ συγγραφεῖς δὲν φεῖδονται τῶν Σουλτάνων, προπαγανδίζοντες ὑπὲρ τοῦ σημερινοῦ καθεστώτος. Συμπεραίνεται ὅτι καί τὰ πρῶτα θεατρικὰ ἔργα παρόμοια θέματα θά χρησιμοποιήσουν.

— **ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ** τοῦ θανάτου τῆς Ἐβας Λυβαλλιέρ, ἡ ὁποία ὑπῆρξε τὸ εἰδωλο τοῦ Παρισίου πρὶν μιὰ μέρα ἑξηνεὶα χαθῆ ἀπὸ τὸν κόσμον καί κλεισθῆ στὸ μοναστήρι, οἱ βιογράφοι τῆς ἐνθουμίζουν τὴν τραγικὴν τελευταίαν συνέντευξιν πού ἔδωκε μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸ τῆς ἀπὸ τὰ ἐγκόσμου.

Τὴν εἶχε πείσει νὰ μιλήσῃ ὁ Ρομπέρ ντὲ Φλέρ, τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα εἶχεν ἐρμηνεύσει. Καί τοῦ εἶπεν ἡ μοναχὴ πλέον καλλιτέχνις μιὰ μόνον φράση: «Εὐρῆκα τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Διαβόλου».

— **Η ΝΟΡΒΗΓΙΑ** ἐτοιμάζεται νὰ ἑορτάσῃ, τὸ 1930, τὴν ἐνεκακοσιετὴν ἐπέτειον τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς χώρας καί τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως Ὀλάφ, ὁ ὁποῖος ὑπεσώθηθες μεγάλως τὸ ἔργον τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ καί ἔπεσε μάρτυς, τῷ 1030.

Τὸ παράδοξον τοῦ ἑορτασμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὅτι, τὸ 1030, εἰσῆχθη ὁ καθολικισμός, ἐνῶ σήμερα ἐπικρατοῦσα θρησκεία στή Νορβηγία εἶναι ὁ προτεσταντισμός. Τὸ κράτος καί οἱ ἀρχηγοὶ τῆς προτεσταντικῆς ἐκκλησίας προσαποθῶν, λοιπόν, νὰ δώσουν τέτοιον χαρακτῆρα στίς ἐορτές, ὥστε νὰ νομιζῆ κανεῖς ὅτι πρόκειται περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ προτεσταντισμοῦ καί νὰ ἀποκλείσουν τοὺς καθολικούς. Κατόπιν τούτου, οἱ Νορβηγοὶ καθολικοὶ κατήρτισαν ἐπιτροπὴν ἣ ὁποία θά προετοιμάσῃ ἰδιαίτερες ἐορτές.

— **Η ΜΕΓΑΛΗ Ἰταλίς** ἠθοποιὸς Γαριβάλδα Νίκκολι ἀπέθανε σ' ἓνα νοσοκομεῖο τῆς Φλωρεντίας.

Ἡ Γαριβάλδα Νίκκολι, ἣ ὁποία εἶχε σημειώσει πολλές ἐπιτυχίας πρωταγωνιστοῦσα στὰ ἔργα τοῦ Πάολο καί Ἐνρίκο Νοβέλλι, Παολιέρι, Τζιοβακκίνο Φορτσάνι, Παιομερίνι κλπ. ἦταν ἀξιοσημειώτως γιά τὴν φυσικότητα τοῦ παιξίματος τῆς. Παρὰ τὴν ἡλικία τῆς—67 χρόνων—ἐξυκολουθοῦσε νὰ παίξῃ μέχρι πρὸ μηνῶν στὸν θίασον πού διηύθυνε μαζί μὲ τὸν γιὸ τῆς.

— **ΤΟ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ ἡ «Κομεντιά»:**

Σὲ μιὰν ἀπὸ τῆς παραστάσεις τῆς «Σαλαμίνας», μιὰς λυρικῆς τραγωδίας τοῦ κ. Ἐρμανουὴλ μὲ θέμα τὸ μεγάλο ἱστορικὸ γεγονός, τὴν ὁποίαν ἀνέθεσαν ἡ Ἐθνικὴ Ἀκαδημία τῆς Μουσικῆς, ἀκούσθηκε κάποιος κύριος γνωστότατος στήν παρισινὴ κοινωνία νὰ λέῃ:

— Ἐκείνη πού μοῦ ἀρέσει εἶναι ἡ καλλιτέχνις πού παίζει τὴ Σαλαμίνα! ἔχει περίφημους ὄρους!...

Ὁ γείτονός του μὲ πολὺν κόπο μπόρεσε νὰ τοῦ δώσῃ νὰ καταλάβῃ ὅτι ἡ Σαλαμίς δὲν ἦταν τὸ ὄνομα τῆς ἡρωίδος, ἀλλὰ ὁ τόπος τῆς ναυμαχίας πού ἐσῶσε τὴν Ἑλλάδα!

— **ΙΔΟΥ**—χωρὶς σχόλια—τὰ ποσὰ τῶν ἐπιχορηγήσεων πού δίδονται σὲ μερικὰ λυρικὰ θεάτρα τῆς Γερμανίας.

Στὸ Ἀμβούργο, τὸ λυρικὸ θέατρο θά λάβῃ, γιά τὴν προσεχῆ σαιζὸν, ἐπιχορήγησιν 1.816.000 μάρκων (σχεδὸν 35 ἑκατομμυρίων δραχμῶν) καί ἡ δημοτικὴ ὀρχήστρα ἐπιχορηγήσιν 800.000 μάρκων.

Στὸ Βερολίνον, ἡ Ὀπερα καί τὸ Σάου-σπηλάουζ, λαμβάνουν 3.500.000 μάρκα ἢ Ὀπερα τοῦ Δήμου 2 ἑκατομμύρια μάρκα ἄλλα τόσα ἡ Ὀπερα τῆς Στουτγάρτης ἢ Ὀπερα τοῦ Μονάχου 3.500.000 μάρκα ἢ τοῦ Ἀνοβέρου 1.800.000 μάρκα, ἢ τῆς Φραγκφούρτης 2.500.000 μάρκα ἢ τοῦ Μανχάιμ 1.500.000 μάρκα.

— **Σ' ἘΝΑΝ** πλειστηριασμό, στὸ Ἄθρστον τῆς Ἀγγλίας, ἓνα ἀντίτυπον τῆς ἀρχικῆς ἐκδόσεως τοῦ «Κρίστιμας Κάρολ» τοῦ Ντίκινς ἐπουλήθηκε περὶ τῆς 30.000 δραχμῶν. Καί μιὰ πρῶτὴ ἐκδοσις τῶν «Ποιημάτων» τοῦ Τέννyson ἐπληρώθη 6.900 δραχμῆς.

— **ΣΤΟ ΜΠΑΥΡΩΤ** ἐτοιμάζεται ἡ σαιζὸν 1930, στήν ὁποίαν ἀποδίδεται ἰδιαίτερη σημασία. Θά παιχθῶν τὸ «Τανχόυζερ», ὁ «Πάροιφλ» καί ὁ «Τριστάνος». Γιά πρώτη

φορὰ τὴν ἐκτέλεση τοῦ πρώτου καί τοῦ τρίτου θά διευθύνῃ ἕνας διευθυντῆς ὀρχήστρας: ὁ Ἰταλὸς κ. Τσοκανίνι.

— **Ο ΙΤΑΛΟΣ** λόγιος, ποιητῆς καί ἐκδότης Κοτσάνι ἐξέδωκε πρὸ ἡμερῶν ἓναν τόμον: τὸ «ποίημα τῆς Θάλασσας». Εἶναι ἓνα περιγραφικὸν ποίημα τῆς θάλασσας, σὲ ἐξάστιχες στροφές, καί ἀποτελεῖται ἀπὸ 4.734 στίχους!

— **ΑΠΟ** κάποιον τελευταῖο γαλλικὸν περιοδικὸν παραλαμβάνουμε μερικοὺς χαρακτηρισμοὺς πολὺ ἐπιτυχεῖς γιά τὴν Ἀμερικανίδα γραμμένους ἀπὸ διαπρεπῆ Γάλλο αἰσθητικὸ. «Στὴν Ἀμερικὴ ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνδρα πρὶν ἀπ' τὴν γυναῖκα γιά νάδρῃ, μόλις ἀνοίξῃ τὰ μάτια του, τὸ τζάκι ἀναμμένο, τὸ λουτρό ζεσταμένο καί τὸ φαγητὸ μαγειρεμένο».

Ἀφοῦ ἐδημιούργησε τὸν ἄνδρα γιά τὸ καλὸ τῆς γυναικός, ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὰ μεγάλα καταστήματα γιά τὴν καλοπέρασίν τῆς. Αὐτὰ ἀντικαθιστοῦν τὰ μεγάλα ντουλάπια ὅπου οἱ νοικοκυρῆς τῶν χωριῶν μας σιτίζονται ρούχα, πετσέτες, μαντήλια, μ' ἓνα μπουκάλι κολώνιας ἢ ἓνα μπουκέτο ἀπὸ βασιλικὸ.

Ἡ ἐπιδιόρθωση παλαιῶν πραγμάτων εἶναι μιὰ ἀγνωστὴ τέχνη στή χώρα ὅπου οἱ ὄρες, ἀκόμα καί μιὰς νέας καί ὄραιας γυναίκας, εἶναι, πραγματικά, χρῆμα.

Ἡ ἔργασια εἶναι, γιά τὴν γυναῖκα, μιὰ φυσικὴ συνήθεια: εἶναι τὸ ἄρτυμα τῆς εὐχαριστήσεως, τὸ ἄλας τῆς ἐνεργείας, τὸ βᾶθρον τῆς ἀξιοπρεπείας, ὁ φύλαξ τῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἡ Ἀμερικανίδα ντύνεται πάντα καλά ἢ μεταξωτὴν ρόμπα τῆς ἀποκαλύπτει θαυμαστικὴς κινήσεις, σχεδιάζει ἓνα κορμί ὄλο νεῦρα καί δίχως πάχη, ἀφήνει: ἔξω τὸ λαϊκὸ καί τὸ κερφάλι, κρύβει τὸ στήθος.

Ἄλλοτε ἐπαινοῦσαν μιὰ γυναῖκα ἰσχυρογυμνὴ λέγοντας: «Εἶναι ἄνδρας!». Σὲ λίγο ἔθα λέν γιά τὸν ἰσχυρογυμνὸν ἄνδρα: «Τοῦ ἔπρεπε νάνα γυναῖκα!». Ὅσῳ δὲν εὐχομυ ναρθῆ αὐτὸς ὁ κενός, θάλειπες κάτι ἀπ' τὸν κόσμον, ἀν ὁ Μάξος δὲν εἶχε ρόδα καί οἱ γυναῖκες θηλύτητα.

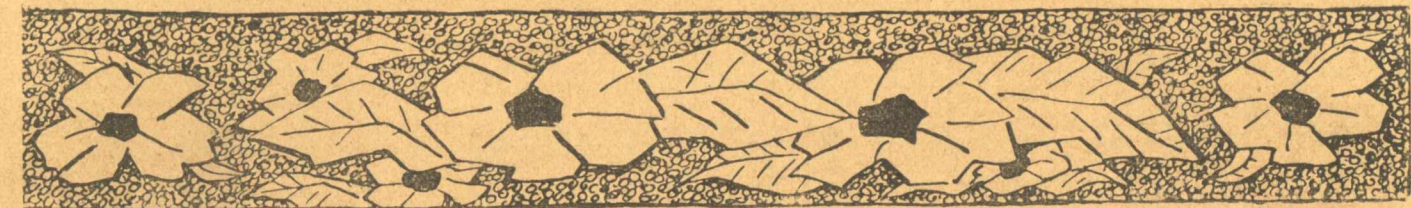
Ἡ Ἀμερικανίδα εἶναι ἐμμετάβλητη, ἀλλὰ δὲν ἀπατά. Πάει ἀπὸ ἀρραβωνιαστικὸν σὲ ἀρραβωνιαστικὸν χωρὶς νὰ χάσῃ τίποτε ἀπ' τὴν ἐπόληψή τῆς. Πάει ἀπὸ σύζυγον σὲ σύζυγον διατηρῶντας τὴν φίλιαν τους.

Οἱ Ἀμερικανικοὶ γάμοι: θά διαρκῶσαν πικροτενιά, ἀν οἱ σύζυγοι εἶχαν πάντοτε θέματα συνομιλίας: χωρίζουν ἐπειδὴ πλήττουν.

Ἡ Ἀμερικανίδα ἔχει τοὺς συλλόγους τῆς, τῆς ἀσχολίας τῆς, τὴν ἔργασια τῆς. Γι' αὐτὴν εἶναι τόσο ἀνυπόφορο τὸ νὰ μὴν ἐργάζεται, ὅσο ἦταν ἄλλοτε στή Γαλλία γιά μιὰ νέα γυναῖκα νὰ ἐργάζεται.

Ἡ Ἀμερικανίδα θέλει νάνα ἐλεύθερη καί ἀνεξάρτητη ἀκόμη καί ἀπ' τὰ πλούτη τῆς.

Ἡ ὀμορφιά τῆς Ἀμερικανίδας δὲν εἶναι ἐκκραστικὴ μῆτε φλογερή, ἀλλὰ θελκτικὴ, νευρώδης καί νέα.

ΑΠΟ ΤΙΣ "ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ" ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ

Ο ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΣΙΜΠΛΙΚΙΑΝΟ

«Θέλω νὰ σοῦ προσφέρω θυσία μ' ἐγκώμια». Πῶς τῆς ἐσύντριψες, αὐτὸ εἶναι πού θέλω εἶνα ἀνιστορήσω γιά νὰ κράξουν ὅσοι σὲ λατρεύουν ἀκούοντας τὴ διήγησή μου: «Εὐλογημένος ὁ Κύριος στὸν οὐρανὸν καί στή γῆ. Μεγάλο τ' ὄνομά του καί θαυμαστό».

Τὰ λόγια σου φτάσαν ὡς τὰ ἔσθρα τῆς ὑπαρξῆς μου καί ἔκαμας κατοικία σου τὴν καρδιά μου. Γιά τὴν αἰώνια σου ζωὴ δὲν εἶχα ἀμφιβολία, καί ὅταν ἀκόμα τὴν ἐξάνοιγα ἠαμπὰ σὰ μὲς ἀπῶνα γυαλί. Εἶχα ἀπόλυτη πίστη στήν ἀφθαρσία τῆς βίβλου σου, ἀπ' ὅπου πηγάζουν οἱ ἄλλες ἀφθαρσίες, καί ἔκεινο πού εὐχόμενον ἦταν ὄχι νὰ θεσβαιωθῶ πιστέρο γιά σένα παρὰ νὰ ἐνωθῶ μαζί σου πῶς σφιχτά. Γιατί στήν πρόσκαιρη ζωῆ μου ὄλα κλονίζονταν ἀκόμα, καί ἡ καρδιά μου ἔπρεπε νὰ ἐξαγνισθῆ μὲ παλιὸ προζύμι. Ἡ φωνή, πού εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, μὲ τραβοῦσε, μὰ δὲν εἶχα τὸ θάρρος ἀκόμα νὰ ριχθῶ σ' αὐτὸ τὸ μονοπάτι τὸ τόσο στενὸ. Ἐσὺ λοιπὸν δὴγήγησες τὸ πνεῦμα μου νὰ θεωρήσῃ σάν εὐκαιρία τὴν προσφυγὴν στὸ Σιμπλικιανόν, πού μοῦ φαινόταν ἓνας ἀπ' τοὺς καλοὺς ὑπηρέτας σου καί ἓνας ἄνθρωπος πού ἔλαμπε ἀπ' τὴν χάριν σου. Εἶχα μάθει πῶς σὲ ὑπερέτησα, ἀπ' τὰ νιάτα του, μὲ τὴν μεγαλύτερη ἀφοσίωση. Τώρα πού ἦταν γέρος μοῦ φαινόταν πῶς εἶχε ἀποχτήσει στήν ὑπηρεσία σου πολλὴν ἐλπίδα καί γνώση, αὐτὸ πού εἶναι ἡ ἀλήθεια ἢ καθαρότης. Γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ τοῦ ἐκθέσω τῆς ἀμηχανίας μου, γιά νὰ δῆ τί τάριχαζε καλύτερα στήν ψυχὴ μου σ' ἐσείνη τὴν περίστασιν γιά

νὰ μπορέσῃ νὰ προχωρήσῃ στὴ φωνή σου. Ἐβλεπα, ἀλήθεια, τὴν Ἐκκλησία γεμάτη, μὰ ὁ ἓνας πῆγαινε τὰ βήματα του ἀπ' δῶ καί ὁ ἄλλος ἀπὸ καί.

Ἦμουν ἀηδιασμένος μ' ἐκεῖνα πού ἔκανα στὸν κόσμον. Ἡ τωρινὴ μου ζωὴ μὲ θασάνιζε. Δὲν ἐδοκίμαζα πιά τὸν ἀλλοτινὸ ἐνθουσιασμὸ τῆς τῆς τιμῆς καί γιά τὰ πλούτη, πού λιγότερα τὸ φορτίο τῆς βαρεῖας μου οκλαδιᾶς. Ἀπὸ καί καί πέρα αὐτῆς οἱ φιλοδοξίες εἶχαν φύγει ἀπὸ μένα, ἀπὸ τότε πού μὲ κυριέψε ἡ χαρὰ καί ἡ ὀμορφιά τοῦ οἴκου σου. Ὅσῳ δὲ ἦμουν πάντα θεμένος ἐπίμονα σὲ μιὰ γυναῖκα. Βέβαια ὁ ἀπόστολος δὲ μοῦ ἀπαγόρευε τὸ γάμο, μ' ὄλο πού μὲ παρακινούσε ν' ἀγκαλιάσω μιὰ ὑψηλότερη ζωὴ, ἀφοῦ ποθεῖς νὰ ζῶναι σάν ἐκεῖνον ὄλο οἱ ἄνθρωποι. Μὰ, πολὺ ἀδύνατος ἀκόμα, ἀφηνόμουν σὲ μιὰ εὐκολώτερη ζωῆ, καί αὐτὸ ἔφερνε σὲ μένα, ἄτονο καί ἀποσταμένο, φροντίδες πού μὲ βάραιναν, γιατί εἶχα δυνατοὺς δεσμοὺς μὲ τὸ συζυγικὸ εἶος.

Εἶχα μᾶθῃ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Ἀλήθειας σου πῶς ἤπρχαν εὐνοῦχοι πού θυσιαστήκαν μόνον τοὺς γιά τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀλλὰ ὅποιος μπορεῖ ἄς ἀκούσῃ, προσθέτει τὸ ἱερὸ καίμενο. Εἶναι ματαιόφρονες, ἀλήθεια, οἱ ἄνθρωποι πού δὲν ἔχουν τὴ γνώση

τοῦ Θεοῦ καί πού δὲν ξέρουν μὲ τὴ βοήθεια τῶν καλῶν πραγμάτων νὰ βροῦνε τὸ καλόν. Ἐγὼ δὲν ἦμουν πιά ὑποταγμένος σ' αὐτὴ τὴν ματαιοφροσύνη. Εἶχα βγῆ ἀπ' τὴν ἀμηχανία, τὸ θέαμα δλάκερης τῆς πλάσης σου μ' εἶχε κάμει νὰ σὲ βρῶ, ἐσένα τὸ δημιουργὸ μας καί τὸ Λόγο ἀπ' τὸν ὁποῖον ἐπλάσθηκε τὸ καθετί.

Ἐπάρχει καί ἄλλο εἶδος ἀσεθῶν. Γνωρίζουν τὸ Θεόν, μὰ δὲν τὸν δοξολογοῦνε σὰ Θεόν καί δὲν τοῦ ἀποδίδουν εὐχαριστίας. Εἶχα ξηπέσει καί ἐγὼ σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία μὰ ἡ δεξιὰ σου μ' ἄρπαξε καί μ' ἔβγαλε ἀπὸ καί γιά νὰ μὲ τοποθετήσῃ σ' ἓνα μέρος ὅπου δυνηθῆκα νὰ ξανάβρω τὴν υγείαν, γιατί ἐσὺ εἶπες στὸν ἄνθρωπον: «Ἡ εὐσέβεια εἶναι σοφία», καί ἀκόμα: «Μὴν ποθεῖτε νὰ σᾶς ὀνομάσουν σοφοὺς, γιατί αὐτοὶ πού λέγονται σοφοὶ τρελλαθῆκαν».

Εἶχα βρῆ ἓνα ἀκριβὸ μαργαριτάρη καί ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποχτήσω δίνοντας ὄλα τὰ ἀγαθὰ μου, ἀλλὰ δίσταζα.

ΣΗΜ. Στὸ σημερινὸ φύλλο δημοσιεύουμε μεταφρασμένον ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τῆς «Ἐξομολογήσεως» τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, βιβλίον πού σημειώσε σταθμὸ στήν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογία τῶν αἰώνων. Ὁ Αὐγουστίνος διαπνέεται ἀπὸ ἓνα βαθύτατο θρησκευτικὸ αἰσθημα καί μιὰ φλογερὴ μυστικοπάθεια, πού δὲν παρατηρεῖται σὲ τέτοιον βαθμὸν σὲ κανέναν ἄλλον ἱερεῖ ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα, καί ἀπ' τοὺς πῶς φημισμένους ἀκόμα. Ἐπάρχουν στὸ ἔργον του σελίδες γραμμένες μὲ λυρισμὸ καί μὲ θέρη πού μόνον στοὺς μεγάλους ἀνατολίτες ποιητῆς ἀπαντάται ἐδῶ καί ἐκεῖ. Ὁ Αὐγουστίνος μιλάει μὲ τὴ γλώσσα τῆς εὐλικρινείας, πού εἶναι προπάντων ἀπλή, καί κατορθώνει νὰ μᾶς μεταδώσῃ τὴ συγκίνηση πού κατέχει τὸν ἴδιον.

Γι' αὐτὸ ἔχουμε τὴ γνώμη πῶς ἓνας τέτοιος σημερινὸς λογοτέχνης δὲν πρέπει νὰ μὴν ἀγνοῆ μὲνος στὸν τρόπο μῆος

Ἄθ. Ταρσούλη: Στέγες στήν Κορώνη

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΛΡΕΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Αγαπητά «Ελληνικά Γράμματα»,
Σ' ένα από τα τελευταία φύλλα της «Νέας Έστιας» ανακινήθηκε πάλι το ζήτημα, πού μία φορά είχε απασχολήσει και σάς, το ζήτημα για έδρες νεοελληνικής φιλολογίας στα γυμνάσια από νεοελληνιστές ειδικούς.

Τότε σάς είχα κάμει ένα γράμμα, πού σάς έλεγα τή γνώμη μου γι' αυτό το ζήτημα. Δέν τό δημοσιεύσατε. Ίσως γιατί δέν εξυπηρετούσε τό συμπέροντα του τότε άρθρογράφου σας, πού είναι ο ίδιος ο σημερινός εισηγητής του ίδιου ζητήματος στη «Νέα Έστια».

Επειδή τό γράμμα μου έκείνο δέν έχασε τήν επικαιρότητά του, μία φορά πού ανακινήθηκε πάλι τό ίδιο ζήτημα, σάς τό παραθέτω από ένα αντίγραφο, πού μου βρίσκεται. Αν θέλετε τό δημοσιεύστε. Νά τί σάς έγραφα:

Πρώτα πρώτα θέλω νά εκφράσω τή χαρά μου, γιατί έχετε τίς στήλες σας άνοιχτές για τά εκπαιδευτικά και παιδαγωγικά προβλήματα, πού τώρα τελευταία κρατάνε ζωηρό τό ένδιαφέρον τής ζωντανής νεοελληνικής κοινωνίας.

Επειτα, πέρνοντας άφορμή από τό άρθρο του κ. Τέλλου «Άγρια Συναισθηματική άγωγή — Έδρα Νεοελληνικής», πού δημοσιεύτηκε στο 6 φύλλο σας τής 1 Σεπτεμβρίου, έχω νά κάμω μία παρατήρηση, λαβαίνοντας αυτό τό δικαίωμα από τήν ιδιότητα του δασκάλου, πού έχω.

Βέβαια είναι πολύ σωστό, καθώς λέει ο κ. Τ. Α., πώς υπάρχει στο πρόγραμμα ένα μάθημα, πού μπορούσε νά γίνη τό κέντρο και ή άφετηρία τής ήθολογικής άγωγής — τό μάθημα τής Νεοελληνικής και των εκθέσεων. Είναι επίσης άληθινό, δυστυχώς, πώς ή έργασία, πού γίνεται στα σχολεία από τους δασκάλους τό τό μάθημα αυτό σήμερα, είναι τίς περισσότερες φορές έργασία άρνητική, ψεύτικη, τυποσάνια.

Άλλά δέν είναι καθόλου σωστό, πώς «τό μάθημα αυτό πρέπει νά άρραβωθεί από τους έλληνιστές δασκάλους... και νά τό πάρουν ειδικοί, έτοιμοι νά τό διδάξουν, νεοελληνιστές». Δέν είναι όρθό νά φύγουν τά Νέα Έλληνικά από τους φιλόλογους καθηγητές για τους έξής λόγους:

Τό μάθημα αυτό, μέ τά δημοτικά του τραγούδια, τή δημοτική γλώσσα, τή δημοτική παράδοση κλπ., είναι τό μόνο ικανό νά ζωντανέψη τό σημερινό άποκαρμωμένο φιλόλογο και νά τον κάνει ικανό πρώτα νά νοιώσει ο ίδιος κι' έπειτα νά μεταδώσει στους μαθητές του τον άληθινό άρχαιο έλληνικό πολιτισμό, τήν άρχαία έλληνική φιλολογία. Τά Νέα Έλληνικά δέ χωρίζονται από τά Άρχαία. Θέλω νά ειπώ δηλαδή, πώς τά Άρχαία Έλληνικά δέν έχουν μονάχα αυτά καθ'αυτά μεγάλη μορφωτική σημασία για τό νεόελληνα, αλλά μπορούν νά γενούν και τό μοναδικό μέσο, πού μ' αυτό θά ζωντανέψη κι' ο νεκρός μας κλασσικός πολιτισμός. Έξερете τί συγγένεια υπάρχει μεταξύ των Όμηρικων έπων και τής δημοτικής μας ποιήσεως; Άπίστευτη! Και, βέβαια, τό μάθημα αυτό πρέπει νά είναι στα χέρια εκείνων, πού ξέρουν — πρέπει τουλάχιστο νά ξέρουν —

τον άρχαιο έλληνικό πολιτισμό, στα χέρια δηλαδή των φιλόλογων καθηγητών.

Τώρα, άν οι σημερινοί φιλόλογοι, οι περισσότεροι, δέν είναι ικανοί για τήν έργασία αυτή (μεγάλο πραγματικά έργο!), δέν τους φταίει κανείς άλλος, οι ίδιοι φταίνει, γιατί δέν έχουν τό κουράγιο νά τιμάξουν από μέσα τους τον παλιό τους ξερακιανό και στενοκέφαλο ακαδημαϊκό έαυτό και νά ζητήσουν νά βαφτιστούν στη ζωογόνο κολυμπήθρα του δημοτικομοδ. Η πανεπιστημιακή μας μέρφωση τέτλια ήτανε, ξερή, νεκρή, στείρα γι' αυτό γίνουμε κι' έμεις τέτλιοι.

Άλλά δέν υπάρχει βέβαια λόγος νά εξακολουθούμε πεθαίνοντας, δασκάλοι και μαθητές, έτσι διαρκώς μέσα στην άσφυξία τής σχολαστικότητας και νά μάς άφαιρέσουν τίς μόνες τονωτικές ένέσεις τής πνευματικής μας ζωής μέ τό μάθημα τής Νεοελληνικής, αναθέτοντάς το σε «ειδικούς νεοελληνιστές» (;) πού ενώ τουλάχιστο δέν ξέρω νά υπάρχουν δά και άρκετοί τέτλιοι στον τόπο μας, άν βγάλει βέβαια από τό λογαριασμό τους αυτοπικαλούμενους λογοτέχνες, πού δέν είναι παρά ύστερικοί στιχοπλόκοι και άναίμικοι καλαμαράδες.

Μήπως νομίζουμε, πώς όποιος ξέρει νά βάνη στη σειρά δυό στίχους μέ μέτρο και τήν ίδια κατάληξη ή και νά σακρώνη μία γλυκανάλατη ψευδοστορία, μπορεί κιόλας ν' ανεβαίνει τίς έδρες του γυμνασίου και νά κάνει τον παιδαγωγό τής Νεοελληνικής Φιλολογίας; Τόν έγέλασαν!

Άλλά κι' άν ύποθεθή, πώς υπάρχουν άρκετοί άληθινοί λογοτέχνες, πάλι δέν είναι αυτοί σε θέση νά κάνουν τήν πολυμερή αυτή έργασία άν τον φιλόλογο, πού είναι άφορασμένοι μέ έπιστημονική συστηματική μόρφωση.

Και ούτε χρειάζεται «νά θεσπίσει ή πολιτεία ύποχρεωτικήν εκπαίδευση των νεοελληνιστών σε πανεπιστημιακά μαθήματα — Ψυχολογικά, Λογικά, Ηθικά, Αισθητικά, Γραμματολογία κλπ.». Αυτά τά μαθήματα τά σπουδάζουν πλατεία οι φιλόλογοι και δέν ύπολείπεται παρά νά ιδρύσει ή πολιτεία έπίσημες νεοελληνικές πανεπιστημιακές έδρες μέ ζωντανούς, ένθουσιασμένους και πραγματικά μορφωμένους καθηγητές (κι' έχουμε λιγοστούς τέτοιους), πού νά καλλιεργήσουν στις ψυχές των σπουδαστών όχι τήν περιφρόνηση και τό χλευασμό, αλλά τήν άγάπη, τήν εκτίμηση και τό διαφέρο για τή νεοελληνική φιλολογία, για τό νεοελληνικό μας πολιτισμό.

Επειδή όμως, καθώς ξέρουμε, τό «κέντρον» πάντα είναι δυσκίνητο για κάθε νεωτερική προοδευτική εκδήλωση, επιβάλλεται σε μάς τους δασκάλους, μάλιστα στους πιο νέους, νά δώσουμε τήν κίνηση αυτή εκ των κάτω, προσπαθώντας πρώτα πρώτα ο καθένας νά ζωντανέψη από τό μεσάσιονα του, νά πετάξει από πάνω του μακριά τήν ακαδημαϊκή του μούχλα και νά πάρη μία θετική και ζωντανή θέση μέσα στην πραγματικότητα του νεοελληνικού μας πολιτισμού, μέ τή σύγχρονη πεποίθηση, πώς άργά ή γρήγορα θά αναγκασθή και τό «κέντρον» νά κουνήσει επικυρωτικά στην προσπάθειά μας, στην ευγενέστερη προσπάθεια πού μπορεί νά γίνη για ένα δάσκαλο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΤΩΝΑΚΟΣ
Γυμνασιάρχης Ξάνθης

Θέατρον. Θίαςος Κυβέλης. Ο. Συναδινού: «Η Άνις Δικηγόρος» κωμωδία τριπρακτική.

Δέ μπορεί ν' άρνηθή κανείς ότι στο θέατρο Κυβέλης πού έπαίχθη ή «Άνις Δικηγόρος» τού κ. Συναδινού οι θεαταί επέερασαν μία πολύ εχάριστη βραδυά. Έγέλασαν, εθθύμησαν, έκαμαν μία πολύ καλή χώνευση. Αυτό έξητούσε άραγε ο κ. Συναδινός; Γιατί άν επεδίωκε αυτό, τό επέτυχε πλήρως. Αν όμως ή «Άνις Δικηγόρος» παρουσιάζεται και μέ τίς ελαχιστότερες αξιώσεις τέχνης, έχομε τή γνώμη ότι ο συγγραφέας τής δέν επέτυχε διόλου τό σκοπό του.

Συνηθέσαμε όλοι μας τά έλληνικά τά έργα νά τά βλέπουμε πάντα μέ τον πόνό αυστηρό φακό. Άλλοι θεώρησαν πώς αυτό είναι ένα σφάλμα άδικαιολόγητο και θά προτιμούσαν μία επιείκεια. Άλλοι όμως, και σ' αυτούς άνήκομε και μέεις, πιστεύουν πώς ή αυστηρότητα πηγάζει από έναν άγνό πόθο για κάτι καλλίτερο και πνευματικώτερο, κάτι πού καμωμένο από τρεις - πέντε ανθρώπους θ' αποτελούσε τήν άπαρχή μιας άληθινής πνευματικής ζωής. Σήμερα άτυχώς υπάρχουν δυό τρόποι του γράφειν. Ο ένας είναι ο άληθινός και ο άλλος ο βιομηχανικός ή επαγγελματικός. Για νά τους διακρίνωμε δέν είναι ανάγκη νά ιδούμε ούτε άριστουργήματα ούτε άνοησίες. Στόν πρώτο άνήκουν τά έργα πού, είτε πέτυχαν είτε μισοπέτυχαν τό σκοπό τους, φανερώνουν ειλικρινή αναζήτηση ζωντανών ανθρώπινων τύπων, δείχνουν φανερά προσπάθεια μέλης του φυσικού ανθρώπου. Ψς ποιά σημείο τό κατόρθωσαν αυτό είναι άλλο ζήτημα πού εξαρτάται από τή δύναμη του συγγραφέα. Και σχετικά επιτρέπεται νά κρίνωμε τίς δυνάμεις τίς ατομικές ενός τεχνίτη, όχι όμως και τό ιδανικό τό καλλιτεχνικό, τό όποιο πολεμ νά φτάσει. Αυτό πρέπει νά ναι άπόλυτο και νά κρίνεται άπόλυτα. Ένα έργο τέχνης όπως και μία βαθύτερη έπιστημονική ακόμη προσπάθεια κρίνεται από τό πούθε ξεκινά και κατά ποιά πεί. Η «Άνις Δικηγόρος» όμως του κ. Συναδινού σίγουρα ξεκινά από τό τίποτα για νά καταλήξει στο τίποτα (τίποτα έννοο από άπόψωση πνευματικής). Γιατί άν ξεκινά από ανθρώπινη άδυναμία του συγγραφέα, από κοινωνική φιλαρέσκεια νά θεωρηθεί κανείς δραματικός ποιητής μέσα σε μία κοινωνία σνόμπ, μέ σκοπό νά ένθουσιάζη μέ εύκολα όστεία και μέ σχηματικά τερτίπια αυτή τήν κοινωνία, αυτό είναι κάτι πού δέ μπορεί διόλου νά σχετίζεται μέ ό,τι λέγεται πνευματική ζωή.

Σίγουρα και ο ίδιος ο συγγραφέας άν προσέξη καλά τήν ήρωίδα του, θά ιδή πώς έχει κατασκευάσει ένα άνδρείκελο. Τίποτε ζωντανό δέν έχει άπάνω τής ή δις δικηγόρου. Αν στη μητέρα πήγε κάτι νά συλλάβη ο κ. Συναδινός, αυτό τό κάτι τό έπινιξε μέσα σ' ένα πλήθος ψεύτικων τύπων καμωμένων αθάίρετα και άδικαιολόγητα χωρίς καμιά άφορμή και κανένα σκοπό. Κάτι τεχνικές λεπτομέρειες, άν δηλαδή στη δεύτερη πράξη ή δις δικηγόρος χάνεται και παραχωρή τή θέση της στην εθθύμη χίρα για νά αναδυθή πάλι στην επιφάνεια κατά τήν τρίτη πράξη, είναι ζητήματα πού τά τοποθετούμε σε δεύτερη μοίρα, όταν βλέπομε ότι από τό έργο λείπει τό κυριώτερο στοιχείο του, ή ποιητική πνοή. Ούτε φρονόμο πώς ο κ. Συναδινός έθεσε επί τάπητος σοβαρά κανένα πρόβλημα. Ούτε πρόβλημα έθεσε, ούτε τίποτε, αλλά και δέν είναι απαραίτητο ένας συγγραφέας νά θέτη και νά λύνη κοινωνικά προβλήματα. Ο ποιητής συλαμβάνει βαθύτερα νοήματα στη ζωή και τά εκφράζει μέ ανθρώπους ζωντανούς πού δημιουργεί σαν πλάστης άληθινός' όλα τ' άλλα έχουν θέση και συζητούνται εκεί όπου ο άληθινός ποιητής απουσιάζει.

Η έκτέλεση ήταν φυσικά άνάλογη προς τό έργο. Άγωνίστηκε ή κ. Μιράντα Θεοχάρη, αλλά από πού νά έπιανε τον τύπο πού έκαλείτο νά ένσαρκώσει; Ηγόρευσε, έκλαψε, έγέλασε, έκίχρυξε όπου τής έλεγε ο συγγραφέας αυτό, όλα όμως μαζί δέν αποτελούσαν ρόλο μέ τή μυστική εκείνη ένότητα, τήν εσωτερική αυτή συνοχή πού άπαντα κανείς στα ζωντανά πλάσματα. Υπήρξαν στιγμαί, ιδίως στη δεύτερα πράξη, πού τήν ελυπήθηκα μέ όλη μου τήν καρδιά. Επίσης όλος ο άλλος θίασος έδειξε ένθουσιάζοντα μεγάλη στην ένσαρκωση των τύπων του έργου, χωρίς νά έχη όμως πουθενά και τό ελαχιστότερο στήριγμα από τό συγγραφέα.

Άθηνάς Ταρσούλη: Παλιά αλλη

— Αν δέ, καθώς έλπίζει ο άρθρογράφος, δεχθή νά δώσει διάλεξιν και γνωστός ακαδημαϊκός, παραθερίζω και αυτός εκεί, δέν είναι καθόλου άπορίας άξιο πώς τό Χαλάνδρι θά παρουσιάσει «αξιόλογον φιλολογικήν κίνησην, τήν μόνην τουλάχιστον εξ όλων των προαστείων».

Η Έθνική Βιβλιοθήκη, για τήν όποία παρεπονόμεθα ότι μένει άνοιχτή μονάχα τό πρωί, από τίς 15 του μηνός έκλεισε για όλην τήν ήμέρα επί ένα μήνα «χάριν γενικού καθαρισμού», καθώς μάς πληροφοροί ή είδοποίηση. Τό Φοιτητικό Άναγνωστήριο θά επαναλάβη τή λειτουργία του δεκαπέντε μέρες νωρίτερα, ήτοι στάς άρχάς του άλλου μηνός.

Αυτές τίς ήμέρες ο διαπρεπής Όλλανδός έλληνιστής Έσσελινγκ, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λέιντεν, γιόρτασε τήν έβδομήκονταετηρίδα του. Μέ τήν εύκαιρία αυτή ο κ. Υπουργός των Έξωτερικών του έστειλε συγχαρητήριο τηλεγράφημα εκ μέρους τής Κυβερνήσεώς μας.

Άγγέλλεται για τό φθινόπωρο ένα νέο λογοτεχνικό περιοδικό τό όποιο, άν κρίνη κανείς άπ' τον τίτλο του, θά σημείωση σταθμό στη φιλολογία μας.

Η έπιτροπή του Κοτοπουλείου διαγωνισμού από τά θεατρικά έργα πού παίχτηκαν τήν τελευταία διετία ξεχώρισε τέσσερα ως τά καλύτερα και άπένευσε στα τρία πρώτα α'. βραβείο τριών χιλιάδων όκτακοσίων δραχμών στο καθένα και στο τέταρτο β'. βραβείο χιλίων έκαστο δραχμών.

Τά βραβευθέντα έργα είναι ή «Άράκαινα» του κ. Δ. Μπόγγρη, τό «Μελετάκι» του κ. Χόρν, ο «Άρχοντας του κόσμου» του κ. Μωραϊτίνη και «Η Σάσα παντρεύεται» του κ. Ίωαννοπούλου.

Μας άνηγγέλθη τηλεγραφικώς άπ' τή Βιέννη ο θάνατος του μεγάλου Αυστριακού ποιητού Ούγου φόν Χόφμανσταλ, ο όποιος έθεωρείτο ως ένας από τους σπουδαιότερους άντιπροσώπους του γερμανικού συμβολισμού και είχε άποκτήσει μέ τά ποιήματά του πολύ μεγάλη φήμη.

Ο Χόφμανσταλ έγεννήθηκε στη Βιέννη στα 1874, έσπούδασε νομικά και από νωρίς άφιερώθηκε στα γράμματα. Πρό έτών επεσοκέφθη και τήν Ελλάδα άπ' όπου έγραψε τίς έντυπώσεις του. Στο έλληνικό κοινό είναι γνωστός από τήν «Ηλέκτρα» του πού παίχτηκε από τήν Κοτοπούλη.

Τό Τουρκικό ύπουργείο τής Παιδείας άπεφάσισε νά μεταφράσει και νά εισαγάγη στο σχολικό πρόγραμμα τής χώρας τους άρχαίους Έλληνές ποιητές και συγγραφείς, τους όποιους έθεώρησε απαραίτητους για τή μόρφωση των μαθητών.

Η συζήτηση για τον περιορισμό του αριθμού των φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Άθηνών έληξε, άφού άκουστηκαν οι γνώμες όλων σχεδόν των καθηγητών τής Ιατρικής και μερικων άλλων. Οι περισσότεροι συμφωνούν στην αναγκαιότητα του περιορισμού και προτείνουν σχετικά διάφορα μέτρα.

Στο τελευταίο φύλλο τής «Ν. Έστιας» δημοσιεύονται τρία ανέκδοτα πεζά του Κώστα Καρυωτάκη και αναγγέλλεται για τό φθινόπωρο φιλολογικό μνημόσυνο του ποιητού.

Κάποια κίνηση παρατηρήθη τίς τελευταίες ήμέρες στους φιλολογικούς κύκλους τής πρωτεύσεως εξ άφορμής των γραφέντων ότι οι άριστοι συγγραφείς έχουν δικαίωμα εισόδου στην Άκαδημία.

Δυστυχώς όμως έχει ψηφισθή ήδη υπό τής Βουλής τό σχετικό νομοσχέδιο, σύμφωνα μέ τό όποιο αποκλείονται τής Άκαδημίας,

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— Φαίνεται ότι στο γειτονικό μας Χαλάνδρι, δυό βήματα έξω άπ' τήν Άθήνα, παρατηρείται τό τελευταίο καλοκαίρι μεγάλη φιλολογική κίνηση, ή όποια ίσως νά περνούσε άπαρατήρητη, άν δέν είχε τήν πρόνοια νά μάς διαφωτίση περί αυτής κάποια προαστιακή έφημερίς.

Η πνευματική αυτή άνησση όφείλεται κατά τήν έν λόγην εφημερίδα εις τό ότι «μεταξύ των νέων οικιστών του Χαλανδρίου περιλαμβάνονται και δυό γνωστότατοι φιλόλογοι των Άθηνών, μέλη του νεοσυστάτου γκρουπ των «Νέων θεατρικών συγγραφέων».

Οι δυό αυτοί φιλόλογοι, οι όποιοι «δέχονται τακτικώτατα εις τάς άπλάς και ποιητικές των βίλλας έξέχοντα μέλη του διανοούμενου κόσμου», πρόκειται νά δώσουν από μία λογοτεχνική διάλεξη.

KPITON

κι' έτσι οι παραπονούμενοι έμειναν έξω του νυμφώνος με τό άριστο στο χέρι. . .

— Στην Ιταλία πρόκειται να δοθούν και φέτος παραστάσεις αρχαίων ελληνικών δραμάτων, οι όποιες διοργανώνονται κάθε χρόνο από τον κ. Ρομανιόλι, από τις 25 Αυγούστου μέχρι 5 Σεπτεμβρίου.

— Ζωηρή συζήτηση στις έφημεριδες τις τελευταίες ημέρες εξ άφορμής της «Αίδας Δικηγόρου» του κ. Συναδινόυ, ή όποια ανέδειχτη στο θέατρο Κυβέλης.

— Ο συγγραφέας, χολωθείς από τις δυσμενείς κριτικές που γραφήκαν για τό έργο του, ανέλαθε να διαφωτίση τους κριτικούς για τήν αξία του και οέ κάποιο άβρο του άνακηρύσει: έαυτον μεγαλοφυαν (!). Μή χειρότερα. . .

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Π. Κ. Κόνταν (Πρώτην Σερρών). Τό διήγημά σας έχει μερικές άρτεδες που μάς κάνουν να τό δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή. Ένώ όμως μπορούσε να γίνη μία αξιόλογη ήθογραφία που να διαβάξεται ως τό τέλος μ' εύχαρίστηση, έμεινε ένα άπλο περιγραφικό κομμάτι με βάση άπιθανή και σκηνές άψυχολόγητες. Σε ποίο μέρος άκούστηκε στο γάμο να πηγαίνει ή νύφη στο γαμπρό μόνη της; Προσέχετε λοιπόν περισσότερο στη ζωή και με τά προσόντα που έχετε κάτι θά κατορθώσετε. — **Σύμαρβακ**. Μεταχειρίζεστε ένα μέτρο ακατάστατο και δέν έχετε τό χάρισμα να συγκεντρώνετε τις ιδέες σας. Έπειτα δε χρειάζεται τόσος ρωμαντισμός ο' ένα σημερινό ποίημα, που πρέπει να είναι όσο μπορεί πλο άπλο και πλο σφιχτοδεμένο. Σε κάποιο μέρος λέτε: «μυρωμένο . . . ζωντανό!». Τό ελάττωμα που έχετε, καθώς όμολογάτε, να μην ξανακυττάτε ένα έργο μόλις τ' άπογράψετε, είναι σπουδαίο και πρέπει με κάθε τρόπο ν' άπλλαγήτε άπ' αυτό, γιατί άλλως είστε καταδικασμένοι στη στασιμότητα. Μήτε οι δοκιμώτεροι ποιητές δέν έχουν τόση έμπιστοσύνη στον έαυτό τους. Τά γράφουν και τά ξαναγράφουν ώσπου να τους δώσουν τήν τελειωτική τους μορφή. — **Γεώργ. Δενδρινόν**. Τό γράμμα σας, πολύ συμπαικτικό, μάς δείχνει έναν άνθρωπο σεμνό και μετρημένο που αξίζει κάθε ύποστήριξη μας. Τήν κρίση μας για τό διήγημά σας θά τήν έχετε βρή οέ κάποιο άπ' τά τελευταία φύλλα μας. **Τάκην Μανροκέφαλον**. (Λαύριο). Έχουμε όλη τή διάθεση να ύποστηρίξουμε κάθε προσπάθεια που θά μάς φανή κάπως αξιοπρόσδετη. Άπό τους στίχους που μάς στέλνετε σήμερα δε λείπει βέβαια κάποιο αίσθημα και κάποια τεχνική έμπειρία. Έχετε όμως τό ελάττωμα ν' άπλώνετε οέ καθολικά θέματα κι' έτσι από τήν ποίηση καταντάτε στη φιλοσοφία και στην κοινωνιολογία, τις εύκολες και τις άδασάνιστες. Θά προτιμούσαμε να περιορισθήτε στα όρια των πραγματικών σας δυναμειών και να μην καταπατήσετε με γενικότατους και άνώτερους τάχα στοχασμούς, από τους όποιους λείπει κάθε πνοή και συγκίνηση. Άν, καθώς μάς γράψετε, άποτελή για σας ανάγκη τό γράψιμο και δε μπορείτε να τό άφήσετε, προσπαθήστε τουλάχιστο να διορθώσετε τις ελλείψεις σας. Άν και τά πεντακόσια ποιήματα που έχετε έτοιμα δε διαφέρουν από τά σημερινά, οās συνιστούμε με όλη τήν ειλικρίνεια να μη βιασθήτε να τά βγάλετε οέ βιβλίο, αν δίνετε πραγματικά κάποια σημασία σ' όνομά σας. Η κρίση μας είναι, βέβαια, κάπως άδυστηρή, αλλά

δέν πιστεύουμε να σας δυσαρεστήση, γιατί δέν είστε πιά πρωτόπειρος και πρέπει να άκούστε μερικές αλήθειες άπ' τους άλλους. — **Ρίταν Σώρου** (Πειραιά). Άπό τά ποιήματά σας καλύτερο σχετικά είναι ή «Εύχαριστία». Άν ήταν γραμμένο μάλιστα με λίγη περισσότερη προσοχή, μολοντί δε λέει παρά τά ίδια γνωστά πράματα, μπορούσε να δημοσιευθή, γιατί έχει κάποια τρυφερότητα και μουσικότητα που μάς άποζημιώνουν για τήν κοινοτυπία του. Άν έτοιμάσετε κανένα άλλο, μπορείτε να μάς τό στείλετε. — **Μαρίαν Ζ**. Οι στίχοι σας είναι πολύ αξιοπρόδετοι, αλλά μάς φαίνεται πως έχουν βγή άλλοτε οέ συλλογή κι' ένας όρος του περιοδικού μας είναι να άποφεύγουμε τις άναδημοσιεύσεις. Διαφωτίστε μας σχετικά κι' αν έχουμε δίκη στείλτε μας άλλα καινούργια σας ποιήματα που θά δημοσιευθούν μ' εύχαρίστηση. — **Στρατήν Βίγλαν** (Άργεναν Λέσβου). Τά ποιήματά σας, χωρίς να είναι επιτυχημένα, φανερώνουν μερικές τεχνικές δεξιότητες που λείπουν από πολλούς άλλους. Έχουν όμως πολλές χασμωδίες και δέν εκφράζουν παρά συνθησμένες κοινοτυπίες. Άν είναι τά πρώτα σας αυτά, υπάρχουν ελλείψεις να μη σταματήσετε ατόυ. Χρειάζεται όμως διάδραμα. — **Σ. Μ.** (Ένταύθα). Τά ποιήματά σας είναι γραμμένα με άρκετή μαεστρία, προπάντων τό «Πρωινό τραγούδι». Δυστυχώς όμως δέν προσέχετε τόσο στην έκλογή των επιθέτων κι' ατό ζημιώνει τό σύνολο, μαζί με τήν προχειρολογία που εύκολα οās παρασύρει οέ μερικά σημεία. Άκόμα πρέπει να ύποταχθήτε στη συντομία και να πετάξετε όλα τά περιττά που φορτώνουν τό στίχο και δέν τον αφήνουν να προχωρήση. Περιμένουμε άλλα καλύτερα για να βρεθούμε στην εύχάριστη θέση να τά δημοσιεύσουμε. — **Τάσον Μοδιόν** (Ένταύθα). Τό περιοδικό μας δε δημοσιεύει τέτοιου είδους διαγωνισμούς οάν ατόν που μάς προτείνετε. Άπευθυνθήτε οέ άλλο κανένα από τά γνωστά έβδομαδιαία. Πάντως εύχαριστούμε για τήν προσφορά σας. — **Ντ. Λιγόσην**. (Λαύριο). Τό διήγημά σας μ' όλο που είναι μ' έξαιρετική προσοχή γραμμένο, έχει ένα κοινότατο θέμα κι' έπρεπε να είναι πολύ δυνατό για να σταθή. Μόνο στο διαλογικό μέρος έχει κάποια ζωντάνια και στή σκηνή της φιλονεικίας κάπως. Έπαύθατε κι' έσειτε τό ίδιο με τόσους άλλους: παρασυρθήκατε άπ' τήν κοινοτυπία και καταδικάζετε μόνος σας τήν προσπάθειά σας. Όταν κανείς δέν έχει να πη τίποτα δικό του, προτιμώτερο είναι να σκαπάνη. Μ' αυτά δε θέλουμε να πούμε πως πρέπει να πάψετε να γράψετε, αλλά να μην πιάσετε τήν πέννα πριν νιώσετε τον έαυτό σας ικανό να προχωρήση στην επιτυχία. — **Μανόλην Κριαράν**. (Χανιά). Μολοντί βρίσκουμε τις άπόψεις σας όρθές, ωστόσο δέν κρίνουμε δημοσιεύσιμο τό σημειώμά σας, γιατί ατή ή συζήτηση έχει παρατραβήξει πιά και πρέπει να τελειώση. — **Κωστ. Γ. Χατζηκωνσταντήν**. (Καλλιθέαν). Έμεις δε ζητάμε δικαίωμα κρίσεως οάν τους άλλους, μπορείτε να μάς στέλνετε ό,τι θέλετε έχοντας έμπιστοσύνη στη δικαίη κρίση μας. Τό διήγημά σας ήταν καθαρογραμμένο και μάς εύκόλυσε πολύ στο διάδραμα, πράμα που σπάνια μάς συμβαίνει με τις κακογραφίες και τις μουντζούρες των περισσοτέρων, που δε λογαριάζουν καθόλου τον καιρό και τήν ύπομονή του άλλου. Η «Έξομολόγηση» όμως δέν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον στη διήγηση και δε μπορεί να θεωρηθή παραπάνω από μέτρια. Η βάση της χαλάει όλο τό σύνολο που έχει κάποια χαρίσματα. Πώς ήταν

δυνατόν να μη γίνη γνωστός τόσα χρόνια ο φόνος, όπό τις περιστάσεις που συνέβη, και να μείνη για τήν τελευταία στιγμή; Άφήστε να γνωρίστε καλύτερα τή ζωή κι' έπειτα επιδοθήτε στο γράψιμο. Στο μεταξύ όμως μπορείτε να ασκήσετε, χωρίς αξιώσεις φυσικά. Ατά έχουμε να σας πούμε έντελώς φιλικά και ειλικρινά.

Π. Γιωτόπουλον. (Κέρκυρα). Δραχμάς 180. — **Κ. Μασάρον**. (Άγ. Νικόλαον). Συδρομή ελήφθη. Ευχαριστούμεν. — **Costi Varnajanni**. *Kurmitik*. Ένεγράφητε από 15-7-29. Έτησία 1 λίρα Άγγλίας. — **Γ. Νάνκη**. (Λεωνίδιον). — **Μ. Έξαρχόπουλον**. (Άμοργόν). Συδρομή ελήφθη, εύχαριστούμεν. — **Γ. Σ.** Κάθε άλλο παρά λόγιο ήθικώς μάς αναγκάζουν να μη δημοσιεύουμε τό κομμάτι σας. Γιατί να τρέξουμε στην ήθική άφοδ και με τά επιεικέστερα κριτήρια τέχνης κρίνόμενο δέν μπορεί να θεωρηθή δημοσιεύσιμο τό κομμάτι σας; Επιτρέψτε μας μάλιστα να σας πούμε ότι ούτε τον τύπο της Ιεροδούλου ούτε της μοναχής γνωρίσατε. Έτσι που μάς τους παρουσιάζετε είναι φανερό πως ζούνε μονάχα στη δική σας φαντασία, αλλά όχι στη ζωή. — **Π. Στ. Πατριόκον**: Η μελέτη σας για τον Παπαδιαμάντη ρηχή, εώπεστη κι' άψυχολόγητη. Θ' άργήσετε πολύ ώσπου να πετύχετε να συλλάβετε μία μορφή οάν του Παπαδιαμάντη. Ατό τουλάχιστον δείχνει ή μελέτη σας. — **Γ. Π. Δενδρινόν**. Έλάδαμε τό «Ένας φόνος στο χωριό». Καλό επίσης και θά δημοσιευθή. Στο ίδιο μέγεθος ή και κατά τι μικρότερα στείλτε μας αν έχετε, άφοδ πρώτα τά δουλέψετε καλά. — **Α. Άργην**. Έλάδαμε και τά δυό. Τό «άγόρι δώδεκα χρονών» θά δημοσιευθή. Για τό «Στό τμήμα» έχουμε μερικές επιφυλάξεις. — **Γεοσμμα**. Τό διήγημά σας έχει περισσότερο ενδιαφέρον ως παρατήρηση και λιγώτερο ως γράψιμο. Με περισσότερη προσοχή θά μάς είχατε δώσει έναν πολύ χαρακτηριστικό τύπο. Στη μορφή όμως ύστερείτε. Άν καμιά φορά περάστε από τά γραφεία, θά σας εκθέσουμε πλατύτερα τις σκέψεις μας. Τό κομμάτι ατό τό πέρνουμε οάν μία εύσυνείδητη προσπάθεια και οάν τέτοια θά τό δημοσιεύσουμε. — **Ιωάνν. Τεζόπουλον**. Σας συνιστούμε άντι να γράψετε ύμνους για τήν Ελλάδα να κάνετε μία γόνιμη δουλειά. Άπό ύμνους είμαστε χορτάτοι. Μας λείπουν όμως οι ικανοί να δουλέψουν και να κουραστούν. — **Α. Καλοστύπην**. Δέν άρκει να πάρη κανείς νησιωτικούς τύπους για να γράψη καλό διήγημα. Χρειάζεται τό κομμάτι να είναι άρχιτεκτονημένο, ναχη τή μορφή του. Ατή τήν έλλειψη τήν έχει οέ μεγάλο βαθμό τό «Στό πανηγύρι» και γι' ατό δέν θά δημοσιευθή. — **Ν. Α.** (Ζάκυνθος). «Οι Θλιβερές Σκιές» σας κ.λ.π. θά μπορούσαν να όνομασθούν και αξιοθρήνητες. Τά κομμάτια σας δέν λένε τίποτε. Άπολύτως τίποτε. — **Ιωάνν. Δέτσινα - Καλοστύπην**. Ο «Καραγιώργης» άτυχώς μοιάζει υπερβολικά με σχολική έκθεση ιδεών. Καμιά ψυχολογία, κανένα χάρισμα λογοτεχνικό. — **Π. Κατινάκον**. Άνεξαρτήτως της λογοτεχνικής του αξίας είναι πολύ έκτεταμένο «για να μπη ο' ένα τεύχος». Άν ήταν διήγημα θά μπορούσε να μπη συνέχεια. Μονόπρακτο όμως καθώς είναι, δέν κόβεται και γι' ατό δε μπορούμε να τό δημοσιεύσουμε. — **Γ. Κ. Ζωγραφάκην**. Η μελέτη σας για τήν Κρητική Φιλολογία δημοσιεύσιμη θάργηση μόνο γιατί έχουν άλλες σειρά. — **Ζωγράφον Άγραμμάτων**. «Η κυρά Φαντασία» δε μπορεί να δημοσιευθή.

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟΝ ΤΟΝΩΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΚΘΕΣΙΝ ΒΟΛΟΝΙΑΣ (ΒΟΛΟCΝΕ)

Εΐνε Πλουσιώτατον εΐς Βιταμίνας, κατ' έξοχήν έπιστημονικόν και άπολύτως άδπλαδές δυναμωτικόν.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,”

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΚΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Γ Κ Ρ Ε Κ Α

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι
ή 'Εθνική Τράπεζα τής 'Ελλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται πάντα τὰ ὄργανα καὶ μαθήματα Μενωδία, Δραματικῆ, Ἀπαγγελία, Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ σύστημα Dalcroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας Α. Ἀλεξάνδρας 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΝΑ—Ἀγαθῶν Σουρμελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμίδων—Ἐλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισσία
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιᾶ
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
> > ΧΑΛΚΙΔΟΣ
> > ΚΟΡΙΝΘΟΥ
> > ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
> > ΒΟΛΟΥ

Μέσος ὄρος φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER CROTIAN STEIN WEC NEUMEYER,
SOPH Κ.Α.Π.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

“Ολα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά καὶ νεώτερα.
Γίνονται δεκταὶ ἰδιαιτέρως παραγγελίαι. Συ-
νεργασία μετ' οὓς μεγαλύτους ἐκδοτικούς οἰ-
κούς τῆς Εὐρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα,
μανδολίνα, κιθάρες, ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀνευστῶν
ὀργάνων, ἔξαρτήματα παντὸς εἶδους μάλιστα
φιλαρμονικῶν, ῥόλο, πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσὴν μουσικῶν τεμαχίων
καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζον-
ται παντὸς εἶδους πιάννα, πιανόλες καὶ μουσικά
ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισσα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος
καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ.
μετ' ὄψεως.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

“ΒΟΤΡΥΣ,”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν
Δρ. 90.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί,
γλυκοί, μοσχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι
ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τονωτικοί,
ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μοσχάτου Οἴνου

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ “ΒΟΤΡΥΣ,”

ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3

(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων
μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα
τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργα-
σίαν, μετ' ἀσφάλειαν καὶ καλλι-
τεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΑΓΟΡΑΖΩ γραμματόσημα οἰασδήποτε ἀξίας εἰς τὰς πλέον συμφερούσας
τιμάς, ἀσφράγιστα καὶ ἐσφραγισμένα.
ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ γραμματοσήμου. Δίδω δάνεια ἐπὶ γραμματο-
σήμων (συλλογῶν, στόκ, κλπ.) Ἐνδιαφερόμαι διὰ παλαιὰς ἐπιστολάς μετ'
γραμματόσημα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ

Πλατεία Κλαθμῶνος. Ὅδος Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρ. 1.193.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31η Δεκεμβρίου 1928) » 5.700.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν
ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὄρους.

Δέχεται δὲ καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ
καὶ ταμιευτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μετ' ἰσχύος
εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

**ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ ΝΑ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΤΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ**

*Αἱ χαριτωμένες κινήσεις του, τὰ κατωρ-
δώματά του, τὶς κωμικὲς ἐκφράσεις του.*

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟΝ ΕΥΚΟΛΟΝ ΜΕ ΕΝΑ

K O D A K

ἓνα κλίκ! καὶ ἡ φωτογραφία εἶναι ἔτοιμη.

*Καὶ τὸ γέλωμα σοῦ δὲ περιέχῃ αὐτὲς τὶς φω-
τογραφίες δὲ εἶναι εὐχάριστο σήμερα, ἀλλὰ
ἀνεκτίμητον μετὰ ἀπὸ λίγα χρόνια*